

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL HİZMETLER BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EKOSİSTEM PERSPEKTİFİ BAĞLAMINDA
ULUPAMİR KIRGIZ KÖYÜ VE ÇEVRE KÖYLER
ARASINDAKİ SOSYO-KÜLTÜREL UYUM VE
SOSYAL POLİTİKA GEREKSİNİMLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Şüheda KÜÇÜKKAYA

2501182000

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Özde ATEŞOK**

İSTANBUL - 2022

ÖZ

EKOSİSTEM PERSPEKTİFİ BAĞLAMINDA ULUPAMİR KIRGIZ KÖYÜ VE ÇEVRE KÖYLER ARASINDAKİ SOSYO- KÜLTÜREL UYUM VE SOSYAL POLİTİKA GEREKSİNİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Şüheda KÜÇÜKKAYA

Göç farklı gruplara mensup kişilerin karşılaştıkları etkileşim içerisine girmelerini içeren bir olgudur ve yapısı itibarıyla kişilerin yaşamlarını çeşitli boyutlarda etkilemektedir. Göç ile birlikte; dinler, diller, kültürler, yaşam şekilleri gibi unsurlar göçmen ve ev sahibi grup tarafından deneyimlenmektedir. Grupların etkileşime girerek deneyimledikleri bu farklılıklar uyum konusuna bir bakışı gerekli kılmaktadır. Biyo-psiko-sosyal bir varlık olan insan aynı zamanda kültürel boyuta sahiptir. Bu bağlamda uyum; psikolojik, sosyal ve kültürel alanlarda kendini göstermektedir.

Bu çalışma; 1982 yılında Ulupamir yaylalarından Türkiye'ye zorunlu göç ile gelen ve Van-Erciş'e yerleştirilen Ulupamir Kırgız topluluğunun sosyo-kültürel uyumuna odaklanmaktadır. Çalışma; uyumun, göçmen grup ile ev sahibi grubu içeren bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesini, kültürleşme durumlarını ve sosyal politika gereksinimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmaya, sosyal hizmet disiplini içinde kullanılan 'ekosistem kuramı' bağlamında çevresi içinde birey anlayışı önemli bir dayanak sağlamaktadır.

Sosyo-kültürel uyuma bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşabilmek amacıyla 11'i Ulupamir Kırgız Topluluğundan ve 8'i Ulupamir Köyüne komşu köylerden oluşan toplamda 19 kişilik katılımcı grubuna ulaşılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma, katılımcıların göç deneyimlerini, sosyo-kültürel uyum düzeylerini ve sosyal politika gereksinimlerini; ayrıntılı bir biçimde irdeleyebilmek amacıyla nitel yapıda oluşturulmuştur.

Görüşmelerden elde edilen veriler; göç, uyum, kültür ve kültürleşme, sosyal politika ve sosyal hizmete bakış olmak üzere 4 ana tema üzerinden analiz edilmiştir.

Çalışma sonucunda, Ulupamir Kırgız Topluluğu ve çevre köyler arasında önyargıların, algılanan ayrımcılık ve farklılıkların, iletişim problemlerinin ve fikir ayrılıklarının sosyo-kültürel uyum düzeyini olumsuz bir biçimde etkilediği görülmüştür. Çalışma; Ulupamir Kırgız topluluğu tarafından, sosyal hizmet ve sosyal politikalar bağlamında dile getirilen talepler dikkate alınarak; bir dizi öneriyle sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ulupamir, Sosyal Politika, Sosyal Hizmet, Ekosistem Kuramı, Göç, Uyum, Kültür, Kültürleşme.

ABSTRACT

A RESEARCH ON SOCIO-CULTURAL ADAPTATION AND NEEDS OF SOCIAL POLICY BETWEEN ULUPAMIR KYRGYZ VILLAGE AND SURROUNDING VILLAGES FROM THE PERSPECTIVE OF THE ECOSYSTEM

Şüheda KÜÇÜKKAYA

Migration is a phenomenon that involves people belonging to different groups interacting with each other. And due to its structure, it affects people's lives in various dimensions. Due to migration, elements such as religions, languages, cultures, and lifestyles are experienced by the immigrant and host culture. These differences that groups experience by interacting necessitate a perspective on adaptation. It's known that human, who is a bio-psycho-social being, also has a cultural dimension. In this context, adaptation occurs in psychological, social, and cultural fields.

This study; focuses on the socio-cultural adaptation of the Ulupamir Kyrgyz community, which came from the Ulupamir highlands and settled in Van-Erciş in 1982 with the forced migration to Turkey. This study aims to evaluate the integration of the migrant group and the host group from a holistic perspective and examine their acculturation status and social policy needs. In the context of the 'ecosystem approach' used in the social work discipline, the understanding of the 'person in environment' provides a significant basis for the study.

To approach socio-cultural adaptation with a holistic perspective, 19 participants reached; 11 from the Ulupamir Kyrgyz Community and eight from the neighboring villages of Ulupamir Village. And in-depth interviews were conducted with semi-structured interview forms. This study was designed in a qualitative structure to examine the migration experiences, socio-cultural adaptation levels, and participants' needs for the social policy. The data obtained from the interviews; has been analyzed over four main themes: migration, integration, culture and acculturation, social policy, and social work.

This study found that; prejudices, perceived discrimination and differences, communication problems, and disagreements between Ulupamir Kyrgyz Community and the surrounding villages negatively affect the levels of socio-cultural adaptation. In this study, considering the demands expressed by the Ulupamir Kyrgyz community in the context of social work and social policies, concludes with several recommendations.

Keywords: Ulupamir, Social Policy, Social Work, Ecosystem Theory, Migration, Adaptation, Culture, Acculturation



ÖNSÖZ

“Ekosistem Perspektifi Bağlamında Ulupamir Kırgız Köyü ve Çevre Köyler Arasındaki Sosyo-Kültürel Uyum ve Sosyal Politika Gereksinimleri Üzerine Bir İnceleme” adlı bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Bu tez çalışması, Van Erciş’e zorunlu göç ile gelen Ulupamir Kırgızlarının çevrelerinde yer alan köylerle olan uyumuna odaklanarak bütüncül bir çerçeve ortaya koymaya çalışmaktadır. Çalışma ‘ekosistem perspektifi’ odağında Ulupamir Kırgızlarının sosyo-kültürel uyumlarına, kültürleşme durumlarına, sosyal politika gereksinimlerine yoğunlaşmaktadır.

Araştırma görevlisi olarak akademiye atmış olduğum bu ilk adımda; çalışmamın konusunun belirlenmesinden son aşamasına kadar kıymetli bilgileri, deneyimleri, sabrı ve hoşgörüsüyle beni destekleyen özenle yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Zeynep Özde ATEŞOK’a,

Tez savunma jürisinde yer alarak güler yüzü ve hoşgörüsüyle yapıcı tavsiyelerde bulunan sevgili hocam Dr. Öğretim Üyesi Berrin OKTAY YILMAZ’a

Çalışmaya başladığım ilk andan itibaren beni daima destekleyen, yol gösteren, değerli bilgi, birikim ve tecrübesiyle donatan, her daim güvenini hissettiğim çok kıymetli hocam, Doç. Dr. Serhat TEK’e,

Bugüne kadar her zaman yanımda olan, her türlü ihtiyacımda elimden sabırla ve inançla tutan, koşulsuz destekleyen, varlıklarıyla yolumu aydınlatan çok kıymetli babam Abdurrahim KÜÇÜKKAYA, annem Yasemin KÜÇÜKKAYA, abim Cihat KÜÇÜKKAYA ve ablam Feyza KÜÇÜKKAYA DOĞAN’a,

Çalışma boyunca elinden gelen yardımları esirgemeyen ve çalışmaya değerli katılımlarını sunan abim Vedat DOĞAN’a,

Çalışmaya son şeklini verirken yanımda olan, bilgi ve tecrübesiyle beni daima destekleyen kuzenim Hatice KÜÇÜKKAYA'ya

Her anımda yanımda olan, süreç boyunca en içten desteklerini hissettiğim değerli çalışma arkadaşlarım Arş.Gör. Şeyma Şehadet TAŞDEMİR ve Arş. Gör. Fatma Ceyda ÇELİK'e

Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'ndeki kıymetli hocalarıma,

Son olarak çalışmaya katılmayı kabul ederek çalışmanın gerçekleşmesini sağlayan Ulupamir Kırgız Köyü ve Çevre Köy katılımcılarına,

Sonsuz sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Şüheda KÜÇÜKKAYA

İSTANBUL, 2022

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.GÖÇ.....	8
1.2.UYUM	14
1.2.1. Kimlik ve Aidiyet	16
1.2.2.Diaspora	18
1.2.3.Uyum ve Kabullenme	19
1.2.4. Sosyal Politika, Sosyal Hizmet ve Uyum	21
1.3.KÜLTÜR.....	24
1.3.1.Kültürleşme.....	25
1.3.1.1. Kültürleşme ve Uyum Süreci	31
1.3.2. Kültürlenme	32

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.EKOSİSTEM KURAMI.....	35
2.1.3.Sosyal Hizmet Disiplininde Ekosistem Yaklaşımı	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	42
3.2.ARAŞTIRMANIN ÖZNELERİ.....	45
3.2.1. Ulupamir Kırgız Köyüne Mensup Bireyler	46
3.2.2. Çevre Köylere Mensup Bireyler	47
3.3.VERİ TOPLAMA SÜRECİ	49
3.4.VERİ ANALİZ SÜRECİ	52
3.5.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ANALİZ ve TARTIŞMA

4.1.GÖÇ.....	54
4.1.1. Ulupamir Kırgız Topluluğunun Göç Süreçleri	54
4.2.UYUM	59
4.2.1. Uyum Süreçlerinde Kimlik ve Aidiyet	59
4.2.1.Diaspora Kavramı Üzerinden Ulupamir	65
4.2.2. Deneyimlerle Farklılık.....	70
4.2.3. Sosyal Güven.....	81
4.2.4.Sosyal Kabullenme	82
4.3. KÜLTÜR ve KÜLTÜRLEŞME.....	88
4.3.1. Kültürün Muhafazası: Kültür Atalarımızla Bağ Kurmamızı Sağlayan Korumamız Gereken En Büyük Değer	88
4.3.2 Kültürleşme Stratejileri Bağlamında Ulupamir Köyü ve Çevre Köyler	89
4.3.3.Kültürleşme ve Uyum Süreci.....	102

4.3.4. Evlilik Pratikleri ve Karma Evliliklere Bakış	104
4.3.5. Göç Sonrası Edinilen Kültür	109
4.4. SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL HİZMETE BAKIŞ.....	113
4.4.1.Kamusal İlişkiler.....	114
4.4.2 Sosyal Destek ve Yardımlar	115
4.4.3.Ulupamir Kırgızları'nın Gözünden Gereksinimler ve Gereksinimlere İlişkin Çözüm Önerileri.....	121

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.SONUÇLAR	127
5.2. ÖNERİLER	138
KAYNAKÇA	145
EKLER.....	176
EK-I. ETİK KURULU BAŞKANLIĞI KARARI	176
EK-II. ETİK KURUL ONAYI.....	177
EK-III. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU	178
EK-IV. GÖRÜŞME FORMU I.....	180
EK-V. GÖRÜŞME FORMU II.....	183

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ekolojik Sistem Kuramının Bileşen Düzeyleri	37
Tablo 2: Azınlıklarla Sosyal Hizmet	144

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:Berry'nin Kültürleşme Stratejileri	96
--	----

KISALTMALAR LİSTESİ

BM	: Birleşmiş Milletler
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
IOM	: International Organization for Migration
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees
TDK	: Türk Dil Kurumu
IFSW	: International Federation of Social Workers

GİRİŞ

Göç olgusu en genel tanımı itibariyle gönüllü veya zorunlu sebeplerin kaynaklık ettiği, kişilerin bireysel veya kitlesel olarak hayatlarının geri kalanını kalıcı ya da geçici olarak geçirmek üzere bulundukları coğrafyadan ayrılarak yer değiştirmesi olayıdır (Mutluer, 2003). Göç, birbirinden farklı ve karmaşık birçok unsurun ortaya çıkardığı ve etkilerini sosyal- toplumsal yaşam üzerinde gösteren bir olgudur. Bu bağlamda göç, bireysel birtakım problemlerin yanı sıra toplumsal boyutta da sorunlara yol açabilmektedir. Göçe sebep olan motivasyon kaynakları ne olursa olsun, gerçekleşen tüm göçler; göç eden bireylerin doğdukları andan itibaren aidiyet duygusu geliştirdikleri gruplardan, mekanlardan, kimliklerden, bağlı bulundukları kültürlerden, ait oldukları tarihsel bağlardan kopmalarını içerir. Yaşanılan bu ayrılıklar ve yeni toplulukla başka bir ifadeyle başat kültürle buluşma durumu; göç edilen yerde yaşanılan ötekilik, yabancılaşıma, dışlanma risklerini beraberinde getirebilmektedir. Bununla birlikte göçmen grupların göç ettikleri yerlerde dil, din, hayat tarzı, yaşam pratikleri, davranış kalıpları sebebiyle yaşadıkları zorluklar ve algılanan farklılıklar başat kültüre uyum konusunda önemli bir sorunsalı işaret etmektedir (Göker,2015).

Göç gönüllülük esasına göre gerçekleştiği durumlarda dahi yukarıda değinilen sorunları beraberinde getirirken zorunlu bir biçimde gerçekleştiğinde sorunların etki alanları genişlemekte ve sorunlar derinleşebilmektedir. Birleşmiş Milletler zorunlu göçü deneyimleyenleri ve zorunlu göç ile karşı karşıya kalanları; “kişilerin zorla ya da zorunda kalarak evlerinden veya sürekli yaşamakta oldukları yerlerden, özellikle silahlı çatışmaların, yaygın şiddet hareketlerinin, insan hakları ihlallerinin veya doğal ya da insan kaynaklı felaketlerin sonucunda veya bunların etkilerinden kaçınmak için, uluslararası düzeyde kabul görmüş hiçbir devlet sınırını geçmeksizin kaçan ya da bu yerleri terk eden kişiler ya da kişi gruplarıdır” (Walter,2005: 1) ifadeleriyle tanımlamaktadır. Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere zorunlu göç; bireylerin yaşamlarını sürdükleri coğrafyadan zorlayıcı sebeplerden dolayı çoğu zaman ani bir biçimde gerçekleşen ve çok boyutlu sorunları beraberinde getiren bireylerin ve

grupların iyilik hallerinde, beden ve ruh sağığı üzerinde etkileri olan, dinamik bir kimlik inşası ve etiketlenme sürecini üreten bir olgudur (Buz, 2004 :30-31). Dolayısıyla göç konusuna göç eden kişiler ekseninden bakıldığında, mücbir ve zorlayıcı sebeplerle ve çoğu zaman hayatta kalma motivasyonu ile yeniden yerleştirme yoluyla kültürlerine, temel dinamiklerine alışlagelmiş yaşam pratiklerine aşına olunmayan bir kültürle karşılaşıldığında yeni sorunlar yumağı baş göstermektedir. Bu sorunlardan en etkili olanlarından biri uyum sorunudur. Kişiler gittikleri yerlerde özellikle yeni bir kimlik inşası, yeni bir aidiyet duygusu geliştirme, farklılıklar nedeniyle ayrımcılığa maruz kalma gibi birtakım olumsuzluklarla karşılaşabilmekte ve bu durum uyum sorunun etki alanının derinleşmesine sebebiyet vermektedir. Yaşanılan sorunlar göçmen grupları uçlara savurabilmekte, uyuma katılımda direnç göstermelerine ve başat kültürün içerdiği unsurlara katılımda zorluk yaşamalarına sebebiyet verebilmektedir (Tamer ve Birvural, 2018 : 11-21). Bu açıdan bakıldığında; uyum konusunun, göç etmek zorunda kalan toplulukla birlikte aynı zamanda ev sahibi topluluğu da ilgilendiren, uzun emek, zaman ve maliyetlere sebep olan bir olgu olarak ele alınması gerekmektedir. Hem göçmen grubun hem de başat topluluğun, kültürel özelliklerine, günlük yaşam patiklerine, geleneklerine, baş etme stratejilerine, tarihsel bağlarına, aidiyet duygularına, kimlik inşalarına, tutumlarına yani kısacası birey ve toplulukla ilgili olan tüm faktörlere bütüncül bir kavrayışla yaklaşılması gerekmektedir.

Türkiye' ye göç ederek gelen Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup bireylerin yaşadıkları yer; Afganistan, Çin, Tacikistan ve Doğu Türkistan sınırlarında yer alan Pamir Yaylasıdır. Soğuk bir iklimin hâkim olduğu bu coğrafyada, yaşam şartları oldukça zordur. Bu nedenle iskân fazla olmayıp nüfus yoğunluğu kısıtlıdır (Öztürk ve Dönmez, 2018: 174). Ulupamirliler Kırgızistan'ın güneyindeki Alay bölgesinde yaşamlarını sürdürürken Çarlık Rusya'sının baskıları Kırgızların yurtlarından ayrılmasına ve göç etmelerine sebep olmuştur. Ulupamir Kırgızları 1880 yılında Pamir Ham Hacı Rahman Kul liderliğinde önce Tacikistan'ın Murgap Bölgesine

giderek yerleşmişlerdir. Yaklaşık 37 yıl burada yaşamlarını sürdürdükten sonra bu kez de küçük Pamir olarak adlandırılan Afganistan Pamir'ine göç etmişlerdir. Bu bölgede de 25 yıla yakın bir zaman yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Daha sonra 1942 yılında Çin işgali altında bulunan Türkistan'ın Pamir bölgesine geçmişlerse de Mao ihtilalinin patlak vermesi üzerine geriye dönmek zorunda kalmışlardır (Bilgili, 1996: 247-248).

Ulu Pamir Kırgız topluluğu, Sovyetler Birliğinin 1979'da Afganistan'ı işgal etmesi üzerine Afganistan'ın kuzeyindeki Pamir yaylasına göç etmek zorunda kalmışlardır. Bir müddet burada yaşadıkdan sonra ana kitleden ayrılan ve sayıları 1500 olarak ifade edilen bir kısım Kırgız topluluğu Pakistan'a geçmiştir. Soğuk iklimin yaşam koşullarından koparak gelen Kırgızlar yeni yerlerindeki sıcak iklime alışamadıkları için 450 kadar nüfuslarını burada kaybetmişlerdir (Öztürk ve Dönmez, 2018: 169). Pakistan'ın Gilgit bölgesindeki doğal ve toplumsal şartların kendileri için çok da uygun olmadığını gören Ulu Pamir Kırgızları yeni arayışlar içerisine girmişlerdir. Ulu Pamir Kırgızları, birçok ülke tarafından kabul edilmelerine rağmen, ABD'ye yerleşmeleri için başvuru yapmışlardır. Taleplerini kısa sürede değerlendiren ABD Alaska'da iskân edilmelerini kabul etmiştir. Ancak bu durum topluluk lideri Hacı Rahmankul Kutlu'nun başkanlığında toplanan Aksakallılar Meclisinde tartışılmış, ABD'ye gitme kararlarından vazgeçilerek Türkiye'ye göç etmek için başvuru kararı alınmıştır (Kutlu, 2019: 125). Bunun için Pakistan Türk Büyükelçiliği nezdinde girişimlerde bulunulmuş, talepleri dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e iletilmiş, 1982 yılında 2641 Sayılı kanunla Türkiye'de iskân edilmeleri kabul edilmiştir. Rahman Kul liderliğinde 1982 yılında 1150 Ulu Pamirli Kırgız; uçaklarla önce Adana'ya getirilmiş ve geçici olarak buraya yerleştirilmişlerdir (Bilgili, 1996: 147). Soğuk iklime alışmış olan Ulu Pamir Kırgızları Adananın sıcak ikliminden hoşnut olmayınca Türkiye'nin değişik yerlerine yerleştirilmişlerdir. 298 ailenin 202'si Van'ın Erçek Gölü kıyısındaki Karagündüz Köyüne, kalan 96 aile ise Malatya ili Merkez ilçeye bağlı Yeşiltepe köyünde geçici olarak iskân edilmişlerdir (Bilgili, 1996: 297). Geldikleri yaşam şartlarına uygun olan Van ili Erciş ilçesi sınırları dâhilindeki

Altundere tarım işletmelerine ait 34400 dekarlık bir alanda iskân edilmeleri karara bağlanmıştır. Erciş Altındere bölgesinde belli bir proje dâhilinde yapılan kalıcı konutların tamamlanmasıyla Karagündüz köyündeki Kırgızlar 1987, Malatya'daki Kırgızlar ise 1988 yılında kalıcı evlerine kavuşmuşlardır (Kutlu, 2019: 125). Böylece 298 haneden oluşan yeni hayatlarına adım atmışlardır. Erciş'e yerleşen Kırgızlar, kendi istekleri ile bu köyün adını Ulupamir olmasını talep etmiş ve istekleri kabul edilerek resmîyete geçmiştir.

Yukarıda verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere çalışmanın öznelarini oluşturan Ulupamir Kırgızları üyeleri, tarihsel arka planda sürekli sürgün ve zorunlu göç serüveni yaşayan ve mücbir sebepler dolayısıyla defalarca göçe maruz kalan bir topluluktur.

Konuyla ilgili mevcut literatür incelendiğinde; zorunlu göç ile gelen bu topluluğun iskân edildikleri yerle birlikte yeniden bir kimlik inşası, yeni bir aidiyet duygusu geliştirme, kültürleşme, sürecine girdikleri, fakat bu süreçte Ulupamir Kırgızlarının kültürel miraslarını; örf, adet ve geleneklerini, anadillerini, günlük yaşam pratiklerini ve topluluk içi yaşam dinamiklerini koruma konusunda bir gayret içerisinde oldukları düşünülmektedir (Baran, 2014). Bununla birlikte çalışma ile ilgili yapılan ön araştırmalar ve gözlemler sonucunda; Ulupamir Kırgızlarının Türkiye ile mekân olarak etnik kökenleri, konuşulan dillerin benzerlikleri, Türk töresinde yer alan Türki bir devlete sığınma durumları, kültürel boyuttaki hayat pratiklerindeki benzerlikler makro boyutta Türkiye'ye aidiyet duygusu geliştirmelerine olanak tanımış gibi görünmektedir. Bu kesişimselliğin Türkiye ile bütünleşme/uyum konusunu kolaylaştırdığı düşünülse de; burada araştırmanın da sorunsalını oluşturan nokta Ulupamir Kırgızlarının mikro düzlemde çevre köy ahalisiyle yani zorunlu iskân ile yeniden yerleştirildikleri coğrafi bölge insanıyla uyum konusunda direnç göstermeleri, iletişim/etkileşimin konusunda ön yargılar sebebiyle yaşanıldığı düşünülen problemlerdir. Makro ölçüde Türkiye ile yaşanan uyumun çevre köy ahalisiyle gerçekleşmemiş olması araştırmanın gerçekleştirilmesinin ana sebebidir.

Sosyal hizmet, insan ile ilgili olan her şeyi konusuna dâhil eden bir disiplin ve aynı zamanda insanların iyilik hallerini arttırmaya yönelik, mevcut ve olası sorunların çözüme kavuşturulmasını amaçlayan bir meslektir. Bu noktada sosyal hizmet ‘genelci yaklaşım’ kapsamında toplumsal sorunları eş zamanlı olarak mikro-mezzo-makro boyutlarda ele alarak bütüncül ve kapsamlı bir sosyal hizmet müdahalesine yönelir(Yolcuoğlu 2010 :48).Genelci sosyal hizmet yaklaşımının içinde yer alan ‘ekolojik yaklaşım ve çevresi içinde birey’ anlayışı sorunların önceden önlenmesinde ve sorunların çözümünde çevre ile karşılıklı etkileşimleri odağa alır. Ekolojik yaklaşım, bireyi etkileyen sorun alanına işaret edebilecek ya da sorunun çözümünde bilgi temeli sağlayacak olan tüm çevresel faktörlerin değerlendirilmesini vurgular. Sosyal hizmet disiplinde kullanılan bu yaklaşım, birey-çevre ve sorun bağlamında sosyal çevrenin keşfini gerektirmektedir. Sorunun kaynağının belirlenmesinde sosyal desteğin ve sosyal ağların çevre etkileşimlerini oluşturan önemli unsurlar olduğu görülmekte ve ekolojik yaklaşım bireylerin üyesi oldukları sosyal çevrenin yapısına, avantajlarına, dezavantajlarına, imkanlarına veya imkansızlıklarına odaklanan sosyal sermaye teorisyenleriyle ortak paydada buluşarak, bireylerin ağlar üzerinden potansiyel kazanımlarına odaklanmaktadır (Albay Alyüz, 2020 :125-134). Ekolojik sistem yaklaşımı sorunların tespiti, çözümü ve değerlendirilme aşamasında da bir yol haritası sunmaktadır.

Bu çerçeveden hareketle; konu ile ilgili literatür incelendiğinde Ulupamir Kırgızları ile ilgili yapılan çalışmanın genellikle, edebiyat, antropoloji, tarih, alanlarını kapsadığı veya yapılan uyum çalışmaların genellikle Ulupamir Kırgızları ile sınırlı tutulduğu görülmüş ve uyum konusunda başat/ev sahibi kültür ile göçmen kültür arasındaki ilişkinin vurgulanmadığı anlaşılmıştır. Bu çalışma bu eksikliği gidermek amacıyla kurgulanmış ve asıl olarak Ulupamir Kırgızlarının yerleştirildikleri bölgede yaşayan çevre köy ahalisiyle iletişim ve etkileşim ekseninde uyum konusu odağa alınmıştır. Bu bağlamda zorunlu göç ile iskân edilen bu topluluğun, genelci sosyal

hizmet kapsamında ele alınan, ekolojik perspektif temelinde çevre köyler ile ilişkilerin keşfine odaklanmıştır.

Bu çalışmanın sorunsalını zorunlu göç süreçleri ile Türkiye'ye gelen Ulupamir Kırgızları topluluğu üyelerinin, makro düzlemde Türkiye ile büyük ölçüde uyum sağladıkları fakat yerelle bütünleşme konusunda önyargı veya iletişim problemleri sebebiyle uyum düzeyinin düştüğünün düşünülmesi oluşturmaktadır.

Türkiye ile bütünleştikleri düşünülen Ulupamir Kırgızlarının yerel ile bütünleşmemesi çalışmanın gerçekleştirilmesinin sebebidir. Bu bağlamda çalışmanın genel amacını; Ulupamir Kırgızlarının yerel ile olan ilişki ağlarını keşfederek resmi ortaya koymak, sosyal politika bağlamında gereksinim ve talepleri tespit etmek oluşturmaktadır.

Çalışmanın genel amacını ayrıntılandırmak için belirlenen diğer alt hedefler ise şu şekildedir;

- Ulupamir Kırgızlarının göç süreçlerini ele alarak, zorunlu göç kavramının özneler tarafından nasıl ortaya konulduğunu ve sosyo-kültürel uyum, kimlik inşası-aidiyet hissi geliştirme konularında zorunlu göç sürecinin etkisini incelemek,
- Ulupamir Kırgızlarının göç sonrası; edinilen kimlik ve aidiyet, algılanan; farklılık, ötekilik ve ayrımcılık deneyimlerini keşfetmek,
- Ulupamir Kırgızları ile çevre köyler arasındaki sosyal kabullenme ve uyum ilişkisini keşfetmek,
- Ulupamir Kırgızlarının anavatanları ile olan ilişkilerini diaspora kavramı üzerinden görünür kılmak,
- Ulupamir Kırgızlarının kültürel varlıklarını sürdürme eğilimlerini irdelemek,

- Ulupamir Kırgızlarının topluluk içi pratiklerinin, başat/ev sahibi kültür ile göçmen kültür arasındaki ilişki bağlamında iletişim ve etkileşime yansımaları keşfetmek,
- Ulupamir Kırgızlarının kültürleşme süreçlerini görünür kılarak benimsedikleri kültürleşme stratejilerini ortaya koymak,
- Ulupamir Kırgızlarının kültürleşme ve uyum süreçlerini kolaylaştırıcı veya zorlaştırıcı unsurlarını keşfetmek,
- Ulupamir Kırgızlarının göç sonrası edinilen yaşam pratiklerini; yerel olanla etkileşim-iletişim- kültürleşme bağlamında incelemek,
- Ulupamir Kırgızlarının; uyum konusunda sosyal politika gereksinimlerine bakış açılarını yorumlamak, kamusal ilişkilerini keşfetmek ve bununla birlikte faydalandıkları sosyal yardımlar ve destek mekanizmaları ile kamusal ilişkilerini irdeleyebilmek,
- Ulupamir Kırgızlarının kendi bakış açılarıyla gereksinim ve taleplere yönelik çözüm önerilerini belirlemek.

Yukarıda belirtilen hedeflere yönelik olarak Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup bireyler ve çevre köyler ile yarı yapılandırılmış ve derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilerek, başat/ev sahibi kültür ile göçmen kültür arasındaki sosyokültürel uyum- iletişim-etkileşim ve sosyal politika gereksinimleri görünür kılınmaya çalışılmıştır. Çalışma; öznel insan deneyimlerine odaklanması sebebiyle nitel araştırma ve fenomenolojik desen kullanılarak tasarlanmıştır. Çalışmada; nitel veri analiz süreçlerinde en çok faydalanan stratejilerinden biri olan tematik analiz kullanılmıştır. Çalışma, amaca yönelik olarak kurgulanan beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm çalışmaya dair kavramsal çerçeveden oluşmaktadır. İkinci bölümde çalışmaya dair kuramsal çerçeveye yer verilmektedir. Üçüncü bölümde araştırma yöntemine dair bilgiler sunulmaktadır. Dördüncü bölüm verilerin analizi ve tartışma bölümünden oluşmaktadır. Beşinci bölüm ise analizlerden elde edilen sonuç ve önerileri kapsamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; Ulupamir Kırgızlarının göç süreçleri ele alınarak, zorunlu göç kavramının öznelere tarafından nasıl ortaya konulduğu ve sosyo-kültürel uyum, kimlik inşası-aidiyet hissi geliştirme konularında zorunlu göç sürecinin etkisini incelemek üzere bir harita oluşturulacaktır. Bununla birlikte Ulupamir Kırgızlarının kültürleşme süreçlerini görünür kılarak benimsedikleri kültürleşme stratejilerini ortaya koymak, Ulupamir Kırgızlarının kültürleşme ve uyum süreçlerini kolaylaştırıcı veya zorlaştırıcı unsurlarını keşfetmek, amaçlarına yönelik olarak bir kavramsal çerçeve çizilecektir.

İlk olarak göç ve göç türlerinden başlanarak; özellikle çalışmanın öznesi olan Ulupamir Kırgızlarının ilişkili olduğu göç türleri ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Daha sonra çalışmanın odağı olan uyum başlığı altında; kimlik, aidiyet, diaspora, kabullenme kavramları açıklanarak, sosyal politika, sosyal hizmet ve uyum konusu görünür kılınacaktır. Son olarak kültür, kültürleşme ve kültürlenme kavramları ele alınacaktır.

1.1.GÖÇ

Göçün birden fazla boyutunun olması, bireyleri, grupları, toplulukları, toplumları, ulusları etkilemesi; birçok farklı disiplinin bu olguya merak duymasına ve araştırmaya değer görerek farklı açılardan ele almasına olanak sağlamıştır. Bu durum göç olgusunun çok boyutlu ele alınıp irdelenerek gelişimini sağlasa da üzerinde birçok tanım yapılmasına ve literatürde kavram karmaşaları yaşanmasına sebep olmaktadır. Tüm farklı anlayışlara rağmen göçün tüm disiplinlerce kabul edilen en genel tanımı; insanların veya toplulukların farklı sebeplerden ötürü bir yerden başka bir yere gitmesi yani yer değiştirmesi olmuştur (Bostan, 2017). Başka bir ifadeyle göç; kişilerin veya toplulukların yaşadıkları yerin uzağındaki bir yere yeniden yerleşmesidir (Bartram ve ark., 2017). Uluslararası Göç Örgütü, göçü; “Bir kişinin veya bir grup insanın

uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri” olarak tanımlamaktadır (IOM, 2016 :35).

Yapılan tanımlar göçü, insan hareketliliği odağına taşısa da sosyal bir olgu olarak ele alındığında, tamamen insan hareketliliği ya da yer değiştirme durumu olarak değerlendirmekten öte; hareketliliğin gerçekleşmesine etki eden karmaşık faktörler, hareketliliği açıklayan coğrafi ve toplumsal boyutlar üzerinde durulmaktadır. Marshall (1999; aktaran Göker, 2015: 34). Göçü bu boyutları kapsayacak biçimde, kişilerin bireysel olarak ya da gruplar halinde, siyasal ya da sembolik birtakım sınırları aşarak, yeni yerleşim yerlerine, kalıcı olarak gerçekleştirdikleri hareketlilik olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda dikkat çeken hususlar özellikle göçün belli sınırlar aşarak gerçekleştirildiği, bireysel ve kitlesel olarak belirli bir mekâna ya da toplumsal çevreye kalıcı olarak yerleşmeyi içermesidir. Bu çerçeveden bakıldığında göçün gerçekleşmesine sebebiyet veren unsurlar, göç sürecinin yaşanması ve göçün sona ermesinde ortaya çıkan sebeplerin farklılaşması ve karmaşılaşması göçün tek yönlü bir hareket olarak değerlendirilmesini güçleştirmektedir. Göç olgusunun bu ekseninde farklı türlerde ele alınıp sınıflandırılması ve kendisine özgü şartlarının irdelenmesi gereklidir (Göker, 2015: 37).

Şimdiki kısımda çalışmanın öznesi olan Ulupamir Kırgızlarının ilişkili oldukları göç türleri ele alınacaktır.

İlkel göçler; çevrenin yarattığı baskı ile gerçekleşen göç tipleridir ve ekolojik çevrenin itici etkisiyle oluşmaktadır. Bu göçler doğal afetler, olumsuz hava koşulları, kurallık gibi fiziksel çevrenin etkisiyle meydana gelen hareketlilikleri tanımlarken kullanılmaktadır (Ela Özcan, 2017).

Zorunlu göçler, kamunun, devletin veya sosyal mekanizmaların itici etkisi ve baskısıyla oluşan göçlerdir. Kişiler bu tarz göçlerde gidip gitmeme konusunda bir karar verme ve inisiyatif kullanma gücü bulunduramamaktadır. IOM (2016)’da zorunlu göç

kavramını; “*Doğal ya da insan yapımı nedenlerden dolayı içerisinde yaşama ve refaha yönelik tehditleri de içeren bir zorlama unsuru bulunan göç hareketi*” şeklinde tanımlanmaktadır (IOM, 2016 :103). Zorunlu göçlerde temel ölçüt ‘rıza’ kavramıdır. Bireyler göç ederken kendi rızalarından ziyade değişik ve baskılayıcı faktörler sebebiyle göç etmektedir (Çağlar, 2018 :36). Bu göç tipi; bireyin yaşamını sürdürmesi veya huzuruna yönelik, şiddet içeren tehdit unsurlarından kaynaklanan; kişilerin özgür tercihlerinden bağımsız olarak gerçekleşen göç hareketlerini açıklamak için kullanılmaktadır. Zorunlu göç kavramı, her ne kadar açık bir kavram gibi görünse de burada asıl problem hangi faktörlerin ‘zorlama’ olduğunu belirleyebilmektir (Castles, 2003 :1-37). Zorunlu göçler genellikle; yer değiştirme durumunun, bir savaştan kaçma veya zulüm ve baskıdan kurtulma amaçlı gerçekleşmektedir. Bununla birlikte taciz, baskı, şiddet, istismar, sosyal dışlanma ve sosyo-kültürel uyum kavramlarıyla sık sık karşılaşılmaktadır. Böyle durumlarda hayatta kalma motivasyonu ile kişilerin zorunlu göç ile geldikleri aşikârdır ve dolayısıyla bu tarz örnekleri zorunlu göç kategorisine dâhil etmek nispeten daha kolay olmaktadır. Kişilerin hayatlarının başka otoriteler tarafından yönlendirilmesi halinde başka bir ifadeyle kendi kaderlerini tayin hakkının ihlal edildiği durumlarda, kişiler hayatlarını sürdürmede çeşitli sınırlılıklara maruz kalabilmektedir. Kişi iradesinin yok sayılması halinde somut bir şiddetten bahsedilmese de zorunlu göç tanımının yapılması olanaklı görülmektedir (Bartram ve ark., 2017 :156). Zorunlu göçlere sebep olan diğer faktörler arasında kıtlık, doğal afetler, bir gruba mensubiyeti sebebiyle baskı altında olma, din, dil, ırk ve etnisiteden kaynaklı dışlanmalar dolayısıyla kişilerin can mal ve huzurunun tehdit altında olması da sayılmaktadır (Grech, 2019 :2) . Zorunlu göç, yeni bir olgu olmamakla birlikte, oldukça eski bir süreci işaret etmektedir. Fetihler, savaşlar, siyasi mücadeleler tarih boyunca zorunlu göçlerin yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Bununla beraber, kutsal kitaplarda ve toplumların kuruluş mitlerinde ‘sürgün’ imgeleri bulunmaktadır. Dolayısıyla geçmişten bugüne gelinceye kadar zorunlu göç olgusu sosyal ve toplumsal yaşamın hem sebebi hem de sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zorunlu göçler, toplumsal dönüşümlerin yaşanmasına, ekonomik kaynakların dengelerinin

değişmesine, geleneksel yaşam tarzlarında farklılaşmalara ve nihayetinde toplulukların parçalanmalarına sebep olabilmektedir. Zorunlu göçler bunların ötesinde sosyal bağları zayıflatan, toplumların gelişme hızını düşüren, toplulukların olumlu değişim potansiyellerinde düşüşlere neden olan bir olgu olarak da karşımıza çıkabilmektedir (Castles, 2003 :18). Zorunlu göç bu anlamda özellikle; uzun vadede toplumlarda ekonomik, siyasal, kültürel ve sosyal yapılarda değişim yaratmaktadır. Dolayısıyla bunun sonucunda etnik çeşitlilikler ortaya çıkmaktadır (Castles ve ark., 2019). Zorunlu göçler birey bazında ele alındığında ise, bireylerin bulundukları yerlerden kendi inisiyatiflerini ve karar alma mekanizmalarını devre dışı bırakarak mücbir sebepler dolayısıyla göç ettirildiklerinde yabancılaşma yaşayabilmekte ve sosyal ağlarla, yerli grupla veya ana akım kültürle belli ölçülerde kopuk ve olumsuz ilişkiler geliştirebilmektedir (Lemessa, 2005 :3).

Ulupamir Kırgızları ile bağlantılı bir diğer göç tipi kalıcı veya daimî göçlerdir. kişilerin yaşadıkları yerden başka bir yere, ‘geri dönmek’ üzere gerçekleştirdikleri hareketlilik olarak tanımlanmaktadır (Şemşit, 2018 :279). Başka bir ifadeyle kalıcı göçler ‘yerleşme’ amacıyla gerçekleşen ve ‘süreklilik’ gerektiren göçlerdir (Oral ve Çetinkaya, 2017 :3). Kalıcı göçlerde; geçici göçlerden farklı olarak, genellikle zorunlu faktörler nedeniyle gidilen yerlerden geri dönememe durumu söz konusu olmaktadır (Coşkun, 2019 :40).

Öznelerle ilişkin bir diğer göç türü olan düzenli göçler bir ülkeye yasal prosedürlere uyularak girilmesi ve o ülkede yine hukuki düzenlemelere tabii olarak yaşamın sürdürülmesidir. Düzenli göçler günümüzde en çok; gelişmiş ülkelerin nüfuslarının yaşlanması ve buna bağlı olarak çalışan nüfusta azalma yaşanması dolayısıyla işgücü eksikliğini gidermek için gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerden işgücü talebinde bulunması şeklinde meydana gelmektedir (Canpolat, 2015: 35).

Kitlesel göçte ulaşım ağlarının ve teknolojik gelişmelerin ilerlemesiyle göçün bireylerden çıkıp kitlesel bir hal almasına vurgu yapılmaktadır (Çağlayan, 2006). IOM

(2016) kitlesel(toplu) göçü; “Çok sayıda kişinin katıldığı bir hareket ya da belirli bir zamanda toplumun bir kısmının hareket etmesi” şeklinde tanımlamaktadır(IOM, 2016 :85). Kitlesel göçler, en genel tanımıyla farklı sebepler dolayısıyla geniş bir grubun, kitleler halinde yer değiştirmesidir(Çağlar, 2018:33). Kitlesel göçler, çok sayıda kişinin belli bir zaman dilimi içerisinde, yaşadıkları yerden bir başka yere göç etmeleri durumudur (Akıncı ve ark., 2015).Bu göç tipiyle, kişileri göçe zorlayan nedenler söz konusu olduğunda daha sık karşılaşılmaktadır. İç huzursuzluk, savaş, siyasi anlaşmazlıklar, baskıcı rejimler vb. nedenler kişileri toplu bir biçimde göç etmeye zorlamakta ve itmektedir. Tarihsel süreç incelendiğinde baskıcı siyasal rejimlerin her dönemde var olduğu görülmektedir. Bu durum çatışmalar, iç savaşlar, bir grubun kazanırken öteki grubun kaybetmesine veya olumsuz muamelelere maruz kalmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla dünya tarihinde baskı, savaş vb. durumlar, kaybeden taraftaki kişilerin veya tarafsız grupların toplu bir biçimde yer değiştirmesine sebep olmuştur ve sebep olmaktadır (Canbey Özgüler, 2018 :8).

Çalışmanın öznelere göre göç sınıflandırılmasında kullanılacak bir diğer göç türü ise dış göçlerdir. IOM (2016) göç terimleri sözlüğünde, dış göçler; “Kişilerin geçici veya daimi olarak başka bir ülkeye yerleşmek üzere menşe ülkelerinden veya mutat olarak ikamet ettikleri ülkeden ayrılmaları” şeklinde tanımlanmaktadır (IOM, 2016 :88). Dolayısıyla dış göçlerin belirleyici unsuru bulunulan ülkenin sınırları dışına çıkmak, başka bir ifadeyle uluslararası sınırları aşmaktır. Bu göç türünde göçün gerçekleştiği akımın yönü ülke dışına doğru olmaktadır (Çağlar, 2018 :34). Dış göçler; birçok çekici faktör nedeniyle gönüllü ve rıza dâhilinde gerçekleşebileceği gibi zorunlu göç kategorisinde değerlendirilebileceğimiz; kıtlık, savaş, baskı, zulüm gibi mücbir sebeplerden kaynaklı olarak da oluşabilmektedir. Bunun yanında ülkeler arasındaki ulaşım ve haberleşme ağlarının güçlenmesi ve gelişmesi göç olasılığı bağlamında güçlendirici ve kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır (Koçak ve Terzi, 2012 :172). Dış göçler birden fazla ülkeyi ilgilendiren bir konu olması sebebiyle, bu göç türü göç edilen ülke yani ‘kaynak ülke’ göç edilmek istenen ülke yani ‘hedef ülke’ ve

kaynak ÷lkeden hedef ÷lkeye hareket sürecinde bir süre beklenilen ÷lke yani “transit ÷lke” bağlamında değeriendirilmelidir (Somuncu, 2006: 3).



1.2.UYUM

Uyum, en genel ifadeyle; bireylerin içinde yaşadıkları çevreye alışmaları ve dolayısıyla toplumla etkileşim içerisinde olmalarıdır (Deniz ve Etlan,2019:482). Göç ile birlikte yaşanan ve çeşitlenen hareketlilik; grupların var olan uyumlarının kaybolmasına ya da uyumun yeniden inşa edilmesine sebebiyet vermekte ve bu bağlamda uyum, çoğu zaman bir problem alanına dönüşmektedir. Dolayısıyla göç olgusunun bu eksendeki varlığı; uyum kavramına farklı çerçevelerden bakmayı zorunlu kılmaktadır. Uyum, başlarda tek boyutlu olarak incelenmesinin yeterli olacağı düşünülse de ilerleyen dönemlerde yerini çift taraflı olarak ele alınması gereken bir olgu olduğu düşüncesine bırakmıştır. Böylece uyum problemlerinin kaynağının yalnızca göçmen grupta değil aynı zamanda başat grupta da aranması gerektiği odağında çalışmalar uyum sorunlarını daha bütüncül bir perspektiften tartışma imkanı sağlamıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2018).

Uyum problemlerinin psikolojik, sosyo-kültürel kapsamlarının incelenmesi konunun daha geniş bir pencereden değerlendirilmesine ve aynı şekilde sağlıklı çözümler üretilmesine olanak tanımaktadır. Uyum konusunun psikolojik boyutu; göçmen gruplarının bireysel ölçekte yaşadıkları duygusal, zihinsel ve ruhsal bunalımlara, stres kaynaklarına, hayat doyumlarına ve değişimin yarattığı gerilime vurgu yapmaktadır. Bu problemlerin çözümü noktasında stresörlerin ortadan kaldırılması amacıyla yerleşilen ülkenin göçmen gruplar açısından tanınır olması, bilgilendirici ve haklarla buluşturucu mekanizmaların varlığı önemlidir (Ager ve Strang, 2008). Uyum konusunun bir başka boyutu ise sosyo-kültürel uyumdur. Sosyo-kültürel uyum kavramı Berry (2003) tarafından “başat/ev sahibi olmayan grup üyelerinin başat/ev sahibi kültürel normlara sosyo-kültürel anlamda uyum ve edinimi” olarak tanımlanmıştır (Berry 2003). Başka bir tanıma göre ise sosyo-kültürel uyum “göçmen gruplarının içinde yer edindikleri toplum tarafından ayrıştırılma korkusu taşımadan, mekânsal anlamda bir aidiyet oluşturması, yerleştiği ülke ile sosyal ve kültürel anlamda ilişki kurması ve o kültüre katkı sunması” olarak tanımlanmaktadır

(United Nations High Commissioner for Refugees, 2008). Hedef ülke ile sosyo-kültürel uyumu sağlayan göçmen gruplar; başat topluluğu tanıma, grup dışı evlilik, komşuluk, yakın ilişkiler ve dostluklar kurma gibi eylemleri rahatlıkla gerçekleştirebilmektedir. Bununla birlikte bu öncüller sosyo-kültürel uyumun sağlandığına ve uyumun düzeyine dair önemli ipuçları vermektedir (Karasu, 2015). Sosyo-kültürel uyumun belirleyicileri arasında ayrıca, pratik yaşamda karşılaşılan birtakım sorunlar da sayılabilmektedir. Örneğin göçmen grupların, dil yeterlilikleri, yerleşik olmak hissinin varlığı, göçmen grubun kendisini yerleştiği kültür ile özdeşleştirilmesi ve tanımlaması, sosyo-kültürel uyumun düzeyinin yüksekliğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilmektedir (Ward ve Rana Derya, 1999).

Sosyo-kültürel uyum problemleri ise genellikle göçmen gruplarının hedef ülkede rahat ve etkili bir biçimde yaşamalarına engel olabilecek durumların varlığında ortaya çıkmaktadır. Bu uyum problemleri okul başarısı, davranış sorunları, sosyal anlamda yetersizlik gibi belirteçlerle görünür olmaktadır. Kişilerin sosyo-kültürel uyumlarının sağlanması ve problemlerin ortadan kaldırılması noktasında olanaklara eşit erişim haklarının sağlanması, memnuniyet düzeylerinin artırılması ve çokkültürcü sosyal politikaların harekete geçirilmesi kaçınılmazdır (Sam ve Berry, 2010).

Bu çerçeveden hareketle göçmelerin sonradan yerleştirdikleri ve etkileşim içerisine girdikleri toplum içerisinde kendi etnik kimliklerini sürdürerek var olmaları ve aynı biçimde ev sahibi topluluğun göçmen grupların özelliklerini devam ettirmelerine olanak tanıyacak imkânlar sunma durumu, uyum konusu ele alınırken incelenmesi ve değerlendirilmesi gereken hususlardır. Dolayısıyla göçmenlerin belli kimlikleri temsil etmesi ve yerli kültür tarafından bu kültürlerin kabul edilmesi göçmen grup ile başat grubun iletişim biçimlerini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda özellikle çalışmanın Ulupamir Kırğızları ile çevre köyler arasındaki ilişkileri görünür kılmak hedefine yönelik olarak; uyum açısından kimlik ve aidiyet kavramları açıklanacak, diaspora kavramının uyum-kimlik-aidiyet ekseninde ele alınacak, ardından uyum ve kabullenme kavramları irdelenecektir. Son olarak sosyal politika,

sosyal hizmet ve uyum başlığı altında çokkültürlülük kavramı görünür kılınmaya çalışılacaktır.

1.2.1. Kimlik ve Aidiyet

Aidiyet ve kimlik kavramları birbirinin içine geçmiş, birbirini tamamlayan ve içeren görece karmaşık kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bir kişinin kimliğinin ortaya çıkmasında içine doğduğu çevre veya grup, aile sistemi, eğitim sistemi, kültürel ve dini değerler gibi birçok etken rol oynamaktadır. Kişilerin kendilerini tanımlarken ortaya koydukları bu etkenler, aslında bir taraftan da kişilerin aidiyet ile ilişkileri hakkında bilgi vermektedir. Diğer açıdan ‘ben kimim’ sorusuna bu anlamda verilen cevaplar yukarıda sayılan unsurlar aracılığıyla yani aidiyet unsurlarıyla ifade edilmektedir. Daha anlaşılır bir ifadeyle kişiler kendi kimliklerini ortaya koyarken ‘ben kimim’ sorusuna yöneldiği kadar ‘ben kim değilim’ sorusuna da yönelmektedir. Burada kişilere, aidiyet hissiyatları önemli bir referans sağlamakla birlikte, ait olunmayanı yani ‘öteki’yi keşfetmelerinde de ipuçları vermektedir. Kişiler ‘öteki’yi yani ‘kendinden olmayanı’ belirlerken, ait olmadıkları topluluk, grup, kültür, etnisite gibi unsurları göz önüne almaktadır. Kimlikleri ötekiler, ötekileri de ait hissedilmeyen unsurlar belirlemektedir (Göker, 2015: 77).

Kimlik, en genel tanımı itibariyle, ortak bir sınır çizilmese de, bireylerin sosyal yaşam içerisinde konumlanmasını sağlayan ‘ben kimim’ sorusuna verilen yanıtlardır (Demir ve Bolat, 2017 :15). Ben kimim sorusunda, kişilerin kim oldukları sorunsalından ziyade kim olmadıkları ile ilgili bir tasavvur söz konusudur. Kişiler kim olduklarını veya kim olmadıklarını farklılık muhtevası üzerinden değerlendirmektedir. Etnik köken, cinsiyet, sınıf ve bunlar üzerinden geliştirilen ‘ben ve o’ ‘biz ve onlar/öteki’ ‘ait olma ya da olmama’ ‘grup içi ve grup dışı’ ayrımları kimliklerin inşasını sağlamakta ya da yeniden üretmektedir (Clarke, 2008). Bununla birlikte kimlik kavramı bireyin psikolojik süreçlerinin bir oluşumu olarak başlasa da zamanla toplumsal sınırlara ulaşan bir kavramdır. Yani kişiselden toplumsala doğru bir süreç

izlemektedir. Bu bağlamda bakıldığında kimlik kavramını bütüncül olarak değerlendirmek, toplumsal ile psikolojik süreçleri bir arada göz önüne almak ile mümkündür (Yanık, 2013).

Bireysel ve kolektif kimlik türlerine ve ayrımlarına kısaca bakmak konunun anlaşılması açısından önemlidir. Bireysel kimlikler genellikle, kişiler arası bireysel ilişkilere, kişilerin psikolojik durumlarına, davranış biçimlerine, dünyayı algılayışlarına odaklanırken, kolektif kimlikler ise bireyin sosyal yönüne odaklanarak “çevresi içerisinde” değerlendirmeler ve atıflar yapar. Kolektif kimlik süreç odaklıdır ve kültürel mirasa, alışkanlıklara, geleneklere, ortak ritüellere, temsillere yani kısacası geçmişe dönüktür (Bilgin,1995: 60).

Kolektif kimlikler onları var eden toplulukların özelliklerine, nüfusun yapısına ilişkin bazı ayrıntılar göz önünde bulundurularak sınıflandırılabilir. Çalışmanın konusu odağında öncelikte kolektif kültürün kapsamı içerisine giren etnik kimliklere değinmek gereklidir (Göker,2015). Etnik kimlikler, geçmiş yaşantılar ve kültürel özelliklerle anlamlı olmaktadır. Etnik kimliği; Smith (2014) “tarihsel bağlam içerisinde bakıldığında bir grubu ayırt edebilecek; kültürel hatıraları ve soya ait olan ritüelleri, dilleri, dinleri, kültürel farklılıkları olan gruplar” olarak tanımlamaktadır. Bu tanım ışığında bakıldığında ‘ayırt etme’ ve ‘kültürel farklılıklara’ sahip olma gibi hususların öne çıktığı görülmektedir. Smith (2014) etnik kimliğin varlığından söz edebilmemizi belli kıstaslara bağlamaktadır. Bunlar:“ bir grubu niteleyen ve aynı zamanda o gruba ait özel bir isim, paylaşılan bilinçli ya da bilinçsiz tarihi anılar, müşterek bir soy bağı, kendilerine özgü tekillik bilinci veya kendilerini diğer gruplardan farklılaştıran unsurların varlığı, grup üyeleri tarafından da birbirlerine karşı destek hissiyatı ve bir yurda bağlılık” şeklinde sıralanmaktadır.

Kimlik ve aidiyet meselesinin çalışmanın konusu itibariyle göç- göçmenler-uyum odağında ele alınması bir başka önemli husustur. Kimlikler; göç ve uyum noktasında değişken ve kırılgan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır, zira bu

kavramlar tarihsel bağlam içerisinde ele alındığı kadar, değişen şartlarla birlikte, etkileşime girilen çevre ile yeniden inşa edilebilir olması özelliğiyle de tartışılmaktadır. Uyum noktasında göçmenler çoğu zaman kimlik karmaşası, kimlik bölünmesi gibi problemler yaşamakta ve bu durum göçmenlerin çevreden soyutlanmasıyla, iletişim kurmaktan kaçınmasıyla ya da içine dönmesiyle sonuçlanabilmektedir. Uyum süreçlerinde göçmenlerin kabul ve reddedilme arasında sıkışmışlığı bu anlamda bir problem alanına dönüşmektedir(Sözer, 2019).

Göçmenlerin yaratılıştan getirdikleri ve tarihsel bağlam içerisinde sürdürmeye devam ettikleri kimliklerinin izlerini silmeleri oldukça zordur. Fakat bu kimliklerin yerleşilen ve ilişkili olunan çevre ile birlikte yeniden inşası ve kültürel mirasın yeniden yorumlanarak içselleştirilmesi olanaklıdır (Chambers, 2019). Bu sürecin sancısız ve sağlıklı geçmesi sadece göçmen grubun değil başat topluluğun da sorumluluğundadır. Göçmenlerin göç ile yerleştikleri hedef ülkeyle, kimlik konusundaki konumlarını belirleyen belli unsurlar olduğunu belirten Hortaçsu (2007) göçmen grup ile hedef ülke arasındaki din, dil, etnik benzerlik, kültürel ve tarihsel yakınlık, ortak soy mitleri, gibi faktörlerin hem kimlik konusunda hem de başat toplumun göçmen grubunu içermesi hakkında bilgi verdiği görüşünü ileri sürmektedir. Başka bir ifadeyle göçmenlerin yerli grup tarafından pozitif veya negatif karşılanmaları yukarıdaki unsurlarla belirlenmektedir.

1.2.2.Diaspora

Göç eden etnik grupların, yerleştikleri yeni yerlerle aidiyet duygusu geliştirmesi yeni mekanlarla yeniden kimliklenmeleri ve geri dönmeyi düşünmemeleri göç ve uyum çalışmalarında diaspora kavramına bakışı gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda; diaspora, üzerinde anlamı ve kapsamı bakımından tam olarak birlik sağlanamamış bir kavram olsa da uluslararası göç, etnik gruplar ve bu gruplarla başat topluluk odağında gerçekleşen uyum çalışmaları bağlamında özellikle üzerinde durulması gereken bir kavrama işaret eder (Safran, 1991). Diasporanın sözlük anlamı

*“ herhangi bir ulusun veya inanç mensuplarının ana yurtları dışında azınlık olarak yaşadıkları yer; herhangi bir ulusun yurdundan ayrılmış kolu ”*demektir. (TDK,2021). Diaspora; tarihsel bağlam içerisinde daha çok Yahudiler, Ermeniler, Afrikalılar ve Yunanlar ile özdeşleşmiş, ancak zaman içerisinde; küreselleşen, farklılaşan insan hareketleriyle birlikte “mültecilik, göçmenlik, azınlık, vatansız, etnik grup” gibi birçok olguyu da karşılayan ve kapsayan bir kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır (Tölölyan,2007). Çalışmaların genişlemesi ve birbirini içermesi etnik grupların diasporatik özelliklerinin ayrışmasını da karmaşıklştırmaktadır. Bu durumda akıllara ana yurdunu terk eden ya da terk ettirilen her etnik grubun diasporatik özellik gösterip göstermediği sorusu gelmektedir. Safran (1991) bu sorunun cevabını bazı kıstaslar belirleyerek aramaktadır: Bu kıstaslardan en yaygın kabul göreni ‘dağılım’ ilkesidir. Diasporatik topluluklar “travmatik” olarak bir ortak alandan başka çevrelere dağılmışlardır. Bir başka kıstas ise en çok üzerinde durulan ve vurgulanan ‘vatan yönelimidir’. Buna göre kimlik, sadakat gibi değerleri refere eden etnik gruplar gerçek veya hayali bir vatana yönelmektedirler (Brubaker 2005 : 5-8). Bununla birlikte anavatan ile ilgili, ‘geri dönecek veya idealize edilmiş yurt’ anlayışı, anavatanın ‘yenilenmesi, refahının arttırılmasına karşı adanmışlık hissiyatı’, anavatanla ilişkileri sürdürme ve etnik ilişkileri tesis edebilme’ gayreti bu bağlamda etnik grupların diasporatik özelliklerini sınıflandırma noktasında önemli doneler sunmaktadır (Yaldız, 2013).

1.2.3.Uyum ve Kabullenme

Göç olgusu ile birlikte farklı kültürlere sahip gruplar, aynı çevre içerisinde yaşamlarını devam ettirme gerçeği ile baş başa kalmaktadırlar. Bu durum, özellikle sosyo-kültürel uyum olmak üzere birçok sorunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Uyum problemlerinin ortaya çıkması beraberinde ‘sosyal dışlanma’ kavramını da getirmektedir (Aksoy, 2012). Bu anlamda toplum düzeyinde bütünleşmenin ve makro düzeylerde iletişim noksanlığını işaret eden sosyal dışlanma kavramı, ‘ben ve öteki’ anlayışını katılaştırarak sınırları iyice belirginleştirmektedir

(Çetiner, 2020). ‘sosyal dışlanma’ kavramının karşısında ise toplum ile tatmin edici ilişkiler geliştirerek, sosyal işlevselliği arttırmayı idealize eden sosyal kabul (içerme) kavramı yer almaktadır (Gardner ve ark., 2019). Sosyal kabullenme kavramı en genel tanımıyla; bir grubun, başat toplumun psikolojik, kültürel, çevresel etmenlerine göre birlikte yaşam pratiklerine uyumu konusunda herhangi bir sorunla karşılaşmadan, dengeli bir biçimde hayati etkinliklerini sürdürebilmesidir (Karataş 2020: 124). Neticede uyum ve sosyal kabullenme kavramları birbirlerini tamamlayan, karşılıklı neden-sonuç ilişkisiyle bağlı iki kavrama işaret etmektedir. Dolayısıyla sosyal kabullenmenin sağlanabilmesi bireylerin farklı gruplara karşı duyarlılık düzeylerinin artırılmasına bağlıdır. Bu da ilk olarak grupların kültürel özelliklerinin fark edilmesiyle, farklılıkların kabulle ve kabul edilen farklılıklara saygı ile mümkün olabilmektedir (Lee Olson ve Kroeger, 2001).

Bu çerçeveden hareketle farklılıklara saygı ve sosyal kabul çalışmalarında makro boyutta çokkültürlülüğü değerlendirmek gereklidir. Özellikle göç ile birlikte gerçekleşen insan hareketleri, doğası gereği kültürlerin taşınmasına ve karşılaşmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte farklı kültürlerin teması çokkültürlü bir toplum yapısı ortaya çıkarmaktadır. Her grubun kültürel kimlikleriyle, etnik farklılıklarıyla; saygıya layık olmaları ve her kültüre eşit mesafede duran devlet modeli düşüncesi Çokkültürlülük tartışmalarının oluşmasını sağlamıştır (Duman, 2009 :102-103). Çeşitli kültürlerin bir arada yaşamaları durumuna dikkat çeken ‘çokkültürlülük’ tabir olarak yeni geliştirilmiş olsa da tarihi bağlam içerisinde değerlendirildiğinde, yeni bir durum değildir. İnsanlar, tarihsel süreç içerisinde farklı kültürlere ait olsalar bile etkileşim ve iletişimin farklı formlarını yaşamışlardır. Başka bir ifadeyle çeşitli şekillerde olumlu ya da olumsuz anlamda etkileşimde bulunmuş ve bunun neticesinde kendi aidiyetlerini ve kimliklerini var etmişlerdir. Bu anlamda bakıldığında özellikle farklı kültürel ve etnik kimliğe sahip grupların karşılaştıkları alanlarda çokkültürlülüğün konuşulması gerekmektedir (Çelik ve ark., 2008 :319-324). En genel ifade ediliş biçimiyle Çokkültürlülük; içerisinde birden fazla farklı kültürel grubu

barındıran toplumlarda; her bir grup için eşit koşulları yaratmayı ve her grubu eşit zeminde buluşturmayı idealize eden bir sosyo-kültürel olgudur (Kaya, 2007 :44-45). Bu bağlamda çokkültürlülüğün görüş ve söylemleri; belli dini, kültürel ve etnik farklılıkları içeren topluluklarda sosyal barışı sağlamanın önemli bir yolu olarak görülmektedir. Dolayısıyla çokkültürlülük; toplumun içerisinde barındırdığı grupları eritip asimilasyon süreçlerine sokmaktan ziyade, uyum süreçlerine odaklanmayı hedeflemektedir. Kültürel çeşitlilik gerçeğini tanımlayan bu kavram, politika aracılığıyla sosyal-kültürel uyumun sağlanması, sosyal dengesizliklerin ortadan kalkması gibi amaçlar için de şemsiye ve kapsayıcı bir anlayış sunar (Kirmayer, 2019: 1120). Çokkültürlü toplum, farklı gruplar arasındaki talepleri dengeleyen, toplum çeşitliliğini göz ardı etmeden, grupların haklarını gözetten bir anlayış çerçevesinde kurgulanmıştır. Bir etnik grubun tanınmasında önemli ipuçları veren özelliklerini korumayı, farklılıkları kucaklamayı teşvik eden çokkültürlülük olgusu; etnik grubun kendi kültürel özelliklerini muhafazası ve diğer grup üyelerinin etnik grubun kültürel mirasını değerlendirebilecekleri otantik pratikler olarak görüp tüketmeleri olmak üzere iki uça odaklanmaktadır (Kymlicka, 2012 :301).

1.2.4. Sosyal Politika, Sosyal Hizmet ve Uyum

Göç, kültür ve uyum konularını ele alırken, ilk olarak sosyal politikanın ne olduğundan, kapsamından ve aynı zamanda sosyal hizmetle kesişim noktalarından bahsetmek işe vuruk olacaktır. Sosyal politika en genel tanımıyla adıyla da müsemma olarak; toplumla ve sosyal olanla ilişkili tüm politikalar. Bununla birlikte sosyal politikanın tanımı dar kapsamlı ve geniş kapsamlı olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Dar anlamıyla sosyal politika, sanayileşme ile ortaya çıkan problemlerin çözümüne yönelik geliştirilen politikalar. Özelde emek-sermaye karşıtlığına odaklanarak işçi sınıfı ile işveren arasındaki dengeyi ve işçi sınıfının haklara eşit zeminde ulaşmasını sağlamak amacıyla geliştirilmiş, sınırlı politikalar. İleriki dönemlerde çeşitlenen sosyal sorunların çözümü noktasında daha geniş, kapsamlı ve şemsiye politikaların gerekliliği konuşulur olmuştur. Sorunların

çeşitlenmesiyle, değişmesiyle birlikte sosyal politikanın tanımının yeniden yapılması kaçınılmazdır. Geniş anlamıyla sosyal politika: çeşitlenen toplumsal ve sosyal problemlere, bütünsellik ve kapsayıcılık ilkelerini gözeterek ve aynı zamanda tüm sınıflara eşit mesafede durarak, hak temelli geliştirilen politikaları konu alan bir sosyal disiplin olarak tanımlanmaktadır (Koray, 2020). Dolayısıyla başlangıçta yalnızca işçi sınıfı odağında geliştirilen sosyal politikalar; dünyadaki değişim ve gelişmelere paralel olarak zamanla toplumdaki farklı gruplara, çeşitli problemlere ve en önemlisi her kesime hitap eder olmuştur. Bu anlamda sınırları oldukça genişleyen sosyal politikalar, kapsamlı bir çalışma alanına sahiptir.

Sosyal politikaların kapsamının ve konusunun genişlemesiyle birlikte özellikle ‘özel gereksinimli’ olarak adlandırılan; toplumun normlarının dışında ya da bir şekilde sosyal haklara erişim konusunda eksik kalan bireylerin, fırsat eşitliği ilkesine bağlı olarak sosyal politikaların odak konusu içerisine girdiğini söylemek mümkündür (Tezgel, 2013). Özel gereksinimli bireyler; toplumdaki konumları sebebiyle, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yönden güçlendirme ve koruma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu çerçeveden bakıldığında, kendi iradeleri veya kendilerinin sebep olmadığı nedenlerle özel gereksinim duyan gruplar; sığınmacılar, göçmenler, kadınlar, engelliler, çocuklar, ruhsal engelliler gibi alanlarda karşımıza çıkmaktadır. Fişek (2011). Sosyal açıdan politika gereksinimi duyan risk grupları arasında özellikle göçmenliğe yer vermektedir. Bu bağlamda bakıldığında sosyal politikaların geniş anlamdaki tanımı, göçmenlik konusuna ve doğal olarak de göçmenlik ile birlikte ortaya çıkan uyum konusuna, başka bir ifadeyle göçmelerin yaşayabilecekleri tüm risklere karşı koruma anlayışını içermektedir (Altan, 2004). Sosyal politikaların, gerek oluşumunda gerekse de uygulamasında önemli araçlarından biri ve sosyal politika ile ilişkin olan sosyal hizmetler; (Yolcuoğlu, 2012: 148) “IFSW (International Federation of Social Workers-Sosyal Hizmet Uzmanları Uluslararası Federasyonu) tarafından “sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerini merkeze alarak, yaşam zorluklarıyla mücadele etmek ve iyilik halini geliştirmek için insanlarla

ve yapılarla çalışan sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplin. Şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere sosyal hizmet disiplini, insanların kendilerine ve çevrelerine karşı sorumluluklarını yerine getirmelerinde, çevrelerine karşı güçlenmelerinde, sosyal işlevselliklerini arttırmada ve kişi ile çevre arasındaki karşıtlıkları teşhis edip çözüm önerileri sunmada önemli bir noktada konumlanmaktadır (Barker,1999).

Başka bir ifadeyle sosyal hizmet, kişilerin kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerinde ve dolayısıyla çevre ile uyumun sağlanmasında gerçekleştirilecek planların ve programların bütününe konu edinmektedir.

Göç olgusunun başlı başına sosyal hizmet disiplini açısından önemli bir alan olması ve bununla birlikte insan hakları, kişilerin yüksek yararı, sosyal haklar ve sosyal adalet gibi ilkeleri odağa koyması göç ile gelen kişilerin kamusal hizmetlerden yararlandırılmasının gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır. Göçmenlerin eşit bir zeminde haklara ulaşabilmesi, bireysel ve toplumsal huzurun sağlanması ise uyumun varlığına ve derecesine bağlıdır (Akarçay Ulutaş ve Kırlioğlu, 2020). Bu noktada sosyal hizmetin uyuma yönelik bütüncül ve kapsayıcı planlar ve uygulamalar çerçevesinde etkinlik alanının varlığı ve bunların sağlayıcısı olarak sosyal politikaların işlevselliği uyum sorunların belirlenmesinde ve çözülmesinde oldukça etkilidir. Dolayısıyla özel gereksinim grubunda sayılan göçmenlerin uyum meselesinde; etkili sosyal hizmet mekanizmalarının ve sistemlerin varlığı ile kişisel ve sosyal risklerin ortadan kaldırılması ve uygulamalarının göçmen, etnik ya da azınlık statüsündekileri destekleyici- kapsayıcı nitelikte olması gerekmektedir (Tekindal, 2018).

1.3.KÜLTÜR

Kültür kavramına yönelik günümüze kadar birçok tanımlama yapılmıştır. Fakat en çok kabul gören ve dar kapsamlı olarak değerlendirebileceğimiz en elverişli tanımı antropolog E.B Tylor yapmıştır. E.B. Taylor’a göre kültür; toplumun bir üyesi olarak insanların elde ettiği bütün becerileri kapsamaktadır ve bilgiyi, inancı, hukuku, örfü ve âdeti içermekte olan bir bütündür (Tylor, 1871, aktaran Güvenç, 2013: 129). Kültür ‘bir yaşam biçimidir’ ve kültür kavramı ‘ortak değerler bütününe’ vurgu yapar (Işık, 2013: 152-157).

Kültür, sosyal bir bağlam içerisinde ön plana çıkmış ve sosyal olanla değerlendirildiğinde toplumda anlamlı bir gerçekliğe dönüşebilecek bir kavramı işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle kültür toplumların sosyolojisiyle ilintilidir. Bir toplumun üyesi olan bireylerin, varlıklarını sürdürdükleri çevrelerini anlamlandırabilmeleri ile toplumun sürekliliği arasında doğrusal bir orantıdan bahsetmek mümkündür. Başka bir ifadeyle bir toplumun devamlılığı, o toplumun üyelerinin çevrelerinin farkında olmalarına ve bağlı oldukları toplumu anlamlandırma becerilerine bağlıdır. İnsanoğlu bir topluluğa doğar, orada hayatını devam ettirir ve ölür. Bu süreçte bireyler benliklerini ortaya koymak ve çevrelerini anlamlı hale getirmek amacıyla sürekli bir yaratıcılık içerisinde. Buna bağlı olarak belirli fikirler, objeler, sanat eserleri, kelimeler, hikâyeler, efsaneler gibi sosyal ve fiziki dünyada kendi birikimlerini anlamlandıracak ürünler ortaya koyarlar. Bu bağlamda kültür, İnsanların tecrübesi, yaşam şartları, bilgisi, giyimi, kuşamı, felsefesi, savunma refleksleri, barınağı, beslenme alışkanlıkları, ihtiyaçları; kısacası ortaya koyduğu, yaşadığı ve benimsediği her şeydir. Kültür, yaşandığı toplum tarafından bir sonraki nesle aktarmıştır. Yeni nesil, yeni dönem içerisinde, kültürü kendi bilgi süzgecinden ve tecrübesinden geçirerek ve kültüre yeni şeyler katarak bir sonraki nesle devretmiştir. Toplumlar bunu yaparken yerleştiği coğrafyanın avantajlarından faydalanmış, kendi yeteneklerini ve tabiatını ortaya koymuş, inanmış, içselleştirmiş,

kabullenmiş ve kültürü pratik hayata dönüştürmüştür. Diğer bir ifadeyle kültür yeni neslin aktarılan kültürü yaşamasıyla anlamlı hale gelmiştir (Kafesoğlu,1997).

Sosyal bilimciler; kültürel sorunlara ve tartışmalara başı sonu belli olmayan, süreklilikler içerisinde meydana gelen olaylar olarak bakarlar ve bu sürekliliği ‘süreç’ olarak adlandırırlar. Kültürel süreçler, genel geçer, evrensel ve soyut kavramlardır. Bu bağlamda sosyal bilimciler kültürel olguları bu süreçlerle belirlenen kavramsal gereçleri kullanarak irdellemektedir. Kültürel süreçler bir bakıma, kültürel olguları gözlemleyebilmek, inceleyebilmek ve anlamlandırabilmek için sistemli kavramsal araçlar sunmaktadır (Güvenç, 2013: 162). Kültür kavramı içerisinde oldukça fazla kültürel süreçler bulunmaktadır. Bu çalışma için özellikle önemli görülen ve kavramsal gereç olarak kullanılacak olan kültürel süreçlerden kültürleşme, kültürlenme kavramları açıklanmaya çalışılacaktır.

1.3.1.Kültürleşme

Sam ve Berry (2010) kültürleşmeyi kültürlerin teması sonucunda, yeni kültürler oluşturma süreci olarak tanımlamaktadır. Daha geniş ifadeyle kültürleşme, farklı iki kültürel grup arasında devamlı ve sürekli temasa bağlı olarak; bir grubun temas içerisinde olduğu diğer gruba ait kültürel özellikleri benimsemesi yoluyla kültürlerde meydana gelen değişikliklerdir (Redfield ve ark.,1936 aktaran Hasanovic ve ark., 2020). Kültürleşme, zaman içerisinde kültürel süreçlerde meydana gelen varyasyonları tanımlamak için kullanılan bir terimdir.

Kültürleşme süreçleri en çok göçmen gruplar için anlam taşısa da hem göç eden kişileri yani göçmenleri, hem de göç edilen yerde yaşayan kişileri yani başat/ev sahibi nüfusu ya da ana akımı içerir (Arends Toth ve Van de Vijver, 2003). Bireyler, aşına oldukları kültür dışında, başka bir kültürle karşılaştıklarında veya iletişim yoluyla temasa geçtiklerinde, kültürleşme sürecine girerler. Fakat yeni kültürün dini, dili, ritüelleri, davranış biçimleri gibi unsurları benimsemek ya da kabul etmek çok kolay

bir süreç değildir. Dolayısıyla bu sürecin ne derece olduğunu ve nasıl gerçekleştiğini bireyler ve gruplar için ne ifade ettiğini ortaya koymak oldukça zor ve karmaşıktır (Sam ve Berry, 2010).

Göç olgusu ile birlikte konuşulmaya başlanan; Çokkültürlü toplumlar, sosyal bilimlerin dikkatini çeken konularından biri haline gelmiştir. Bu çalışmalar başlarda tek boyutlu kültürleşme modeli etrafında şekillense de daha sonraları; göçmenlerin, doğum ve yetiştirme kültürü yani miras kültürü ile ana akım kültür veya başat/ev sahibi nüfus-çevre arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi nasıl ele aldıkları konusundaki anlayış farklılığından dolayı iki boyutlu kültürleşme kuramları çerçevesinde çalışmalar da ortaya konulmuştur (Ryder ve ark., 2000). Gordon (1964) tarafından, göçmenlerin yaşadıkları kültürel değişimleri incelemek ve tanımlamak amacıyla tek boyutlu bir asimilasyon modeli ortaya atılmıştır (Bourhis ve ark., 1997). Gordon göç ile gelen kişilerin ana akım kültür tarafından benimsenme sürecini tanımlamak amacıyla “asimilasyon” terimini kullanmıştır. Tek boyutlu bir sürece vurgu yapan asimilasyon terimi, başat/ev sahibi toplumun göçmenler üzerinde nüfuzunun öncülünü, göçmen grubun kültürel özelliklerinin ortadan kalkmasına ve ancak kendine has değerlerinin “buharlaşmasına” bağlı kılmıştır (Sayegh ve Lasry, 1993). Daha spesifik olarak bu tek boyutlu asimilasyon/kültürleşme modeline göre; göç ile gelen kişiler ya yerleştikleri yerin hakim kültür özelliklerini benimsemekte yani kendi kültüründen geleneklerinden değer yargılarından kurtularak veya vazgeçerek tamamen ana akım kültürün getirilerini kabul etmekte ve dolayısıyla göçmen grupları eski kültürlerini “üstünden atarak ” yeni kültürü içselleştirmekte (Flannery ve ark., 2001) ya da kendi kültürlerini, değerlerini, davranışlarını, geleneklerini, etnik kökenlerini terk etmeyerek hakim kültüre rağmen kendi kültürlerini yaşamayı ya da yaşatmayı sürdürmektedir. Tek boyutlu kültürleşme modeline göre ‘tek’lik söz konusudur. İki başlılık yerine; tek bir kültür, tek din, tek millet tek ulus düşüncesi hâkimdir (Saygın ve Hasta, 2018). Tek boyutlu kültürleşme modeli göçmenlerin başat/ev sahibi nüfus tarafından kabul edildiği ve” içine alındığı” tek taraflı bir değişim sürecini vurgular (Bourhis ve ark.,

1997). K lt rleşmenin sadece tek bir yönünü tanımladığından dolayı "tek doğrusal" olarak da adlandırılmıştır (Flannery ve ark., 2001). Göçmenlerin başat/ev sahibi kültürü ancak kendi kültürlerinden uzaklaşarak  z mseyecekleri savunulmuştur. Buna göre kişiler kendi kültürlerini korurken aynı zamanda başat/ev sahibi kültüre de uyum sağlayamamaktadır. Bu durumda kişiler kendi kültürlerinden uzaklaştıkları ölçüde başat/ev sahibi kültürü benimseyebilmektedir. Dolayısıyla göçmenlerin asimilasyondan başka bir yolu yoktur. Başka bir ifadeyle tek doğrusal kültürleşme yolu asimilasyondur (Bilge Zafer, 2016). Bu modelin öncülünü şöyle özetleyebiliriz; Göçmen grup ile ev sahibi nüfus arasındaki etkileşimler çoğunlukla başat/ev sahibi kültür lehine işler. Tek boyutlu kültürleşme/asimilasyon modeli göçmen/azınlık grupları; tabakalı nüfuslarda, örtük olarak hiyerarşinin altında konumlandırır. Dolayısıyla sayıca az olan göçmen grupların; ticaret, sağlık, eğitim, devlet kurumları gibi hizmetlerden başat/ev sahibi nüfusa göre daha az yararlandığı varsayılmaktadır. Ayrıca ev sahibi çoğunluğa göre daha az statüye ve kamusal kontrole sahip oldukları görülmektedir. Bu yüzden yaygın bir kabule göre; göçmenlerin ana akım kültüre benzemesi ve asimile olmasının, ev sahibi kültürün göçmen kültüre benzemesinden çok daha olası olduğu yönündedir (Bourhis ve ark., 1997).

Tek boyutlu kültürleşme araştırmaları sonrasında yapılan çalışmaların çeşitlenmesi, Berry (2005)'nin de ifade ettiği gibi tek yolun asimilasyon olmadığını göstermiştir. Zira  yle olsaydı şu anda göçmen gruplarının halihazırda kültürünü devam ettirmesi mümkün olmazdı. Bu anlayış ile birlikte tek boyutlu kültürleşme modelinin kültürleşmeyi tam olarak açıklamada yetersiz kaldığı düşünülerek iki boyutlu kültürleşme modellerine sıklıkla başvurulur olmuştur.

Tek boyutlu kültürleşme modelinin temel dayanaklarına bir eleştiri olarak İki boyutlu kültürleşme modeli önerilmiştir (Sayegh ve Lasry, 1993). Tek boyutlu kültürleşme modeli teorisyenleri kültürleşme sürecini 'kendilerine has' olandan yani miras kültürden vazgeçerek ev sahibi kültürü benimseme süreci olarak değerlendirirken, bunun tersine iki boyutlu kültürleşme sürecini benimseyen bilim

insanları, kültürleşmenin tam olarak anlaşılabilmesi için; miras kültürün ve başat/ev sahibi kültürün birbirinden görece bağımsız düşünülmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir (Ryder vd., 2000). Dolayısıyla iki boyutlu kültürleşme teorisinde tek boyutlu kültürleşme modelinde odaklanılan; miras kültüre yabancılaşarak ana akım kültüre geçisin tek yol olduğu düşüncesi reddedilmiştir. Bu modele göre kültürlerin benimsenmesinin farklı boyutlarda gerçekleştiği ve her boyutun ayrı süreçleri içerdiği bir kültürleşme anlayışı ortaya atılmıştır. İki boyutlu kültürleşme modelinde göçmen/azınlık grup ile ev sahibi grup arasındaki ilişkilerin birbiriyle rekabetten ve dışlayıcı öğelerden çok, aynı zamanda fakat birbirinden bağımsız olarak gelişen süreçlere dayandığı düşünülmektedir (Sayegh ve Lasry, 1993).

Berry (1974) , başat/ev sahibi kültür ile miras kültürünün bağımsız boyutlarda ele alınabileceğini ortaya atan ilk kişi olmuştur. Berry'e göre kültürleşmede iki kültür birbirlerinin uç noktaları veya tek bir boyut boyunca birbirlerine zıt olarak meydana gelen süreçler değildir. Aksine kültürleşme, eşzamanlı ve dikey olarak gelişen farklı süreçleri içermektedir (Bourhis ve ark., 1997). Böylelikle göçmen gruplar/azınlıklar kendi kültürlerden ayrılmadan başat/ev sahibi kültürü benimseyebilmektedirler (Ryder ve ark., 2000). Ayrıca kişiler birden fazla kültürel yönelime sahip olabilmektedir (Bilge Zafer, 2016).

Bilindiği üzere göçlerle birlikte farklı kültürel özelliklere sahip gruplar bir arada yaşamaya başlamaktadır. Bunun sonucunda toplumlar kültürel olarak çoğul bir duruma gelmektedirler. Farklı kültürel mirasa sahip göçmen gruplar kültürleşme sürecine aynı oranda ve aynı şekilde katılamamakta, kimi gruplar kültürleşme sürecine gönüllü olarak katılırken kimi gruplar kültürleşmeye maruz kalabilmektedir (Berry, 1997). Dolayısıyla her grup kültürleşme sürecini aynı şekilde ve aynı durumda deneyimlememektedir.

Bu farklılıklar “kültürleşme stratejilerini” oluşturmakta, göçmenlerin yönelimleri veya tercihleri kültürleşme şekillerini etkilemektedir. Kültürleşme

stratejileri, göçmen grupların etkileşim içerisinde oldukları kültürel grup ile nasıl bir yaşam şekli belirleyeceklerini seçtiklerini ya da bunu farklı yollar aracılığıyla ortaya koydukları bir süreçtir (Berry ve Sabatier, 2010).

Berry (1997) yaptığı çalışmada kişilere ‘Kültürel mirası sürdürmek mi daha değerli’ ‘Diğer gruplarla ilişkileri sürdürmek mi değerli’ sorularını yöneltmiş ve bu sorulara verilen yanıtları dört farklı kültürleşme stratejisi başlığı altında sınıflandırmıştır. Böylece farklı ölçeklerle değerlendirdiği ‘kültürleşme stratejilerini’ kavramsallaştırarak bir kültürleşme çerçevesi “oluşturmuştur (Ryder ve ark., 2000).

Berry’nin de göçmenler odağında ele aldığı kültürleşme stratejileri (Bilge Zafer, 2016). Asimilasyon, ayrılma, bütünleşme (entegrasyon) ve marjinalleşme (Berry, 1997) olmak üzere 4 başlık altında sınıflandırılarak incelenmektedir.

•Asimilasyon: miras kültür odağından bakıldığı zaman, göçmen/azınlık grubun kendilerine has kültürel özelliklerini muhafaza etme eğiliminde olmadıklarında ve ana akım kültür ile günlük iletişim ve etkileşim kurma isteğinde olduklarında bu strateji tanımlanır (Berry, 1997). Başka bir ifadeyle kişiler, kendi miras kültürlerini terk ederek, başat/ev sahibi grubun pratiklerini benimseme yönelimi göstermektedirler. Asimilasyon stratejisinde göçmenler, genellikle yerleştikleri kültürdeki bireyler gibi olma isteği taşımaktadırlar (Saygın ve Hasta, 2018). Dolayısıyla burada kişilerin kendi kültürünü devam ettirme yerine başat/ev sahibi kültürü yaşama ve yaşatma tercihi söz konusudur.

•Ayrılma: Göçmen/azınlık grubun; başat/ev sahibi nüfusun kültürel özellikleri yerine, miras kültür özelliklerini devam ettirme eğilimi göstermesi durumunda ayrılma stratejisi tanımlanır (Berry, 2001). Ayrılma stratejisinde, asimilasyon stratejisinin tam tersine, göçmen grup/azınlık gruplar, ana akım nüfus ile etkileşimden uzak ve kendilerine has özelliklerinin tanımlandığı kültürlerine bağlı kalmayı tercih ederler (Berry, 1997). Başka bir ifadeyle bireyler, başat/ev sahibi kültürü reddederken orijinal kültürlerini devam ettirmeyi ve kültürlerinin tüm değerlerine tabii kalarak miras

kültürü yaşatmayı tercih etmektedirler (Arends-Toth ve Van de Vijver, 2003). Ayrılma stratejisinin temelinde göçmen/azınlık grupların kültürler kimliklerini tam olarak “koruma” arzusu yatmaktadır (Bourhis ve ark., 1997). Göçmen/azınlık grubun; başat/ev sahibi nüfusun kültürel özellikleri yerine, miras kültür özelliklerini devam ettirme eğilimi göstermesi durumunda ayrılma stratejisi tanımlanır (Berry, 2001). Ayrılma stratejisinde, Asimilasyon stratejisinin tam tersine, göçmen grup/azınlık gruplar, ana akım nüfus ile etkileşimden uzak ve kendilerine has özelliklerinin tanımlandığı kültürlerine bağlı kalmayı tercih ederler (Berry, 1997). Başka bir ifadeyle bireyler, başat/ev sahibi kültürü reddederken orijinal kültürlerini devam ettirmeyi ve kültürlerinin tüm değerlerine tabii kalarak miras kültürü yaşatmayı tercih etmektedirler (Arends-Tóth ve Van de Vijver, 2003). Ayrılma stratejisinin temelinde göçmen/azınlık grupların kültürler kimliklerini tam olarak “koruma” arzusu yatmaktadır (Bourhis ve ark., 1997).

•Entegrasyon: stratejisi, kültürel bir bütünlüğe işaret eder (Berry ve ark., 1989). Göçmen/azınlık grup, ana akım kültürün bir parçası olarak sosyal ağlara katılmaya çalışırken aynı zamanda, kendilerine has kültür özelliklerini taşımaya gayret gösterebilirler. Böyle durumlarda entegrasyon stratejisi tanımlanır. Dolayısıyla burada göçmen/azınlık gruplar, başat/ev sahibi nüfus ile günlük etkileşimlerde bulunurken bir taraftan da miras kültürlerini devam ettirme çabası taşırlar (Berry, 1997). Bir başka ifadeyle entegrasyon stratejisinde göçmen/azınlık grup, miras kültürlerinin kendilerine has özelliklerini yani kültürel kimliklerini koruma isteği taşımakla birlikte ana akım veya ev sahibi kültürün özelliklerini de benimserler. (Bourhis ve ark., 1997). Özetle bu stratejide ev sahibi kültür özelliklerinin kabulü ve etkileşimlerin bir onayı söz konusudur. Fakat bu onay kendi kültürel özelliklerinin yitirilmemesi ve korunma arzusunu da içerir. (Ryder ve ark., 2000).

•Marjinalleşme Göçmen/azınlık grubun kültürel mirasın yaşatılması konusunda ilgisiz olması ve aynı şekilde ana akım kültür ile de etkileşimin sağlanmaması durumunda marjinalleşme stratejisi tanımlanır (Berry, 1997). Marjinalleşmede

göçmen gruplar hem miras kültürleriyle hem de ev sahibi kültürle temas halinde değildir. Psikolojik ve kültürel olarak da bir iletişim veya etkileşim içerisine girmemektedirler (Berry ve ark., 1989). Dolayısıyla bu seçenekte göçmen/azınlık gruplar için geleneksel kültüre veya ev sahibi kültüre bağlı olamama/benimsememe durumu söz konusu olmaktadır (Ryder ve ark., 2000).

1.3.1.1. Kültürleşme ve Uyum Süreci

Göç ile başlayan ve göçmen grup ile ev sahibi grup arasında gerçekleşen kültürleşme; uyum konusunu beraberinde getirmektedir. Çalışmanın amacına yönelik olarak sosyo-kültürel uyum meselesine kültürleşme odağında bakmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Psikolojik ve sosyo-kültürel uyum türlerinden bahseden Berry (1997) Psikolojik uyumu ‘bireylerin kendilerini yerleştikleri yerde huzurlu hissetmeleri, kendilerini gerçekleştirebilmeleri ve yaşam doyumuna’ ulaşmaları olarak tanımlamaktadır. Bireylerin oldukça stresli yollardan geçerek yer değiştirmeleri, yerleşecekleri yerde onları bekleyen belirsizliklere ek olarak ev sahibi grup ve başat/ev sahibi kültüre ayak uydurmada yaşanan sıkıntılar, bireylerin psikolojik olarak iyilik halini etkileyebilmektedir. Şartlara bağlı olarak psikolojik uyum düzeyi, süreç içerisinde aratacağı gibi azalabilmektedir.

Sosyokültürel uyum meselesine birey ve grup odağında bakan Berry (1997 ;2011) sosyal kültürel uyumun bireylerin temasa geçtikleri kültürler bazında incelemektedir. Kişiler göç yoluyla yerleştikleri ortamın; yaşam pratiklerini, dillerini, dinlerini, davranış biçimlerini, benimseyerek hayatına tatbik edebilirler. Böylece içerisine dâhil olunan topluluğun normallerine göre hareket ederek, o kültüre uygun davranırlar. Bu durumda sosyokültürel uyumun gerçekleştiği yargısına varılabilir. Sosyokültürel uyum bir bakıma kişilerin ev sahibi kültür ile hayatına devam

edebilmesi ve bu gruba karşı olumlu ilişkiler geliştirebilecek becerilere sahip olmasıdır.

Psikolojik, sosyo-kültürel uyum ve kültürleşme sürecinin karmaşık ve zorlu bir süreç olduğu daha önce belirtilmişti. Bu süreçler zaman içerisinde gerçekleşir ve birbirinden farklı birçok değişkeni içerisinde barındırır. Bu değişkenler; göç öncesi unsurlardan oluşacağı gibi, göç sonrasında yerleşilen ortam ile ilgili unsurlar da olabilmektedir. Göç öncesi faktörler genellikle göçmen grup ile alakalı olmakla birlikte din, dil, cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik durum, kişilik özellikleri, aile yapısı gibi değişkenleri içerir.

Göç sonrası unsurlar genellikle göçmen grupların iradeleri dışındaki şartları içermektedir. Yerleşilen yer ile benzer tarihi geçmişe sahip olmak, kültürel benzerlikler, aynı tarihsel mitlere sahip olma veya aynı etnik grup içerisinde tanımlanma, dini yakınlıklar, ikamet süresi (Berry, Phinney ve ark., 2006) gibi unsurların uyuşması uyum ve kültürleşmeyi arttırırken, yerleşilen ortama mensup bireylerin yani ev sahibi topluluğun; göçmen grubun varlığını kabul etse bile etkileşim ve iletişim gerçekleştirilmesini içeren ayrımcılık gibi (Berry,2005) ayrışan özellikler süreci zorlaştırmakta ve dolayısıyla uyumun gerçekleşmesinin uzun zaman almasına neden olmaktadır (Galster ve ark., 1999)

1.3.2. Kültürlenme

Mevcut literatür incelendiğinde ‘kültürleşme’ ve ‘kültürlenme’ kavramlarının iç içe geçmiş bir şekilde ve birbirini yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun yaşanmasının sebebi ‘Acculturation’ kelimesinin bu iki kavramı da içermesidir.

Her ne kadar kültürleşme ve kültürlenme kavramları birbirini belli ölçüde karşılarsa da aralarında kapsam noktasında farklar mevcuttur (Keleş, 2020 :15). Kültürleşme; en basit ve kapsamlı tanımıyla, birden fazla kültürün karşılaşması sonucunda yeni kültürlerin ortaya çıkmasıdır. Kültürlenme ise; kişinin, yaşadığı

çevresini, kültürünü ve kültürünün getirilerini kabullenmesi, benimsemesi yani uyum sağlaması olarak tanımlanmaktadır Bununla beraber kültürlenme; kişilerin yaşam boyunca karşı karşıya kalacakları dinamik ve karşılıklı bir süreçtir (Engin, 2017 :168). Kültürlenen bireyler, kültürlerini de etkilemektedirler. Kültürler; taklit, eğitim ve yasalar gibi farklı yollarla çocukluk döneminden itibaren kişilere aktarılmaktadır. Bu durum kültürlerin nesilden nesile aktarım özelliğiyle ilişkilidir. Kültürlenme kavramı, bireylerin toplum içerisindeki sosyalleşmesinin yaşam boyunca gerçekleşmesine vurgu yapmaktadır. Başka bir ifadeyle kültürlenme süreci, kişilerin çocukluk yıllarından başlayarak yaşamları boyunca süreklilik gösteren, kültür içesine uyumuna odaklanan ve çok çeşitli yollarla kişileri kültür içerisinde tutan bir süreçtir. Hayat boyunca kişilerin değişen şartlarıyla birlikte edindikleri yeni roller kültürlenmeyi beraberinde getirmektedir (Rudmin, 2009 :109).

Göç hareketleri birbirinden farklı kültürlerin etkileşimini ve iletişimini gerekli kılan ve bu anlamda kişilerin yaşamlarında birçok boyutta değişikliklere sebep olan bir olgudur. Bir kültürden başka bir kültüre hareket eden bireyler, farklı topluluklardan kişilerin kültürlerine uyum sağlama noktasında birtakım problemler yaşamaktadır (Güvenç, 2016:159). Göç ile birlikte farklı dinlerden, dillerden, kültürlerden, yaşam biçimlerinden gelen insanlar karşılaşmaktadırlar. Göç eden kişiler ile ev sahibi nüfusun farklılıkları bir takım problemleri de beraberinde getirebilmektedir. Göç ile ortaya çıkan sorunlardan en belirginini uyum sorunudur (Akıncı ve Nergiz, 2015 :68). Kültür şoku kavramı da ‘uyum’ noktasında ele alınmaktadır. Güvenç (2016)’e göre kültürlerin karşılaşması sonucu, ev sahibi kültürde yer edinemeyen kişilerin yaşadıkları, stres bozuklukları, bunalımlar, zorluklar ve bununla beraber tepkisel davranış biçimleri ‘kültür şoku’ olarak tanımlanmaktadır (Güvenç, 2016: 122-123). Bu kavram antropologlar tarafından ‘yeninin şoku’ olarak da tanımlanmıştır. Kültür şoku bir kültürle bir şekilde karşılaşan bireylerin; o kültür ile ilgili olarak yaşadıkları beklenmedik ve olumsuz değerlendirmeleri işaret eder. Bununla beraber kültür şoku,

yeni kültüre girerken kişilerin yaşadıkları kafa karışıklığı veya anksiyete dönemi olarak da tanımlanabilmektedir (Stewart ve Leggat, 1998 :84).

Kültür şokunun düzeyi göç etmiş kişilerin, tüm bildikleri sembollerini, davranış biçimlerini ve doğrularını kaybetmesine bağlı olarak artabilmektedir. Başka bir ifadeyle kültür şoku düzeyini, kaygılar belirlemektedir. Göç eden bireylerin günlük rutinlerini yerine getirirken kaybettikleri ipuçları yani ‘neyi nasıl yapmalıyım’ sorunu kültür şokunu hızlandırmaktadır (Oberg, 1960 :177). Bununla beraber kişilerin dâhil oldukları kültürlerin kendi k lt rlarına benzerlik oranı ne kadar fazlaysa kişiler o kültüre daha fazla adapte olmakta ve uyum problemleri daha az yaşamaktadırlar. Dolayısıyla iki kültür arasındaki farklar çoğaldıkça kişilerin kültür şoku düzeyleri de artmaktadır (Garcia, 1985, aktaran Esentürk Ercan, 1998 :24)

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.EKOSİSTEM KURAMI

Ekosistem kuramını kavramsal olarak ortaya koymak ve iyi anlayabilmek için, öncelikle bu kurama kaynaklık eden genel sistem kuramından bahsetmek gereklidir.

Sistem teorisinde önemli bir isim olan biyolog ve filozof Ludwig von Bertalanffy, klasik bilimin tek yönlü ve nedensel anlayışına karşı organizmanın biyoloji anlayışını ortaya koyarak sistem teorisine yeni bir bakış getirmiş ve ‘genel sistem teorisinin’ bugünkü anlamıyla temellerini oluşturmuştur (Pickel, 2010). Daha sonraki süreçte sistem teorisinin endüstriyel ve askeri alanda kullanılması gerektiği düşünülse de, 1950’li yıllara gelindiğinde, disiplinler arası bir perspektife sahip olduğu ve aslında sosyal bilimlerde de kullanılabilecek bir çerçeve sağladığı kabul edilmiş ve 1960’lardan itibaren sosyal bilimlerde en çok kullanılan ve tercih edilen yaklaşımlardan biri haline gelmiştir. Genel sistem teorisinin en önemli çıkış noktası “Bütün, parçaların toplamından fazladır.” anlayışıdır. Bu anlamda içinde yaşadığımız dünyanın sosyal bağlamından kaynaklanan; iç içe geçmiş ve karmaşıklaşmış, içerisinde farklı değişkenlerin bulunduğu durumların, daha iyi analiz edilmesi ve parçalardan bütüne ulaşarak daha bütüncül ve olaylara tamamlayıcı bir perspektiften bakılması için sosyal bilimlere teorik destek sağlamıştır (Forder, 1976). Genel sistem kuramına bu eksenden bakıldığında parçaların bir araya getirdiği bütünü ve bu bütünü oluşturan her bir parçanın diğer parçalarla olan karşılıklı etkileşimlerini ve ilişkilerini analiz eden, anlamlandıran sistematik bir perspektif olarak tanımlamak yerinde olacaktır (Acar ve Acar, 2002 ; Mele ve ark., 2010). Daha somut olarak sistem yaklaşımı, sosyal bilimlere multidisipliner bir teorik çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla; tabiatta, toplumda, sosyal ve fiziksel dünyada meydana gelen olayları, bütünsel olarak ele alabileceğimiz, yorumlayabileceğimiz ve anlamlandırabileceğimiz bir alan açmaktadır (Akkuş ve Alevok İzci, 2018).

Yukarıda ayrıntısı ile ele alınan ve sosyal bilimlere bütüncül bir bakış sağlayan sistem kuramı, ekosistem yaklaşımının bilgi temelini oluşturmaktadır. Ekolojik Sistem kuramına göre çevre ve birey arasında bağımlı ve aynı zamanda karşılıklı ilişkiler ve etkileşimler bulunmaktadır. Kişiler içerisine doğdukları çevreyi değiştirip dönüştürebilmekte yani şekillendirerek etkileyebilmekte ve aynı zamanda var oldukları çevreden ve o çevrenin dinamiklerinden de etkilenmektedirler (Sheafor ve Horejsi, 2014:112).

Her birey belli bir çevrede doğar, büyür ve var olur. Birey ve çevre arasındaki etkileşim sürekli ve canlıdır. Bireyler ve bireylerin ortaya koydukları her türlü tutumları, kalıp yargıları, davranış biçimleri, yaşam pratikleri ve baş etme kapasiteleri, bu anlamda aktif oldukları çevrelerinden bağımsız ve ilintisiz düşünülemez (Bekiroğlu, 2018).

Ekosistem yaklaşımı sosyal bilimlerce insan davranışının karmaşıklığını açıklamada kullanılan bir kuramdır. İnsanların farklı çevre ve durumlara uyumları ile çok yönlü olan insan davranışlarını; bireyin içsel yaşantıları ile birlikte, yaşanılan çevre, çevreyi oluşturan alt sistemler (inanç sistemleri, aile sistemleri, eğitim sistemleri, ekonomik sistemler, iş sistemi, siyasal sistemler (Ashman ve Hull, 1999: 15), alt sistemler ile bireyin arasındaki etkileşimler şekillendirmektedir. Ekolojik sistem yaklaşımı bu çerçeveden yola çıkarak, insan davranışlarını meydana getiren ve davranış kalıplarını oluşturan etkileşimleri ve karşılıklı bağımlılıkları tanımlamaktadır (O'Melia ve ark., 2011).

Bu bağlamda, karşılıklı etkileşimleri daha iyi anlamlandırabilmek için sistemleri birey, aile, grup, topluluk gibi sınıflandırmalara ve alt gruplara ayırarak tüm sistemleri kendi içerisindeki boyutlarıyla ele almaktadır (Pashı, 2017). Bronfenbrenner Ekolojik Sistem modelini bileşen düzeylerine göre mikro sistemler, mezzo sistemler, exosistemler ve makro sistemler olmak üzere 4 başlığa ayırmakta ve bu bileşen düzeylerine göre işe vuruk bir biçimde sınıflandırma yapmaktadır (DeVylder, 2012).

Tablo 1: Ekolojik Sistem Kuramının Bileşen Düzeyleri

	Açıklama	Örnekler
Mikrosistem'e Ait Olanlar	Şimdiki ortam. Bireylerin yüz yüze etkileşimde bulundukları ortamlardır.	İş Yeri, Ev, okul gibi.
Mezzosistem'e Ait Olanlar	Mikrosistemlerden oluşan sistemlerdir.	Komşuluk, Mahalle, topluluk gibi.
Exosistem'e Ait Olanlar	Direkt birey ile alakalı olmayan, dış sistemleri sosyal yapıları kapsamaktadır.	Profesyonel devlet kurumları, Organizasyonlar, kamu kurumları ve kuruluşları gibi.
Makrosistem	Kültürü oluşturan ve içeren tüm örüntüler ve kalıpları içerir.	Siyasal veya iktisadi ideolojiler, yaygın inançlar veya tutumlar gibi.

Kaynak : (Graves ve Sheldon, 2018)

2.1.Sosyal Hizmet Disiplininde Ekosistem Yaklaşımı

Sosyal hizmet disiplini, özellikle 1960'lı yıllardan sonra bireylerin yaşam standartlarını, davranış biçimlerini ve aralarındaki etkileşimleri analiz etmek/değerlendirmek ve görünenden ötesini irdelemek amacıyla sistem yaklaşımına yönelmiştir (Zastrow, 2014).

Daha sonraki süreçlerde; temelini sistem yaklaşımından alan ve özellikle canlıların birbirleriyle karşılıklı etkileşimleri ve çevreleriyle bağımlılıklarıyla ilgilenen ekolojik sistem yaklaşımı, sosyal hizmet mesleğinde sıklıkla başvurulmuş kuramlardan biri olmuştur. Ekolojik teoride olduğu gibi sosyal hizmet disiplini de bireylerin, grupların, ailelerin, toplulukların çevreleriyle olan etkileşimlerini ele alır ve çevrenin bireyleri şekillendirdiğini ve aynı şekilde bireylerin de çevreleri tarafından şekillendirildiği varsayımına dayanır. Yani; sosyal hizmet disiplini ekolojik

perspektifle hareket etmek demek, bir bireyi ve bireyin etrafındaki sistemleri dolayısıyla çevreyi dikkate almak demektir. Burada temel odak noktasını 'kişi ve çevre' oluşturmaktadır (Teater, 2014)

Sosyal hizmet disiplini ve/veya mesleğinin amacı bireylerin sosyal işlevselliklerini arttırarak kişiler ve çevreleri arasındaki uyumu yakalamak ve böylece bireylerin kişisel ve çevresel anlamda güçlenmesini sağlamaktır. Sosyal hizmet disipliniinde bir diğer hedef ise bireyleri, çevrelerinde bulunan kaynaklarla buluşturmak veya o kaynakları yaratmaktır. Diğer bir ifadeyle bireyler ile kaynaklar arasında katalizör görevi görmektir. Böylece bireylerin yaşam motivasyonlarını arttırarak sosyal dışlanmayı en aza indirmek, çevre ve birey arasındaki dengeyi her iki taraf içinde olumlu bir ivmeye dönüştürmek mümkün olmaktadır (Paslı, 2017)

'Çevresi içinde birey' kavramı, sosyal hizmet anlayışının temelini oluşturmaktadır. Her bireyi olduğu yerden değerlendirmek ve yaşadığı sistem içerisinde bireye müdahale etmek temeline dayanır. Bu anlamda bireyle ilgili müdahale planları çevreleriyle birlikte geliştirilmektedir.

Ekosistem kuramı; sosyal hizmet disiplinine uyarlanırken, öncelikle bireyin sosyal ve beşeri çevresini oluşturan sistemlerin belirlenmesi, analiz edilmesi, olumlu ve olumsuz süreçlerin saptanması ve dolayısıyla bireyi ve çevresini dönüştürecek/değiştirecek planlı bir müdahalenin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Sosyal hizmet disipliniinde bireylerin çevreleri içerisinde anlamlı bir yer edinebilmesi, kendi kendini gerçekleştirebilmesi, kendisine ve çevresine katkı sunabilmesi, sorunlarıyla baş edebilme kapasitelerinin artması; çevreleriyle olan uyumuna bağlıdır. Dolayısıyla bu noktada çevrenin ve sistemlerin özellikleri, sistemlerdeki olumsuz değişkenler, stresörler, sistemlerin değişim ve dönüşümlerindeki dirençleri, sosyal hizmet disiplinin ana konularını ve odak noktalarını oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet; mesleki alanda da ekolojik yaklaşımı benimserken çevrenin düzenlenerek bireyin yararına dönüştürülmesi ve yüksek faydanın sağlanabilmesi adına sistemlerin karşılıklı etkileşimlerinin en iyi şekilde analiz edilmesi,

değerlendirilmesi, değişimin planlanması ve uyumun üst seviyeye çıkması için bireylerin tüm güçlü yanlarını ve potansiyellerini desteklemektedir. (Teater, 2014)

Parçalardan bütüne anlayışına dayanan ve sorunların tamamını bütüncül bir perspektiften ele alan Ekolojik Sistem teorisinde, bireyin ve toplumun sorunlarını anlama/analiz etme en kritik amaçlardan biridir. Bu çerçeveden değerlendirildiğinde; temel odağına insanı ve insanla ilgili olanı alan, bireyin ve toplumun yüksek yararının sağlanmasına yönelik planlı müdahalelerde bulunan sosyal hizmet disiplinine, Ekolojik sistem kuramının uyarlanması ve anlaşılması önemli bir noktadır. Bireyler çevreleri içerisinde var olduğundan ve çevreleriyle bütünleştiklerinden dolayı, sorunların analizinde ve çözümünde salt olarak bireyi değil çevresini ve sistemleri incelemek ve dolayısıyla çoklu ve bütüncül bir çerçeveden olayları değerlendirmek gerekir. Bu yanı sıra Ekolojik Sistem yaklaşımı sosyal hizmet disiplinine uyarlanırken anlamlı bir katkı ve kuramsal bir alt yapı sunmaktadır (Cankurtaran Öntaş ve Akçay, 2014). Ekolojik yaklaşım; kültürel, politik, ekonomik, sosyal ve psiko-sosyal, biyolojik yapı ve dinamikler gibi tüm sistemlerin analizine odaklanarak; sosyal hizmet disiplinine ve bir meslek olarak sosyal çalışmaya bütünleştirici bir teorik çerçeve sunduğundan, sosyal hizmet açısından bir “şans” olarak görülür (Schneider, 2014).

Sosyal hizmet disiplini de sistemlerin karmaşıklığına ve birbiri içerisine geçmiş yapılarına bağlı olarak; müracaatçı sistemlerinin anlamlı bir şekilde analiz edilmesi için farklı teorik çerçevelerden ve disiplinlerden faydalanılması gerekir.

Bu noktada sistemlerin gruplandırılması sorunların anlaşılması ve olumlu bir değişimin sağlanması için önemlidir. Ekolojik sistem yaklaşımı sistemlerin sınırlarına göre bir gruplama yapmaktadır. Tablo 1’de açıklandığı üzere; mikro sistemler, bireyler, çiftler gibi küçük sosyal grupları; mezzo sistemler, aileler, destek grupları, genişletilmiş gruplar gibi orta ölçekli olan sosyal grupları; makro sistemler ise kuruluşlar topluluklar gibi büyük sosyal grupları ifade eder.

Sosyal hizmet disiplini ve mesleği; mikro, mezzo ve makro sistemlerde yüksek yarar gözeterek planlı müdahalelerde bulunma ve dolayısıyla olumlu değişimin

sağlanması amacı taşır. Değişimin planlı bir şekilde sağlanması için tüm bu boyutların farkında olunması ve sistemlerin değerlendirilip, sistemler arası uyumun üst düzeye çıkarılması hedeflenmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında ekolojik yaklaşım; sistemlerin sınırlarının çizilerek sorunların daraltılması ve sistemler arasındaki iletişimin üst düzeye çıkarılıp karmaşıklığın en aza indirilmesi için sosyal hizmet disiplini açısından oldukça kullanışlı bir perspektif sağlamaktadır (Friedman ve Neuman Allen, 2010).

Ekosistem ve sistem kuramlarında çevreyi oluşturan alt sistemlerin her biri; sahip olduğu kimliği sürdürmek, dengeyi sağlamak ve varlığını devam ettirmek amacıyla dış ve iç dinamiklerle açık bir ilişki kurar, tepki verir ve böylece uyumu yakalamaya çalışır. Sosyal hizmet disiplini de, sistemlerin birbiri arasındaki iletişimlerinin farkında olmak ve bu iletişimleri doğru yorumlamak önemli bir süreçtir. Etkili bir sosyal çalışma uygulamasında her sistemin kendi etki alanı dışındaki bireylerle de sürekli bir etkileşim içerisinde olduğu göz önünde tutulmalıdır. Ekosistem kuramı; sistemler arasındaki ilişkileri kavrayan, analiz eden ve her bireyin çevresini oluşturan sistemlerle karşılıklı etkileşimin farkında olan sosyal hizmet disiplinine; birbirinden ayrı sistemler gibi görünen toplumlar, kuruluşlar, kurumlar, aileler, bireyler arasındaki bağları ve ilişkileri temellendirme ve kavramsallaştırma olanağı tanımaktadır.

Ekolojik sistem yaklaşımı, olguların analiz edilmesinde çok sayıda değişkenin göz önüne alınmasına, çoklu bakış açıları sunulmasına olanak tanımaktadır. Dolayısıyla tek yönlü olmayan insan ve insan ilişkilerinin anlaşılması için anlamlı bir zemin sunmaktadır. Sosyal hizmet disiplini sadece olayların sonuçlarıyla ilgilenmeyip olayların meydana geliş süreçlerine de odaklanmaktadır. Böylece olguların gerçek durumlarının ortaya konulması için neden sonuç ilişkilerinin analiz edilip yorumlanması, karmaşık nedensellik süreçlerinin ayrıntıları ile birlikte çözülmesi ve bütüncül bir çerçeveden tabloya bakılması sosyal çalışma açısından önemli bir noktadır. Ekosistem teorisinin, sosyal hizmet disiplinine uyarlanmasıyla olgular,

bulundukları gerçek durumları içerisinde ele alınabilmekte ve en ufak ayrıntılarına kadar açıklanabilmektedir.

Sosyal hizmet disiplini; tüm oluşumlara, olaylara ve olgulara, geleneklere, toplumsal sorunlara, tutumlara, kabul ve normlara, küçük gruplara veya kuruluşlara, ayrı ayrı odaklanmak yerine bir bütün olarak ele alarak doğru zmlmeleri ve kavrayışları sunma amacı taşır. Sosyal hizmet disiplini; sosyo kültürel uyumu sağlamak, evre ve birey arasında dengeli ilişkiler kurmak, bireysel ve toplumsal sorunları gidermek amacıyla ‘evresi içerisinde birey’ anlayışı temelinde etkili metotlardan faydalanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

Bu bölümde öncelikle çalışmanın yönteminin belirlenme sürecinden bahsedilecek, daha sonra nitel araştırma yöntemine dair metodolojik bilgiler sunulacaktır. Sonraki başlıklarda, çalışmanın öznelere ile ilgili kısa bilgiler verilerek; veri toplama ve veri analizi sürecine dair bir kavrayış oluşturulmaya çalışılacaktır.

3.1.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Sosyal bilimciler, çok boyutlu ve çok çeşitli olan insan davranışlarını sosyal bağlam içerisinde; anlamak, çözümlemek, yorumlamak gibi amaçlar doğrultusunda hareket etmektedir. Tek yönlü olmayan insan davranışlarını anlamlandırmak, ancak fenomenlerin (olguların) birleştirilmesi ve bütüncül değerlendirilmesiyle mümkün olmaktadır. Sosyal bilimcilerin özellikle ilgilendikleri ‘sosyal alan’ ; kişiler, gruplar, topluluklar, kurumlar gibi sistemler aracılığıyla oluşan ve bu sistemler arasındaki etkileşimi açıklayan bir kavramdır. ‘Sosyal alan’ kişilerin arasındaki ilişkiler ile alakalıdır. Dolayısıyla ‘Sosyal araştırma’ da sosyal alanın ve sosyal alanın barındırdığı karşılıklı ilişkilerin, problemlerin, araştırılmasına odaklanmaktadır. (Kümbetoğlu,2005). Tam bu noktada sosyal araştırmalarda; yani insan, insan davranışı ve insanlar arası iletişim odaklı çalışmalarda “ne, nasıl, nerede, kim ”sorularını soran “nitel araştırma yöntemi” ve bu yöntemin amaca yönelik işlevselliği akla gelmektedir.

Nitel araştırma Morgan (1996) tarafından ‘kişilerin kendi sınırlarını ve parçası oldukları toplumsal sistemleri yorumlamasına, sorunları keşfetmesine olanak tanıyan ve kişilerin, incelenen konuyla ilgili algılarına ulaşma hedefine yönelen bir yöntem’ olarak tanımlanmıştır. Daha anlaşılır bir ifadeyle nitel araştırma; kişilerin veya grupların ‘özelliklerini’ vurgulamalarını mümkün kılan ve umut, inanç, bilinç gibi öğeleri kullanarak sosyal alanı derinlemesine keşfetmeleri yoluyla bilgi üretme yöntemidir. (Kuş, 2007)

Nitel araştırmanın; kişilerin deneyimlerine, özelliklerine, hislerine, dünyayı algılayış biçimlerine odaklanması, öncelikle sosyoloji ve psikoloji bilimlerinin ilgisini

çekmiş ve daha işlevsel bir yöntem olarak çalışmalarda ağırlıkla kullanılmaya başlanmıştır. Niteliğe odaklanan çalışmaların sayılarının artması ve öneminin anlaşılmasının ardından; diğer sosyal bilimlerde de, nitel araştırma yöntemi sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. İnsan davranışlarını derinlemesine ve bütüncül bir şekilde ele alınmasına imkân tanıyan bu yöntem insan ile ilgili olan her şeyin araştırma konusu olmasını sağlamıştır. Genellemelerden ziyade davranışın doğasını sebebini ve ‘nasıl’ını anlamaya fırsat tanıyan bu yöntem büyük gruplar yerine daha spesifik gruplarla çalışarak derinlikli veriler elde etme amacına yönelmektedir. (Baltacı, 2019 :369)

Bu bağlamda, nitel araştırma sosyal hizmet disiplinine de önemli bilgi tabanı sağlamaktadır (Lietz ve Zayas, 2010). Sosyal bilimler içerisinde değerlendirilen, sosyal hizmet disiplini; bireyleri, grupları, toplumu; mikro mezzo ve makro düzeylerde anlama-anlamlandırma hedefini taşımakla birlikte aynı zamanda olumlu dönüşümü ve değişimi sağlamak maksadıyla çalışmalar yürüten uygulamalı bir bilimdir. Sosyal hizmetin değişim amacı doğrultusunda değişimin öznelere ile etkileşim içerisinde olması gerekli olmakla birlikte aynı zamanda kaçınılmazdır. Son yıllarda sosyal hizmet araştırmaları açısından ‘nitel yöntemlerin’ artmasının sebebi bu gerekliliğe cevap niteliğindedir (Akçay ve ark., 2021).

Sosyal hizmet araştırmacıları; çalışmalarına, konularını oluşturan özel gereksinimli bireyleri dâhil ettiklerinde, insanların hayatları hakkında daha zengin bir iç görü sağlayacak ‘nitel araştırmalara’ yönelmektedir (Thyer, 2012). Zira nitel araştırma insanların davranışlarına, tutumlarına, düşünce şekillerine odaklanmakta ve deneyimleri vurgulamaktadır. Örneğin; çalışma konusu kurum bakımındaki engelli bireyler olan bir araştırmacı, engellilere; kurumda kalmanın neler hissettirdiği, orada kalmayı nasıl değerlendirdikleri, insan ilişkilerini nasıl anlamlandırdıkları gibi kullanışlı sorular sorarak nihayetinde kurumdaki engellilerin ‘bakış açılarını’ değerlendirerek bir iyileşme sağlayabilecektir. (Shaw ve Gould, 2003).

Kümbetoğlu (2021) kitabında beş farklı niteliksel yaklaşımdan söz ederek bunları fenomenolojik araştırma, örnek olay, etnografi, biyografi ve temellendirilmiş

kuram olarak sınıflandırmaktadır. Bu çalışmada ise bu sınıflandırmalardan ‘fenomenolojik’ desen seçilerek kullanılmıştır. Layder (2006) fenomenoloji yaklaşımını, bireylerin içinde bulundukları ortamı nasıl anlamlandırdıklarına vurgu yaparak tanımlamaktadır. Layder (2006)’e göre insanların sosyal ve kişisel yaşam tecrübeleri birer bilgi temeli olarak kabul edilmelidir.

Bu çalışmanın konusunun sosyal alanla ilişki olması, sosyal bir araştırma olması ve sosyal hizmet bağlamında ele alınacak olması ile çalışmanın öznesini oluşturan Ulupamir Kırgızlarının göç tecrübelerine, etnik bir grup olmalarına ve çevre ile etkileşim, iletişim ve uyumlarına odaklanılarak; grubun öznelliğini vurgulamak, kendi bakış açılarıyla çevre köylerle sosyo-kültürel uyum düzeylerini inceleyebilmek ve nihayetinde olumlu değişimi sağlayacak önerilerde bulunacak olması yöntemin nitel olarak seçilmesinde etkin rol oynamıştır.

Bununla birlikte kişilerin, gerçekliği nasıl inşa ettiklerine, kişilerin kendilerini kuşatan çevreleri nasıl algıladıklarına ‘özel insan deneyimleri’ odağında fırsat vermesi bu çalışmanın fenomenolojik desen üzerine tasarlanmasını sağlamıştır.

3.2.ARAŞTIRMANIN ÖZNELERİ

Bu çalışma Ekosistem perspektifine dayanması sebebiyle sosyo-kültürel uyuma çift taraflı ve bütüncül bakabilmeyi amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak görüşmeler, Ulupamir köyü ve çevre köylerin katılımcılarından oluşan iki farklı özne grubuyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, araştırmanın hedefine ve çalışmanın ana temasına en iyi veri sunacağı düşünülen uygun bireylerle görüşmelere dayanan (Baştürk ve Taştepe, 2013 :144) amaçlı örnekleme ile gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler, ilk olarak Ulupamir Kırgızlarıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 5 kadın 6 erkek olmak üzere toplamda 11 kişiden oluşmaktadır. Özneleri oluşturan ikinci grup Ulupamir köyüne komşu, köylerden ise 7 erkek 1 kadın olmak üzere toplam 8 kişi ile görüşülmüştür.

Katılımcıların mahremiyetlerini güvence altına almak amacıyla gerçek isimlerinden farklı isimler kullanılmıştır. İsimler seçilirken çalışmanın odak noktalarından biri olan etnik çeşitliğin vurgulanmasına yönelik seçimler yapılmıştır. Bununla birlikte çevre köylerin isimleri de A,B,C şeklinde değiştirilerek kullanılmıştır.

Katılımcılardan kendilerini kısaca tanıtmaları istenmiştir. Kendi ifadeleriyle tanıtım cümleleri aşağıda verilmiştir.

3.2.1. Ulupamir Kırgız Köyüne Mensup Bireyler

Toktabay

35 yaşında ve evlidir. Van'ın Karagündüz köyünde dünyaya gelmiştir. Ulupamir köyünde büyümüştür. İlahiyat Fakültesi ön lisans mezunudur. Kuran Kursu hocası olarak çalışmaktadır.

Aybike

34 yaşında üç yıllık evlidir. Bir çocuk annesidir. Van'ın Karagündüz köyünde dünyaya gelmiştir. 2-3 aylıkken Ulupamir'e gelmiştir. Lise mezunudur.

Bars

23 yaşında ve bekardır. Ulupamirde doğup, büyümüştür. Karabük Üniversitesinde coğrafya bölümü son sınıf öğrencisidir. Spor ile ilgilenmektedir.

Buga

21 yaşında ve bekârdır. Aşçılık bölümü 2. Sınıf öğrencisidir. Ulupamirde doğup, büyümüştür.

Cidegül

38 yaşında ve evlidir. Kırgızistan'da doğmuş ve orada büyümüştür. Kırgızistan'da okumuştur. Üniversite mezunudur. Mesleği muhasebeciliktir fakat şu an işsizdir. Altı sene önce Kırgızistan'dan Ulupamir'e evlilik sebebiyle gelmiştir.

Bozkagan

21 yaşında ve bekardır. Erzincan Binali Yıldırım üniversitesi, Büro yönetimi bölümü son sınıf öğrencisidir.

Ayperı

18 yaşında ve bekardır. Lise son sınıf öğrencisidir.

Baktıgöl

22 yaşında ve bekardır. İstanbul Üniversitesinde okumaktadır.

Karabek

40 yaşında ve evlidir. Ortaokul mezunudur. Açıkta eğitime devam etmektedir. Köy muhtarlığı görevini yürütmektedir.

Meçdibey

20 yaşında ve bekardır. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Bilgisayar programcılığı bölümünde okumaktadır.

Aygerim

27 yaşında ve bekârdır. Lise mezunudur. Üniversite sınavına hazırlanmaktadır. Doğma büyüme Ulupamirlidir. 2 yıl önce ailesiyle birlikte Yozgat'ta bulunan Ulupamir Kırgızlarının yanına göç etmiştir.

3.2.2. Çevre Köylere Mensup Bireyler

Nezir

52 yaşında ve evlidir. Ulupamir köyüne en yakın köyde oturmaktadır.(A Köyü) Muhtarlık görevini yürütmektedir.

Dırbas

50 yaşında ve evlidir. Ulupamir köyüne en yakın köyde oturmaktadır(A Köyü). Çiftçilikle uğraşmaktadır.

Cengiz

48 yaşında ve evlidir. B köyünde hayvancılıkla uğraşmaktadır.

Kuluhan

28 yaşında ve evlidir. B köyünde oturmaktadır. Güvenlik korucusu olarak çalışmaktadır.

Seyithan

53 yaşında ve evlidir. C köyünün muhtarlık görevini yürütmektedir. Aynı zamanda Erciş Muhtarlar derneği başkanıdır.

Gule

27 yaşındadır. A köyünde yaşamaktadır.

Serdal

35 yaşındadır. B köylüdür. İki yıldır Erciş merkezde ikamet etmektedir.

Temur

35 yaşında ve evlidir. İlkokul mezunudur. C köyünde yaşamaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Bu çalışmada, nitel veri toplama yöntemlerinden olan; derinlemesine ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniklerinden birlikte faydalanılmıştır. Bu teknikler; katılımcıların göç, uyum ve kültürleşme deneyimleri ile birlikte çevre ile olan etkileşimlerini; kendi bakış açılarıyla açıklamalarına ve yorumlamalarına olanak tanıyarak oldukça zengin verilere ulaşma imkânı sunmuştur.

Derinlemesine görüşme tekniği, “ *buzdağının görünmeyen kısmına*” odaklanmamıza imkân tanıyan bir tekniktir (Karasar,1984 aktaran Tokmak, 2016). Bununla birlikte; detaylı bir biçimde, açık uçlu sorular sorarak, soruların cevaplarının kaydedilmesi biçiminde gerçekleştirilir. Bu teknik, cevapların yetersiz olduğunun düşünülmesi halinde ilave sorularla, açığa çıkmamış, gizli kalmış konulara ışık tutmayı amaçlar (Kümbetoğlu 2005;2020). Araştırmacılar; bu tekniği kullanırken katılımcılara, önceden hazırlanmış, kontrollü sorular yönelterek, duyguları düşünceleri, sistematik bir biçimde aktarılmasını sağlamak gayesi taşırlar. Araştırmacının gidişatı, çeşitlenmesi ve soruların problemleri açıklamada yetersiz kalması durumunda ‘o anda’ yeni sorular sorulması, araştırmacıya esneklik sağlayarak çalışmanın niteliğini zenginleştirir (Cohen ve Manion, 1994 aktaran Türnüklü, 2000). Bu anlamda; amacı insan davranışının karmaşıklığını çözmek, kişilerin öznelliklerini vurgulamak ve ilişkileri açıklamak olan nitel araştırmalar için; derinlemesine görüşme sorunların derinine inerek; görünmeyeni analiz etmek için (Tokmak, 2016) kullanışlı ve sistematik bir teknik olarak görülmektedir.

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak kullanılan; yarı yapılandırılmış görüşmeler de, nitel araştırmalarda başvuru ve ortaya daha iyi bir anlayış koyabilmek, algı ve anlamları analiz etmede önemli bilgi ve kavrayış sunmak için oldukça elverişlidir. Nitel araştırmalarda görüşmeler, genellikle yapılandırılmamış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmış olarak kategorize edilip kullanılmaktadır (Kümbetoğlu 2005). Çalışmada, hem katılımcıların deneyimlerinin ve sosyal olguların açıklanmasında esneklik sağlanması, hem de sosyal alanlar için görece daha gevşek

hareket alanı oluşturması bakımından araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme süreci, önceden üzerinde düşünülen ve belirlenen bir dizi açık uçlu sorunun sorulmasıyla başlar. Çalışmanın amacına yönelik sorulması gereken diğer sorular ise araştırmacı ve katılımcı arasındaki diyalğa göre gelişir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, çalışmanın amacına yönelik olarak bireyler ya da gruplar bazında planlanabilir. Görüşmeler yaklaşık otuz dakika ile birkaç saat arasında yapılır. Bu görüşmelerin her birey ve ya grup için bir kez yapılması daha uygun görülür (DiCicco-Bloom ve Crabtree, 2006 :314-317).

Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerin gerçekleştirilmesi, araştırmacıya bazı kolaylıklar sağlar. Soruların önceden belirlenmiş olması ve sınırlarının belli ölçüde çizilmesi araştırmacıyı rahatlatmaktadır. Bununla birlikte araştırmacıya eksik kaldığını düşündüğü yerlerde esneklik alanı sağlaması da araştırmacının çalışmaya dâhil olmasına, süreci aktif olarak yönetebilmesine olanak tanımaktadır. (Yıldırım ve şimsek, 1999).

Çalışmanın konusunun seçilmesinin ardından, araştırmacı tarafından konu ve özneler ile ilgili geniş okumalar yapılarak derin bilgiler edinilmiş, ardından çalışmanın ekosistem kuramı bağlamında Ulupamir Kırgız Topluluğu ile evre köyler arasındaki sosyo-kültürel uyum ekseninde iletişim/ etkileşim durumlarının incelenmesi ve sosyal politika kapsamındaki gereksinimlerin keşfedilmesi amacına yönelik olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Çalışma, Ulupamir köyü ve Ulupamir Köyüne sınır evre köylerle gerçekleştirdiği için, başta Ulupamir Köyünden katılımcılara yönelik 38 sorudan oluşan, “Görüşme Formu I (Ulupamir Köyü)” (EK-IV’de sunulmuştur.) kullanılarak g, kültür ve özellikle evre köylerle uyumlarına yönelik sorular yöneltilmiştir. Daha sonra evre köylere yönelik, 14 sorudan oluşan “Görüşme Formu II (evre Köyler)” (EK-V’de sunulmuştur.) hazırlanmıştır. Görüşme formları, Kümbetoğlu (2020)’nin belirttiği gibi araştırmada iyi sorular oluşturmak amacıyla;

- Açık uçlu sorular sorma,
- Kavramlar arası ilişkiler ve etkileşimlere odaklanma,

- Muğlak/karmaşık ve anlaması güç sorulardan kaçınma,
- Sınırları belirlenmiş sorulardan uzak durma,
- Araştırmanın amacına yönelik sorulara yönelme,

Kıstaslara bağlı kalınarak oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme formları her gruba ayrı zamanlarda ve zeminlerde yöneltilmiştir.

Görüşmelere başlanmadan önce İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik izin alındığı belirtilmiş ve bilgilendirilmiş gönüllü onam formu (EK-III'de sunulmuştur.) katılımcılarla paylaşılmıştır. Daha sonra hazırlanan görüşme formlarına ve araştırma sırasındaki araştırmacı-katılımcı diyaloglarına göre sorular katılımcılara yöneltilmiştir. Görüşmeler bire bir ve yüz yüze gerçekleştirilmiş ve her görüşme için yaklaşık 30 dakika ayrılmıştır. Görüşmeler bilgilendirilmiş gönüllü onam formunda da belirtildiği gibi izne tabi olarak cep telefonuna ses kaydı alınarak daha sonra deşifre edilmek üzere kaydedilmiştir.

3.4.VERİ ANALİZ SÜRECİ

Nitel araştırmalarda veri analizi; bilgi üretme sürecinde elde edilen dataların sınıflandırılarak yorumlanmasıdır. Nitel veri analizleri, ortaya konmak istenen olguların keşfedilmesine ve detaylandırılmasına dayanır. Amaç çeşitli verilerin yorumlayıcı felsefeye göre anlamlandırılarak üzerinde ortak fikir sağlanan bazı tanımlamalar oluşturmaktır (Creswell, 2013 ve Flick, 2013 aktaran Çelik ve ark., 2020).

Çalışmada; nitel veri analiz süreçlerinde en çok faydalanılan stratejilerinden biri olan tematik analiz kullanılmıştır. Tematik analizler, “veri içindeki örüntüleri (temaları) tanımlama, analiz etme ve raporlama” yöntemidir (Castleberry ve Nolen, 2018). Bu strateji veri yığınların küçük formatlar haline getirilerek zengin bir biçimde betimlenmesini sağlar (Braun ve Clarke, 2006).Bu bağlamda, çalışmanın temalaştırılma hedefine yönelik olarak kodlamalar yapılmıştır. Kümbetoğlu (2020) analiz sürecinin kodlamalar ile başladığını belirtmektedir. Kodlama en anlaşılır ifadeyle verilerin yazıya dökülmüş bütünü içerisinden, farklılık ortaya koyacak nüanslarının parçalara bölünmesidir. Kodlamalar, bu farklılıkların gözlemlenerek sistematik bir biçimde sınıflandırılmasını ve kaydedilmesini içerir. Neuman (2006) kodlamaların; küçük parçalara ayrılmasının biriken ve karmaşıklaşan verilere daha kolay ulaşma konusunda yardımcı olacağını savunur.

Kodlamalar; daha önceden yapılan çalışmalardan yararlanılarak ortaya konabilir. Fakat ideal olan detaylı okumaların ardından metnin kedisinden çıkacak olguların kodlanmasıdır. Bu nedenle transkripsiyonların dikkatlice okunması önemlidir. Punch (2005) Kodlama yapılırken izlenecek yolu 3 aşamada somutlaştırmaktadır:

- Toplanan veri içerisinden çalışma için önemli olan kategorileri tayin etme
- Kategoriler arasındaki bağlantıları belirleme
- Belirlenen bağlantıları kavramsallaştırma.

Kodlamaların belirlenmesinden sonraki aşama kategorilerin saptanmasıdır.

Kategoriler kodlamaların altında yer almaktadır ve genellikle, verilerde, sıklıkla bahsedilen ve vurgulanan olgulardan yararlanılarak çalışmanın ana odağıyla ilişkilendirilip düzenlenmektedir (Kümbetoğlu,2020).

Çalışmada yukarıda ayrıntılı bir biçimde aktarılan veri analiz süreçlerine bağlı kalınarak yorumlamalar ve raporlamalar gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Ulupamir köyü ve sınır köylerinden katılımcılarla gerçekleştirilen 19 ses kaydı, defalarca dinlenildikten sonra bire bir bilgisayar ortamına aktarılmıştır ve görüşmeler yazılı metinler haline dönüştürülmüştür. Çözümlemeler gerçekleştirilmeden önce, detayların ve öne çıkan noktaların atlanmaması için metinler birçok kez okunmuştur. Daha sonra temaların oluşturulması çabasına yönelik olarak; kodlamalar yapılmış ve kategoriler oluşturulmuştur. Böylece temaların çalışmanın genel ve alt hedeflerine yönelik olarak belirlenmesi mümkün olmuştur. Temalar, kategoriler ve alt kategorilerin belirlenmesi çalışmanın belli bir sistematığe oturtulmasına olanak tanıyarak, ham verilerin amaca yönelik işlenmesini sağlamıştır.

3.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma; başlangıçta, farklılıklar arasında ortaklaşmaların tanımlanmasına olanak tanıyan (Yıldırım ve Şimşek, 2021) maksimum çeşitlilik örneklemiyle tasarlanmıştır. Fakat küresel çapta yaşanan pandemi sebebiyle yaşlılara ulaşma konusunda problemler yaşanmıştır. Görüşme için ulaşılan yaşlıların yüz yüze görüşmelere katılmada isteksizleri dolayısıyla görüşmeler genellikle göçü doğrudan deneyimlememiş genç nesil ile gerçekleştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ VE TARTIŞMA

Bu bölümde; elde edilen verilerin, analiz ve yorumlarına yer verilecektir. Bölüm, dört tema üzerinden yapılandırılacaktır. Sırasıyla, göç, uyum, kültür ve kültürleşme, sosyal politika ve sosyal hizmete bakış, başat/ev sahibi kültür ile göçmen kültür arasındaki ilişki bağlamında çevre köyler ve Ulupamir Kırgızlar gereksinim ve talepler başlıkları altında veriler işlenecektir.

4.1.GÖÇ

4.1.1. Ulupamir Kırgız Topluluğunun Göç Süreçleri

Sosyo-kültürel uyum ve kültürleşme konuları göç süreçleri ile birlikte ortaya çıkan ve göç ile birlikte ele alınması gereken olgulardır (Akıncı ve Nergiz, 2015). Bu bağlamda sosyo-kültürel uyumu Ulupamir Kırgızlarının göç süreçleri odağında ele alabilmek, öznelere yaşadıkları göç süreçlerini kendi algılayış biçimleriyle ortaya koyabilmek, zorunlu göçe bakış açılarını değerlendirebilmek ve bu süreçlerin uyuma etkisini ilişkilendirebilmek açısından önemlidir. Ulupamir Kırgızları'nın göç süreçlerini ele alarak, zorunlu göç kavramının öznelere tarafından nasıl ortaya konulduğunu, sosyo-kültürel uyum, kimlik inşası-aidiyet hissi geliştirme konularında zorunlu göç sürecinin etkisini incelemek, amacıyla katılımcılara: ‘Göç süreçlerinizin nasıl gerçekleştiği hakkında bilgi sahibi misiniz / Bu konuda bilgi verebilir misiniz? Bu bilgileri nereden edindiniz? Göç sizce nasıl bir kavramdır/size neleri çağrıştırıyor?’ şeklinde sorular yöneltilmiştir.

Bölüm 1.1.’ de incelendiği üzere zorunlu göçler, kişilerin göç eylemini gerçekleştirmelerinde, baskılayıcı, zorlayıcı; mücbir sebeplerin kaynaklık ettiği göçlerdir.

Katılımcılar, yaşanan göçü, hisli bir ifadeyle ‘zorluk’ kavramı üzerinden tanımlanmaktadır:

“Göç, ben yani göç denince aklıma birincisi şey geliyor yani atalarımızın dedelerimizin Pamir’den buraya göçü geliyor. .Sonra annemin babamın atalarımın yaşadıkları sıkıntılar geliyor. Annem anlatıyordu kaç günlük yol yaptık diyo. Hayvanlar diyo. (Üzüntülü) Yani çok telef olduk diyor. Kaç gün dışarıda yattık diyo. Gelene kadar bayağı bi sıkıntı çektik diyor yani . Ondan sonra sıkıntılar çok fazla diyor. Keza anlattığım gibi biz sıcaklık yani çok fazla ölümle yani günlük on kişi yirmi kişi ölüyormuş yani sıcaktan. sıpsıcaktan dolayı (susuyor) Çok zor bir süreç.” **Bozkagan(Ulupamirli,21 yaşında, Erkek)**

Katılımcılardan bazıları “zorunluluk olmasaydı kimse vatanını bırakmazdı” sözleriyle yaşanan göçün zorunlu bir göç olduğunu ve göç etme kararında itici faktörlerin etkili olduğunu ve göçün hayatta kalmak için âdeta bir zorunluluk olduğunu ifade etmiştir:

“Biz zorunlu göçüz yoksa oralardan açlık ve sefalet için değil biz ordan göçe zorlandığımız için geldik yoksa biz belki hiç gelmezdik. Kimse durduk yere vatanını bırakmaz yoksa..Orda Sovyetler girişimi olmasa savaş olmasa, Ruslar Orta Asya’yı işgal etmese biz ordan Çin’e Çin’den de Afganistan’a gitmeyiz. Ve Afganistan’da da işgal girişimi olmasaydı biz buraya hiç gelmezdik belki de yani.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek)**

“...Kırgızlardan nüfusun hemen hemen üçte biri yok oldu orda. Hastalıklardan ve salgından dolayı. Bizim işte atalarımızdan da çeşitli akrabalarımızdan da yaklaşık 400 kişi vefat etti. Kötü koşullardan mülteci durumlarından dolayı şartlar düzgünce yaşamaya elverişli değildi.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında,Erkek)”**

Çevre köylerden katılımcılar da göç kavramını Ulupamir Kırgızları üzerinden anlamlandırarak göçün zorunluluğuna değinmişlerdir:

“Kırgızlar işte. Savaş çıktı ondan geldiler. Yoksa zorunlu bir şey olmasa neden vatanlarını bırakıp buralara gelsinler.” **Dırbas(A köylü,50 yaşında, Erkek)**

Yapılan görüşmelerin tümünde katılımcıların göçü tanımlarken, zorluk, acı, acizlik, sefalet gibi zorunlu göçü işaret eden kavramları kullandıkları ya da direkt zorunlu göçü tanımladıkları görülmüştür.

Ulupamir Kırgızları göçe itici sebepler arasında, savaş, kıtlık, baskı, terör faaliyetleri, kuraklık, salgın hastalıklar ve iklim değişikliğinden dolayı meydana gelen ölümler, gibi unsurları saymış, bu sebepler olmasaydı kimsenin kendi “rızası” dâhilinde göç eylemini gerçekleştirmeyeceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte katılımcılar, göç etmenin hayatta kalmanın koşulu olduğunu ve yaşamlarını sürdürebilmek için göç yolunu seçtiklerini belirtmiştir.

Görüşülen katılımcılardan biri hariç diğerleri göçü bizzat yaşamamış, ailelerinden duymuştur. Fakat buna rağmen göç süreçlerini tecrübe etmiş gibi etkilendikleri, heyecanlandıkları, üzüldükleri ve göç sürecini anlatırken duygulandıkları gözlemlenmiştir. Bu durumda Ulupamir Kırgızlarının göçmen grup olma özelliklerini korudukları yorumunda bulunmak yanlış olmayacaktır.

Bunlara ek olarak çevre köylerden katılımcıların da Ulupamir Kırgızlarının göç süreçleri ve onları zorunlu göçe iten sebepler konusunda bilgi sahibi oldukları görülmüştür.

Katılımcılara göç öncesi süreç ve göç kararının alınmasıyla ilgili sorulan sorular ışığında alınan bilgiler şöyledir:

“...Kırgız Türklerine hiçbir şekilde sosyal yardım yapmadığı için biz göç etme kararı aldık. belli sosyal tabi tepkiler oldu bunlara. İşte göç edelim etmeyelim. Sonrasında bir göç hareketi başladı. ...Bize yerini yurdunu açabilecek ülkeler arıyoruz deyince iki ülke sıcak bakmış buna. Amerika ve Türkiye. Amerika Alaska bölgesine yerleştirebileceklerini söylemiş, Türkiye ise herhangi bir yere yerleştirebiliriz demişler. Şimdi biz de eski Türk geleneklerinde bir töre bir kurultay vardır. Orda işte boy beyleri ve Aksakallılar toplanır han da toplanır bir istişareye varırlar. Oradaki istişarelerde diyorlar ki ne yapalım? Biz işte Türk bağından ve din bağından daha yakın hissettiğimiz Türkiye’ye mi gidelim yoksa işte hem farklı bir dinden hem farklı bir ulustan olan bilmediğimiz bir ülkeye mi gidelim diyorlar. Bunun neticesinde hem kültürel yozlaşmadan kaçınmak için hem de ıı dinsel olarak misyonerlik faaliyetleri bizim topluluğumuzu bozmaması için Türkiye’ye göç kararı alınıyor.” **Bars (Uluamirli,23 yaşında, Erkek)**

Uluamir Kırgızlarının Türkiye’ye geldikten sonra göç serüvenlerinin bitmediği ve çeşitli şekillerde yer değiştirmeye devam ettikleri bilinmektedir(Bilgili, 1996). Bu sebeple katılımcılara; Türkiye’ye geldikten sonra nasıl bir göç yolu izlediklerine dair sorular yöneltilmiş ve buna karşılık şu şekilde yanıtlar alınmıştır:

“82 senesinde gelmişiz. İlk Adana’ya yerleştirildik yani ondan sonra bizim büyüklerimizden Hacı Rahmankul vardı. Ona sormuşlar işte nereye yerleşmek istersiniz diye. Onlar da soğuk yer olsun. Hayvancılık falan yapılsın demişler. Ondan dolayı bu tarafı tercih etmişler. Burası bizim memleketimize benzediği için. Soğuk yani.” **Buga (Uluamirli,20 yaşında, Erkek)**

Uluamir Kırgızları topluluğu katılımcıların neredeyse tamamının göç sürecinden detaylarıyla birlikte haberdar olduğu görülmektedir. Bununla birlikte

katılımcılar, yapılan araştırmalara ve çalışmalara oldukça ilgilidir. Katılımcıların aktarımları, literatürdeki zorunlu, kalıcı, düzenli, kitlesel göç süreçleriyle örtüşmekte ve bu bilgileri somut bir zemine oturtmaktadır.

Katılımcılar; göç kararını ve süreçlerini aktarırken, özellikle Türkiye'ye yerleşme yönünde alınan göç kararının; Türk töresinden, kültürlerini ve dinlerini koruma içgüdülerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Göç kararında, Aksakallılar meclisinin etkili olduğunu ve Hacı Rahmankul ile Aksakallılar meclisinin önderliğinde göç sürecinin yaşandığı ifade edilmektedir. Bunlara ek olarak Asimile olup, kültürlerini kaybetme endişesi taşıdıklarını ve bunun Amerika'nın kabulüne karşılık orayı tercih etmemelerinin sebebi olduğu vurgulamaktadırlar. Tüm bunların ötesinde, göç kararının alınması, uygulanması ve göç sonrası süreçlerle ilgili bilgilerin göçü yaşayan veya büyüklerinden aktarımlarla haberdar olan tüm katılımcılar tarafından bilinmesi, göç hafızasının diri tutulduğunu düşündürmektedir

4.2.UYUM

4.2.1. Uyum Süreçlerinde Kimlik ve Aidiyet

Çalışmanın Ulupamir Kırgızlarının göç sonrası; edinilen kimlik ve aidiyet, algılanan; farklılık, ötekilik ve ayrımcılık deneyimlerini keşfetmek hedefine yönelik olarak katılımcılara; *'Kendinizi nereye ait hissediyorsunuz? / Bu aidiyeti ortaya koyan belirteçler sizce nelerdir?'* Şeklinde sorular yöneltilmiştir.

Bu soruya karşılık olarak katılımcılar, mekânsal olarak artık Ulupamir'e yerleştiklerini, Ulupamir 'de doğup büyüdüklerini ve tamamen Ulupamir'e karşı bir aidiyet duygusu geliştirdiklerini ifade etmiştir:

“Kendimizi Türk vatandaşı olarak hissediyoruz bir. İkincisi buraya ait hissediyorum. Buranın toprağını suyunu içtiğim için. Bir de artık ister istemez burada hayatımız devam ettiği için. İster işimiz olsun ister olmasın. Buraya ait hissediyorum.” **Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek)**

“...burada yaşadım, burada doğdum, ıııı burada büyüdüm. Burada arkadaşlarım. Her şey burada olduğu için. Orayı da pek tanımadığım için buraya ait hissediyorum.” **Buga (Ulupamirli,20 yaşında, Erkek)**

Aidiyet kavramı temelde 'ait olma, mensup olma ve ilişkinlik' kelimeleri ile açıklanmaktadır. Ancak asıl olarak 'ilişkilendirme' odağında karşımıza çıkmaktadır. Bu ilişkilendirme herhangi bir nesneye karşı, topluluğa karşı, etnik gruba karşı olabilmektedir. Kişiler kendilerini bu kavramlarla ilişkilendirerek, bütünleşmektedir. Aidiyet kavramıyla, yukarıda sayılan tüm kategoriler arasına eklemlenme söz konusu olmaktadır. İnsan bir topluluğa doğmakta ve bu topluluk içerisinde şekillenmektedir. Dolayısıyla kişiler sosyal çevre ile ilişkiler kurarak yaşam döngüsü içerisinde kendisini çeşitli gruplarla ilişkilendirmektedir. Çevre ve insanın karşılıklı etkileşimi ile insanlar doğduğu andan itibaren sosyal çevrelerine karşı bir aidiyet duygusu

geliştirmektedir. Bununla beraber sosyal bir varlık olan insan dinamik yapılardan etkilenererek kendi aidiyetini bilinçli bir tercihte bulunarak da belirleyebilmektedir (Dere ve Kılıç, 2016).Görüşülen katılımcıların, yukarıda da yer verildiği gibi doğdukları yer odağında bir aidiyet duygusu geliştirdikleri görülmektedir.

Mekânsal bağlar, kişilerin oluşturdukları kimlikleri beslemektedir. Kişilerin mekânsal aidiyetleri, onlara çeşitli psikolojik destekler sağlamakla birlikte aynı zamanda sosyal ortamlarla da pozitif bir bağ görevi görmektedir (Brown ve ark., 2003:259).Katılımcılardan Baktıgöl, diğer katılımcılardan farklı olarak Türkiye’ye ait hissettiğini, ancak mekân bağlamında tam olarak kendisini Ulupamir köyüne ait hissetmediğini ifade etmiştir:

“Sadece Türkiye’ye ait hissediyorum. Ama tam belli bir il veremiyorum aslında. Çünkü yaşadığımız, doğduğum yer burası ama buraya da tam kendimi ait hissediyorum diyemiyorum. Sadece Türkiye’ye ait hissediyorum.” **Baktıgöl (Ulupamirli, 21, yaşında, Kadın)**

‘Aidiyet’ bir grup içerisine alınma veya o grup üyeliğinden soyutlanma ekseninde oluşan bir kavramı işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle geniş ve farklı gruplar içerisinde kişinin kendisine bir yer edinmesi veya grup üyeliğinden dışlanması durumunu kapsamaktadır. Aidiyet duygusu, yaşamın doğal seyri içerisinde devamlı bir halde seyreden dinamik bir yapıya sahiptir. Şöyle ki; kişiler, aidiyet duygusu geliştirirken farklı gruplara bağlanabilmekte, bağlı olduğu gruptan ayrılarak değişik ağ sistemleri içerisinde üyelik bulabilmektedir. Kişilere ‘kim’ oldukları sorusu yöneltildiğinde kendilerini kadın, erkek, anne, baba, çocuk, eş, dost gibi kavramlarla tanıtmaktadır. Bunun ötesinde kişiler kendilerini, bir ulusun veya topluluğun üyesi, bir gruba mensup birey veya ülke, şehir mahalle gibi farklı mekânsal kavramlar kullanarak da tanımlayabilmektedir. Kişiler, yeni etkileşimler kurup, kendi grubundan ayrılarak başka bir gruba aidiyet duygusu geliştirebilmektedir. Göçmen grupların göç ettikleri yerin/mekânın durumu ve başat/ev sahibi grubun özellikleri; göçmen/azınlık grup için toplumsal veya mekânsal bir aidiyet oluşturma noktasında başat rol oynamaktadır.

Göçmen gruplar ait oldukları gruptan veya mekândan ayrılarak başka bir gruba üyelik geliştirdiklerinde, aidiyet duygusu yeniden üretilmekte ve göçmen gruplar göç ederek içine girdikleri toplumun özelliklerine göre yeniden bir aidiyet duygusu deneyimleyebilmektedir. Böyle bir durumda, hem sosyal etkiler hem de mekânlar anlamlandırılarak aidiyetin yeniden üretilmesinde ve uyumun sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Turut ve Özgür, 2018).

Katılımcılardan Bars, kendisini Türkiye'ye ait hissettiğini belirtmekte ve bu aidiyeti göç edilen yerde sunulan imkânlarının fazlalığı ekseninde tanımlamaktadır. Kendisine sunulan eğitim imkânlarıyla kişisel olarak gelişmesi, insani ve zihinsel olarak ilerlemesi ile aidiyetini belirtmektedir:

Türkiye'nin bize sunmuş olduğu sonsuz imkânlar.Eğitim”**Bars**
(Ulupamirli,23 yaşında, Erkek)

Diğer katılımcılardan farklı olarak Bozkagan, aidiyetini ortaya koyan belirteçler arasına, bu topraklar için şehit vermeleri ve canlarını feda etmelerini eklemekte ve bu yönü ile mekâna bağlı olduklarını belirtmektedir:

“...Biz buraya şehit verdik, can aldık can verdik. Yani artık biz buralıyız, biz burada öldük-öldürdük, hem artık TC kimliğimiz var, buralıyız yani. Biz buraya feda ettik. Buralıyız yani, buradan başka bir yere gidemeyiz. Toprağa bir bağlılığımız var. Biz Türk'üz ve buradayız yani.” **Bozkagan(Ulupamirli,21 yaşında, Erkek)**

Yapılan görüşmeler sonucu, aidiyet ile ilgili elde edilen tüm bulgular değerlendirildiğinde; katılımcılardan ikisi Ulupamir'e aidiyet duygusu geliştirmedigini dile getirse de; Kırgızistan'dan gelip Van ili Erciş ilçesi Ulupamir Mahallesine yerleşen Ulupamir Kırgızları Topluluğunun, Türkiye'ye büyük ölçüde aidiyet duygusu geliştirdikleri görülmüştür. Bununla birlikte Ulupamir Kırgızlarının yerleştikleri ve yaşamlarını sürdürdükleri çevre ile aidiyet hissiyatını aynı ölçüde sağlamadıkları gözlemlenmiştir.

Çalışmanın hedefine yönelik olarak katılımcılara; kendilerini çevreye tanıtırken nasıl bir kimlik benimsediklerini yorumlayabilmek amacıyla “*Birisi size etnik kimliğinizi sorduğunda nasıl cevap verirsiniz?/kendinizi nasıl tanımlarsınız?*” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara karşılık olarak şu şekilde yanıtlar alınmıştır:

“...Kırgız Türkleriyiz diyoruz. Kırgız’ız dediğimiz zaman anlamıyorlar. Çoğunluğu zaten Japon ya da Çinli misiniz falan diyor, gözlerimiz çekik olduğu için. Biz de diyoruz Orta Asya’dan geldik. Niye geldiniz burada mı yaşıyorsunuz falan, buralıyız dediğimizde zaten çok şaşıyorlar. Zaten konuşmamızdan da anlıyorlar, Türkçeyi çok iyi konuşuyorsunuz falan diyorlar.” **Aybike (Ulupamirli,34 yaşında, Kadın)**

“Biri bize sorduğunda, kendimizi Kırgız Türkü olarak tanımlıyoruz biz.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Kimlik, kişilerin yaşam içerisinde konumlanmasını sağlamaktadır. Kişilerin ne yapması ve nerede durması gerektiğini, sınırlarının neler olduğunu belirlemede rol oynamaktadır. Dolayısıyla kimlikler, bireylerin toplum içerisinde kendisini nerede gördüğüyle ilişkilidir. Bununla birlikte kimlik, kişilerin içinde bulunduğu toplumsal grupla kendisini ilişkilendirmesiyle de alakalıdır. Bu bağlamda kimlik oluşumu bireysel ve toplumsal süreçleri kapsamaktadır. Sosyal bir varlık olan insan, bu topluluk içerisinde değişken ve dinamik süreçlerden geçmektedir. Kişilerin başlangıçtan beri içinde bulunduğu grup değişip dönüştükçe, kimlikler de bununla beraber farklı formlara bürünmektedir (Kanık, 2018 :128). Kırgızistan’dan göç eden Ulupamir Kırgızları, kendilerini genel olarak Kırgız Türkü olarak tanımladıklarını, yerleştikleri çevrede yaşayan insanlara konuyu tam olarak açıklayabilmek için de köken olarak Öz Türk, Türk veya Orta Asya Türkü olduklarını belirttikleri ve Türkiyeli olduklarını ekledikleri görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında; Ulupamir Kırgızlarının, öz benliklerini oluşturan ana kimliklerini kaybetmedikleri, bunun yanında Türkiye ve

Türkiyeli kimlikleri ile yeniden kimliklendikleri anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle Ulupamir Kırgızlarının eski kimlikleri ile yeni kimliklerini ilişkilendirme çabası içerisinde olduğu görülmektedir.

Diğer katılımcılardan farklı olarak Meçdibey, ailesinin Kırgız olduğunu ve dolayısıyla kendisinin de tamamen Kırgız olduğunu söylemektedir. Katılımcı, kendisine doğduğu çevreden değil, ailesinin etnik mensubiyeti üzerinden bir kimlik belirlemiştir ve mekândan ziyade etnik yakınlık vurgusu yapmıştır:

“Kırgız olarak, direkt kendimi Kırgız olarak tanıtırım. Türkiye’de doğdum, büyüdüm ama hem annem hem babam Kırgız olduğu için, Kırgız diyorum. Onun haricinde ne Kırgızistan Kırgızlarına yakın ne de babamların geldiği bölgedeki Pamir Kırgızlarına. Kendimi oraya ait benimsediğim için tamamen Kırgız olarak tanıtıyorum.”

Meçdibey (Ulupamirli, 20 yaşında, Erkek).

Ulupamir Kırgızları özelinde, göçün kimlik üzerindeki etkisini ve Kırgız kimliğinin muhafazası noktasında, göçü bizzat yaşayan kişilerin genç nesillere aktarımlarda bulunarak, tarihsel hafızayı canlı tutup tutmadıklarını tespit etmek amacıyla katılımcılara; “*göç süreçlerinizle ilgili bilgileri nereden edindiniz?*” şeklinde sorular yönetilmiştir. Sorulara karşılık olarak katılımcılardan şu şekilde yanıtlar alınmıştır:

“Bizim göç süreçlerimizi falan araştırmamıza pek gerek yok. Ailemizden soruyoruz genelde. Onlara sorunca onlar bize anlatıyor. Kendi aralarında konuşunca biz de merak duyuyoruz. Bu süreçlerden geçtik, buralara gelinceye kadar, diye bahsediyorlar hep.” **Ayperî (Ulupamirli, 18 yaşında ,Kadın),**

Göçün gerçekleştiği dönemde genç olan kişiler; anavatanlarının kültürel, sosyal, etnik, özellikleriyle donanmış bir biçimde ve dolayısıyla da belirli bir kimlik oluşturarak yer değiştirmişlerdir. Yani anavatanlarında sosyalizasyon süreçlerini

tamamlayan ve birinci kuşak olarak tanımlanan bu kişiler, belirli karakteristik özelliklerle kuşanmış olarak yaşam alanlarından ayrılmışlardır. Bu kişiler, göç ile yerleştikleri yeni yaşam yerlerinde gurbet psikolojisi ile anavatanlarından getirdikleri özellikleri yaşama ve yaşatma eğilimi göstermektedir (Çoştı, 2016). Katılımcıların da ifade ettikleri gibi göçe tanık olan birinci neslin, genç nesle sürekli aktarımlarda bulunarak, anavatanda edinilen öz kimliğin muhafazası yönünde çaba gösterdikleri görülmektedir. Buna paralel olarak katılımcılar, göç süreçlerini, nereden geldiklerini ve hangi etnik kökene mensup olduklarını aile büyüklerinden dinlediklerini ifade etmektedir.

Göçmen ve azınlık gruplar için kimlik oluşturma süreci; başat/ev sahibi /ana akım nüfustan farklı kültürel normlara sahip oldukları için genellikle sancılı olmaktadır. Başka bir ifadeyle göçmen grupların sahip oldukları farklılıkları, kimlik oluşturma sürecinde karşılaştıkları önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Yeter, 2018).

Katılımcılardan Bozkagan göç süreçlerini diğer katılımcılarda olduğu gibi aile büyüklerinden duyduğunu ifade etmekle birlikte; kültürel farklılıkları sorgulama sürecini ve farklılığın korunması gerektiğini şu cümlelerle dile getirmektedir:

“Genellikle işte, annem babam konuştuğu zaman genelde bazen de ben soruyordum yani. Biz nereden geldik buraya? Biz farklı bir yeriz. Farklıyız yani, bir yerlerden geldik ve çevreden değişik bir durumdayız. Yani insan ister istemez farklılığını korumak da istiyor.”

Bozkagan(Ulupamirli,21 yaşında, Erkek)

Tüm katılımcılardan farklı olarak Baktıgöl; göç süreci yaşanırken hedef ülke olarak Türkiye’nin seçilmiş olma nedenini dini ve kültürel kimliğin korunması olarak açıklamakta, farklı bir tercihte bulunmaları halinde bu kimliklerin kaybolacağını vurgulamakta ve göçün amaçlarından birinin de mevcut kimliğin muhafazası olduğunu belirtmektedir:

“Hem Amerika’dan hem de Türkiye’den istek geliyor bildiğim kadarıyla, bizimkiler daha Müslüman bir ülke, yani dini için Türkiye’yi seçiyorlar. Müslümanlığımızı orada yaşayamayız diye öyle buraya geliyorlar.” **Baktıgöl (Ulupamirli, 21, yaşında, Kadın)**

Katılımcıların ifadeleri genel olarak ele alınıp yorumlandığında; kişilerin, göç sürecinin başlangıç aşamasında sahip oldukları öz kimliklerini koruma kaygısı güttükleri, bunu korumak hususunda duyarlılık ve çaba gösterdikleri sonucuna varılmaktadır. Bunun haricinde göç ile gelen birinci neslin; yeni nesle, göç süreçlerini ve anavatan kimliğini sürekli bir biçimde aktardıkları tespit edilmiştir. Ayrıca genç neslin de farklılıklar dolayısıyla bir kimlik inşası içerisinde olduğu ve bu süreci sancılı geçirdiklerini söylemek mümkündür.

4.2.1.Diaspora Kavramı Üzerinden Ulupamir

Ulupamir Kırgızlarının anavatanları ile olan ilişkilerini diaspora kavramı üzerinden görünür kılmak ve Anavatan ile olan ilişkileri keşfetmek amacıyla katılımcılara ayrıca milli kimlik odağında “*Atalarınızın geldiği topraklara özlem/merak duyuyor musunuz?*” şeklinde sorular yöneltilmiş ve şu şekilde yanıtlar alınmıştır:

“Bu sanırım genetik olarak kod. Yani genetik kodlanmış bir şey.... Ben hiç göremesem de gitmesem de benim ruhumda bir sızı vardır oralara. Ya da böyle bir engin yaylalarda at koşturma hissi isteği oluşur, yani hayatımın hiç ata binmesem de bu genetik kod olarak bırakır. Nasip olursa inşallah gideceğim.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

“Merak duyuyorum, hatta yani belgesellerini falan izliyorum. Yani kan biraz çekiyor illa ki. Yani belgeseller izlediğimiz zaman, yani uçsuz bucaksız yerler, yeşil alanlar... Yani oradaki oyunlar, oradaki at binmeleri gördükçe, yani insanın gidesi geliyo. Yani ileriki

programlarımda da belli bir şeyi geçtikten sonra gidicem. İnşallah yani”

Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).

Katılımcıların, anavatandaki akrabalarıyla ilişkilerinin devam edip etmediğini veya ne derece devam ettiğini yorumlayabilmek amacıyla katılımcılara; *“Kırgızistan’daki akrabalarınızla veya tanıdıklarınızla iletişim kuruyor musunuz? Kuruyorsanız bunu hangi yollarla/ nasıl gerçekleştiriyorsunuz?”* şeklinde sorular yöneltilmiş, bu sorular karşısında şu şekilde yanıtlar alınmıştır:

“İletişim kuruyoruz. Telefon yoluyla. Tabi şu an dünya küçük. Whatsapp, Facebook, Instagram. Artı ziyarete de gidip geliyoruz. Sadece bireysel olarak görüşüyorum. Mesela benim akrabam var, ben iletişimdeyim. Başka birinin akrabası var, o kendi iletişimi içerisinde yani. Bağlarımız hiç kopmadı devam ediyor bağlarımız.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek)**

“Evet, kuruyoruz. Kırgızistan’da akrabalarımız var, Pamir’de de. Görüntülü ve sesli aramalarla o şekilde konuşmalarımız oluyor. Ayda bir-iki kez filan. Genelde annemle babam daha çok istiyor. Düşünün, tanıdıkları kişileri 30 yıl görmemişler teknoloji gelişmediği için ve şu anda teknoloji geliştiği için yanı başındaymış gibi görüyorlar. O yüzden ayda bir falan görüşüyoruz o şekilde. Yüz yüze görüşemiyoruz ama görüşmeyi de istiyoruz.” **Meçdibey (Ulupamirli, 20 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Baktıgöl; Pamir yaylalarının alt yapı yetersizliğine vurgu yaparak, iletişim kurmanın zorluğuna karşın devamlı bir iletişim içerisinde olduklarını belirtmektedir:

“Pamir’de akrabalarımız daha fazla. Ve orda iletişim çok zor oluyor yani. 11 onların yeri değişiyor ve telefon şebeke çekmiyor. Onların, ilçeye inmesini bekliyoruz. İlçeye inince haber veriyorlar, öyle

iletişim kuruyoruz. Kırgızistan’da da akrabalarımız var, onlarla daha sık iletişim kuruyoruz”. Baktıgöl (**Ulupamirli, 21, yaşında, Kadın**).

Katılımcılar, genellikle telefon yoluyla veya sosyal medya kanalları aracılığı ile iletişim kurduklarını belirtmektedirler. Bununla birlikte, katılımcılar ulaşım şartlarının zorluğu sebebiyle yüz yüze görüşmelerin, telefon ve sosyal medya kanalları ile yapılan görüşmelere oranla, daha az sıklıkla olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca genç neslin, orta yaş ve ileri yaş grubundakilere oranla anavatanla daha az iletişim kurdukları anlaşılmakta; başka bir ifadeyle Ulupamir de doğan neslin, göç eden nesle göre anavatanla ve akrabalarıyla ilişkilerinin daha zayıf olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Milli kimlik, toplumsal hafıza etrafında şekil alan ve vatan toprağı üzerine konumlandırılan bir alanı işaret etmektedir. Burada belirli bir coğrafi bölge ya da tarihsel geçmiş üzerinde vurgu vardır. Ortak coğrafyadan gelen kişilerin, ortak bir kimlik oluşturması ve bu kimliğe aidiyet hissetmesi olasıdır (Özdil, 2017). Katılımcılar, geldikleri coğrafya ile ilgili bir merak içerisinde olduklarını, gelenek ve görenekler bağlamında yakınlık hissettiklerini belirtmektedir. Coşku dolu ifadeler kullanarak anavatanın yaylalarını, atlarını, yaşam koşullarını, atalarının ritüellerini merak ettiklerini vurgulamıştır.

Anavatanla ilişkiler noktasında katılımcıların; coğrafi bölge ve vatan toprağı ekseninde anavatana bir yakınlık, dolayısıyla milli ve kolektif bir kimlik geliştirdiklerini söylemek mümkündür. Katılımcıların hepsi akrabalarıyla iletişim içerisinde olduklarından ya da iletişim içinde olan tanıdıklarının varlığından bahsetmişlerdir. Orta yaş ve ileri yaş grubunda bulunan katılımcıların anavatana karşı özlem duygusu içerisinde olduğu; buna karşılık genç neslin aynı hususta özlem duygusundan ziyade merak duygularının daha ağır bastığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte anavatani konu alan belgesellerin izlenmesi ve belirli sosyal medya hesaplarının takip edilmesi, anavatan ile geleneksel, sosyo-kültürel, tarihi ilişkilerin devam ettirilmesi noktasında önemli bir husustur (Tek, 2018 :133).Ulupamir Kırgızlarının bu yolla anavatanla bağ kurdukları gözlemlenmiştir.

Anavatanla ilişkilerini sürdüren Ulupamir Kırgızları ile ilgili olarak; diaspora kavramı da üzerinde durulması gereken konulardan birini oluşturmaktadır. Diasporatik gruplarının temel özellikleri içerisinde, zorunlu bir şekilde terk edilen anavatana geri dönme isteği de sayılmaktadır. Bu durumda grup, terk ettikleri yeri gerçek vatani olarak tanımakta ve anavatana dönüleceğine dair bir inanç taşımaktadır (Bolat 2015 :70). Bu çalışmada “*Ulupamir Kırgızları, diaspora grubu özelliği göstermekte midir?*” Sorusuna cevap aramak amacıyla katılımcılara “*Tercih etme şansınız olsaydı, geri dönmek ister miydiniz? Geri dönmeyi düşünür müydünüz?*” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara karşılık aşağıdaki cevaplar alınmıştır:

“Oraya dönmek istemem. Yani kalıcı olarak dönmek istemem ama ziyaret etmek için gidebilirim”. Baktıgöl (Ulupamirli,21, yaşında, Kadın).

“Annemle babam burada. Mesela annem vefat etti burada. Akrabalarımız vefat etti hep burada. Buradan ayrılmak çok zor geliyor ister istemez. Ben kendimi burayla özdeşleşmiş hissediyorum. Her şeyiyle artık buralıyım. ...Yani ben buradan hiçbir yere gitmem. Hani canımızla kanımızla, her şeyimizle artık buralıyız. Biz vatandaşız. Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek).

Ulupamir Kırgızları, geri dönmeyi düşünmediklerini, ancak ziyaret etmek amacıyla Kırgızistan’ı gidip görmek istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar Ulupamir ‘de doğup büyüdüklerini vurgulamakta ve birlikte göç ettikleri aile büyüklerinin Ulupamir ‘de vefat ettiğini, onları geride bırakıp gidemeyeceklerini söylemektedirler. Zorunlu bir göç olması durumunda da tekrar Ulupamir’e döneceklerini, doğdukları yer ile bütünleştiklerini dile getirmişlerdir. Genel olarak, Türkiye’de yerleştikleri yeri benimsemiş ve kendi vatanları olarak kabul ettiklerini dile getirmişlerdir.

Bunun ötesinde 21 yaşındaki Bozkagan, Türkiye'nin zor zamanlarında kendilerine destek olduğunu belirtmekte ve bu ülkeye karşı borçlu hissettiğinden dolayı gidemeyeceğini vurgulamaktadır:

“Geri dönmem Bizi en zor durumda aldılar. Yani bize sahip çıktılar. Bizim bu borcu ödememiz lazım. Artık biz oraya sadece ziyaret amaçlı gideriz. Vefa borcundan dolayı hem de biz buralıyız yani. Geri dön deseler de ben geri dönmem.” **Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).**

Katılımcıların bazıları geri dönmeyi düşünmediklerini kesin olarak ifade etmekle beraber; diğer katılımcılardan farklı olarak göç ettikleri yerin sosyo-ekonomik koşullarının yetersizliğinden, şu anda yaşadıkları yerin göç ettikleri yerden çok daha iyi imkânlar sunduğundan bahsetmişler ve Türkiye'nin refah seviyesinin daha yüksek olduğunu vurgulamıştır:

“Mesela su sıkıntısı var, çadırda yaşıyorlar. Hani hasta olduysan, doktor falan yok yani buradaki şartlar gibi değil oradaki şartlar. Ya şimdi yeni yeni düzelmeye başlamış heralde oradaki şartlar da. Yani tuvalet falan yok, su sıkıntısı var. Yani yaşam şartı bayağı bi zormu. Yani buradaki gibi değil. Burada her şey rahat, her şeyin önünde, yani her şeyden rahatsın. Orda mesela elektriğin yok, bir şeyin yok. Ulaşım sıkıntısı var. Yani doktor falan yok. Her şey çağ dışı diyelim yani. Biz rahata alışmışız, yani o yüzden geri gitmek istemiyoruz”. **Aybike (Ulupamirli,34 yaşında, Kadın)**

“Pamir yaylasına gitmeyi kesinlikle istemezdim. Neticede yaşam şartlarının kötü olması.... Daha ilkel bir yapıdan, daha modern bir statüye çıkmışız.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Ulupamir doğumlu olmayan ve Kırgızistan'dan Ulupamir'e evlilik sebebiyle 6 yıl önce gelen Cidegül, Kırgızistan ve Türkiye arasında bir kıyaslama yaparak,

kesinlikle geri dönmeyi düşünmediğini, Türkiye'nin yaşam şartlarının çok daha iyi olduğunu vurgulamıştır:

“Türkiye gibi değil. Türkiye’de maaşlar yüksek, yaşam şeyi güzel burada, kaliteli. Bize orda ilaç bile yazsa doktor, onu bile çok pahalıya alıyorsun. Doktora gitsen bile ona para ödüyorsun. Para ödemezsen bakmıyorlar. İyi değil yani.” **Cidegül (Kırgızistanlı,38 yaşında, Kadın).**

Farklı sebepler gösterebilir de katılımcılardan hiçbirinin anavatanına geri dönmeyi düşünmediği ve genel olarak anavatanları ile ilgili gezip görme konusunda bir merak taşıdıkları görülmektedir. Ancak bu merak, anavatana temelli dönme noktasında bir inanca dönüşmemiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, Ulupamir Kırgızlarının düşünce ve tutumlarının, diaspora gruplarının temel özelliklerinden olan ve bölüm 1.2.2’de incelenen ‘geri dönmeye dair inanç taşımaları’ özelliğiyle de örtüşmediğini göstermektedir. Dolayısıyla, bu noktada Ulupamir Kırgızlarının diasporatik bir toplum özelliği taşıdıklarını söylemek güçtür.

4.2.2. Deneyimlerle Farklılık

Farklılık kavramı, kişilerin yaşı, cinsiyeti, fiziksel özellikleri, kültürleri, etnik mensubiyetleri ekseninde oluşan farklara vurgu yapmakta ve kişileri diğerlerinden ayıran özellikleri işaret etmektedir. Farklılık tanımları, yukarıda sayılanlar dışında; doğum yeri, meslek, ulusal veya etnik köken, belli gruplara mensubiyet, fiziksel yeterlilikler, öğrenme tarzı ve iletişim becerileri gibi belli bir takım özellikleri de içerebilmektedir (Sürgevil, 2008). Kırgızistan’dan göç ederek tamamen farklı bir coğrafyaya yerleşen, Ulupamir Kırgızlarına, çalışmanın algılanan; farklılık, ötekilik ve ayrımcılık deneyimlerini keşfetme amacına yönelik olarak yaşadıkları farklılık deneyimlerini yorumlayabilmek için “*Kendinizi diğer insanlardan farklı hissettiğiniz oldu mu? / Hissettiyseniz bunlar hangi alanlardı?*” soruları yöneltilmiştir.

Bu sorulara karşılık Karabek; kendisini fiziksel özelliklerinden, kültüründen ve fikri yapısından dolayı çevreden farklı hissettiğini vurgulamıştır. Fakat tüm farklılıklara rağmen, dini olarak çevreye yakınlık hissettiğini bu sebeple farklılıkların çok fazla olmayacağını dile getirmiştir:

“Tabi ki farklı hissediyoruz. Çünkü biz farklı bir simaya sahibiz. Farklı bir kültüre sahibiz. İstesek de istemesek de bizde bir farklılık var yani. Fikir olsun, sima olsun o şekilde. Aynı dine sahibiz, bu yüzden çok farklılık göstermeyiz. Aynı camiye gidiyoruz, aynı namazı kılıyoruz. Ha Hristiyan, ya da Katolik, ya da Süryani bir şey olsaydı, o zaman çok büyük farklılık olacaktı yani. Biz bu konuda yabancılik hissetmedik”

Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).

Farklılık; azınlık veya göçmen statüsündeki kişiler tarafından, kendi topluluklarının bulunduğu çevrelerinden ayrılarak, başat/ev sahibi nüfus ile karşılaştıkları veya etkileşim içerisine girdikleri ilk andan itibaren hissedilmektedir. Başka bir ifadeyle farklı etnik gruplar, toplumun genelinden gelen kişilerle karşılaştıkları zaman farklılığı hemen deneyimlemektedirler (Tek, 2018 :80). Katılımcılardan, 18 yaşındaki Ayperi; okula başladığı ilk zamanlarda farklı hissettiğini ve ırkçılığa maruz kaldığını vurgulamak için şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Farklı hissettiriyorlar yani açıkçası. Irkçılık oluyor burada, o yüzden hissediyoruz ya. Yani mesela okulda ilk başlarda çok farklı hissettiriyorlar...Dış görünüş zaten ayrı bir farklı.” **Ayperi (Ulupamirli,18 yaşında, Kadın).**

Katılımcılardan biri olan 20 yaşındaki Buga; çocukluğundan itibaren kendisini gözlerinin çekikliğinden ve çevredeki insanların tepkilerinden dolayı farklı hissettiğini belirtmektedir:

“Yani bu çocukluğumdan beri oluyor. Böyle ıııı dışarıdan insanların tepkisinden dolayı hissediyordum veya bazıları ayırıyordu. Mesela diyodu böyle gözlerden dolayı çekik falan diyorlardı. Japon gibisinden. Ondan dolayı

ben şey oluyordum. Yani kendimi ayrı görüyordum.” **Buga (Ulupamirli,20 yaşında, Erkek).**

Kültürel veya etnik gruplar, kendilerine has bazı özellikleri ortak bir paydada birleştirerek, kültürel değerlerini meydana getirmektedir. Günlük yaşamda yerine getirilen işlevler, yaşam pratikleri, giyim kuşam biçimleri, gelenek-görenekler, yemekler, evlilik pratikleri gibi birçok özellik, kültürel değerlerin inşasında rol oynamaktadır. Kültürel değerlerin oluşumunda dil konusu başat bir rol üstlenmekte ve en önemli ayırıcı etken olarak işlev görmektedir. Bu nedenle kültürel grupları öteki topluluklardan ayıran unsurlar, yukarıda sayılan gruplara has olan özellikleridir. Dolayısıyla kültür bu noktada kişileri birleştiren bir köprü görevi görebileceği gibi aksi durumda ayrıştırıcı ve ötekileştirici bir unsur olarak da ortaya çıkabilmektedir (Young, 1980). Katılımcılar, özellikle dil konusuna vurgu yaparak farklılığın dil üzerinden daha fazla hissedilebilir olduğunu belirtmişlerdir. Bununla beraber örf ve adetlerin farklılığı, günlük yaşam pratiklerinin değişikliği de farklılık göstergesi olarak aktarılmıştır. Farklılıklardan dolayı çevredeki kişilerce belli konularda haksızlığa uğradıklarını söylemektedirler:

“İnsani değerler olarak, farklı hissetmedim. Yalnız işte toplum yapısı olarak bize farklı bakıldı bazen. Hani ben Erciş’te öğrenim gördüğüm yerlerde, bana Çinli misiniz ya da Afgan mısın diyen insanlar çok oldu. Hani bunu bildiği takdirde, dalga geçmek istercesine söyleyen insanlar da oldu. Ben her seferinde gayet nazik bir şekilde açıkladım. Hani neticesinde bir kendimizi açıklama çabası hissediyoruz yani.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Kendimizi farkı hissetmemiz Türkçe konuştuğumuz için. Bir de sima farklılığı. Bi de davranışlarımız. Giyinişlerimiz de, ister istemez farklı hissediyoruz. Çarşıya gittiğimiz zaman, ister istemez ilk zamanlar onlar bayağı bi sataşıyordu. Laf atıyordu. Ticarete biraz farklı. Bize fazla fiyata satış yapıyorlar. Kendileri ucuz fiyattan alıyorlar. Hayvanlarda bile. Bizim aldığımız hayvanımız beş bin liraya biz

satıyorsak, onlar yedi bin liraya satıyor. Sekiz milyara fazladan satıyorlar. Bizden ucuza alıp pahalı satıyorlar. Biz ne yapsak, biz elbise alsak da, ev ne alırsak alalım fark etmiyor. Bizim pazarlık yapmadığımız için o fiyata alışmışlar. Ne kadar yüksek fiyat bulsalar satıyorlar.”

Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek).

Katılımcılar, çevredeki kişiler tarafından Kırgız olarak tanınmadıklarını, çevrenin kendilerini Afgan olarak gördüklerini, fiziksel özelliklerinden dolayı farklı bulunduklarını belirtmekte ve bu durumdan rahatsızlık duyduklarını dile getirmektedirler. 38 yılı aşkın bir süredir Ulupamir 'de yaşamalarına rağmen hala kendilerine farklı bir gözle bakıldığını ve zaman zaman dışlandıklarını vurgulamaktadırlar:

“Mesela çarşıya falan gittiğimizde, biz Kırgız'ız aslımız Kırgız; ama onlar bize şey olarak bakıyorlar hani bu Afgan sen Afgan'sın diye laf falan atıyorlar. İlk geldiğimiz zamanlar bu daha da çok şeydi. Hala böyle farklı bir gözle bakıyorlar, çarşıda falan da. O yüzden biz rahat hareket edemiyorduk çarşıda. Korkarak gidiyorduk bir yerlere, hemen işimizi bitirip geri dönüyorduk.” **Aybike (Ulupamirli,34 yaşında, Kadın).**

“...İllaki farklı hissediyorum. Dışarıda bazen dışlandığımız zaman da oluyo. Ya farklılık illaki oluyo. Yani çok fark ediyor.”

Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).

Katılımcılardan, 21 yaşındaki Baktıgöl, diğer katılımcılara ek olarak; Türkiye'nin batısında farklı olarak görülmediklerini, bulundukları yörede biraz daha olumsuz tepki aldıklarını, yörede bulunan diğer köylerin kendi aralarında iletişimlerinin kuvvetli olduğunu, evlilikler yolu ile ilişkilerini pekiştirdiklerini; kendilerinin dil ve kültürlerinin farklı olduğunu ve bu nedenle diğer köylerle kaynaşamadıklarını, hatta dışlandıklarını belirtmektedir.

“Bu hani yaşadığımız köyde ya da daha çok olumsuz yönden bir eleştiri alıyoruz, ama başka hani İstanbul’da olsun, Mersin’de başka ilçelerde, yani batıda daha olumlu karşılanıyoruz. Buralarda biraz daha olumsuz tepkiler alabiliyoruz. Bunun sebebi belki de kendimizi Türk olarak gördüğünüz için bile olabilir diye düşünüyorum. Çünkü bundan çok tepki aldık...Birçok yönden farklıyız aslında. Yani bir de şunu gördüm çevre köylerle çok kaynaşamadık biz. Daha çok aramız çok iyi değil aslında (Gülüyor).Yani gördüğüm kadarıyla diğer köylerle hani genellikle iç içeler. Kız almak vermek olsun. İlk bunla başlıyormuş zaten kaynaşmalar anladığım kadarıyla, ama biz de öyle bir şey yok. Daha çok dışlanma var bizde.” Baktıgöl (**Ulupamirli, 21, yaşında, Kadın**)

Yapılan görüşmeler neticesinde katılımcıların tamamı farklı etnik gruba mensup bireylerle etkileşime girdikleri ilk andan itibaren gündelik yaşamda farklılığı ve ayrımcılık pratiklerini deneyimlediklerini ifade etmiştir.

Connaly (1997), kimliği tanımlarken kimliğin bilinçli bir biçimde veya irade kullanarak seçtiğimiz şeylerden ziyade, nelerle tanımlandığımız ile ilgili olduğunu öne sürmektedir. Connaly (1997)’e göre: ‘Kimlik var olmak için farklılığa gereksinim duyar ve kendi kesinliğini güven altına almak için farklılığı ‘ötekiliğe’ dönüştürür. Başka bir ifadeyle kimlikler ötekileri var ederek ortaya çıkmaktadır. Ötekinin farklılaştırılması suretiyle ortaya konulan kimlik ‘ben ve öteki’ arasındaki ayrımı içermektedir. ‘Ben’ olması gerekeni, ‘öteki’ ise olumsuzluğu işaret etmektedir. Yani ‘ben’ ile kıyaslanan kimlik, ‘ben’i idealize ederek ötekini farklılaştırmaktadır (Altınkoz, 2017). Katılımcılara çalışmanın hedeflerini doğrultusunda; “*Kürtçe biliyor musunuz? /öğrenmek için bir merakınız oldu mu?*” Şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bu soruların yöneltilmesindeki amaç, çevre köylerin Ulupamir Kırgızlarından farklı olarak Kürtçe konuşmaları olmuştur. Kendilerinden farklı olan bu özelliği katılımcıların ben ve öteki ekseninde nasıl inşa ettikleri çalışma için önem teşkil etmektedir.

Katılımcılardan Toktabay ‘ben’i idealize ederek, farklılığı ötekileştirdiği şu ifadelerde bulunmuştur:

“Kürtçe bilmiyorum. Biz Kürtçeyi bilmiyoruz artık. Buraya geldiğimizden beri iki kişi hariç hiç kimse Kürtçeyi benimsemedi. Sevmedikleri için. Ama hiç Kürtçe öğrenmedik. Yani bir tek devamlı kullanılan kelimeler. Nasılsın, iyi misin mesela. O kadar.” **Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek)**

Katılımcılardan Bozkagan ve Baktıgöl; Kürtçeye merak duymadıklarını, ancak ‘öteki’lerin kendileri hakkında ne konuştuklarını merak ettikleri için kendilerini güvende hissetmediklerini, bu yüzden Kürtçeyi öğrenmeyi düşündüklerini dile getirmektedir:

“Kürtçe’ye merakım oldu mu? Aslında hayır. Yani zaman zaman. Aslında merak duymamın sebebi, yani bizim yanımda Kürtçe çok konuşuluyor. Ve bizim hakkımızda mı konuşuluyor. Acaba ne diyorlar açısından bir merak oluyor. Mesela bu dili öğrenmeliyim gibi bir merak olmadı. Daha çok güvenlik ya da kendimi koruma amaçlı olabilir bu.” **Baktıgöl (Ulupamirli, 21, yaşında, Kadın).**

“Biz yani burası dikkat ettiğiniz gibi korucu sayısı fazla olan köy. Biz devletimizin yanındayız...Kürtçe hiç öğrenmedik. Öğrenmek için merakım şöyle oldu, biliyorsunuz etrafımızdakiler Kürtçe konuşuyor. Ne konuştuklarını öğrenmek, benim yanımda benim hakkımda mı konuşuyor, ne konuşuyor diye öğrenmek için merakım oldu. Ama şey yapmadım yani öğrenmedim.” **Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek)**

İrk, etnisite veya kültür farklılığı ‘ben’ ve ‘ötekiler’ arasındaki kimliği belirgin hale getirmektedir. Bu ayrım; rekabet ve baskıyı kabul edilir bir hale dönüştürebilmektedir. Dolayısıyla bu anlayış çerçevesinde farklı kimliklerin ben ve

öteki anlayışı üzerinden yeniden üretilmesi söz konusu olmaktadır (Chambers 2014). Bu bağlamda; diğer katılımcılardan farklı olarak Karabek, nedenini tam olarak açıklamasa da yaşamış oldukları Doğu Bölgesinin farklı olduğunu, Batı da yaşasalar büyük olasılıkla yaşadıkları yerde bulunan insanlar ile kaynaşmış olacaklarını; doğuda bu durumun gerçekleşmeme nedeni olarak da kültür, fikri yapı ve siyasi görüşlerin ön plana çıktığını, eski zamanlarda olsa (siyasi olayların yaşanmadığı dönem) kaynaşmalarının daha kolay olacağını dile getirmekte ve bu nedenlerle kendilerine çevreden ‘farklı’ bir kimlik oluşturduklarını vurgulamaktadır. Bununla beraber uyum noktasında da çevrenin; ideolojik duruşları sebebiyle kendilerinden farklı oldukların dile getirmektedir:

“Ha bu yöre de farklı bir yöre. Doğu çok farklı bir şey. Mesela biz batıda olsaydık size söylüyim mesela Malatya’da 80 hane kalmıştı. Biz de hepimiz orda kalsaydık şu an biz yüzde doksan dokuz karışmıştık. Hiçbir şey kalmamıştı. Eski zamanda olsaydık belki çok daha fazla karışmıştık. Bu siyasi görüşler insanları biraz çok şey yaptı. Çok etkiledi. Bizde tarih boyunca hanlıktır. Han ya da oba uç beyine sonsuz sadakat var. Yanlışsa dahi arkasından gidilir. Türk tarihinde bu vardır. Bizde de bu vardır. Mesela bizim hanımız hacı Rahmankul Han deseydi Amerika’ya gidecez, giderdik yani. Türkiye’ye gelmiş, gelmişler. Bu şekilde işte. Arkasından bu şeyi ııı sürüyü sürükler yani. Onun aldığı karar önemliydi. Yani Kürtçe konusunda da çok az kelimeleri konuşabiliyorum, çat pat ve açıkçası bir merak duyup da öğrenme gereği duymadım.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).**

Her birey kendisini üyesi olduğu grup içerisinde tanımlar. Kişi, kendisini ait hissettiği gruba yönelik olarak olumlu bir yaklaşım sergiler ve grubu ötekilere karşı daha ‘üstün’ olarak algılar. Böylece grubun ve kişinin özsaygısının muhafazası; diğer grup ile karşılaştırmalar aracılığıyla sağlanmış olur (Tajfel ve Turner 1979:33-47). Katılımcılarla yapılan görüşmeler Ulupamir Kırğızları çevre köylerle kendilerini

karşılaştırma yoluna gittiklerini ve öteki üzerinden bir kimlik inşası süreci içerisinde olduklarını göstermektedir.

Genel olarak Ulupamir Kırgız köyü; dil, kültür etnik kimlikleri, konut yapıları (Özer, 2016) gibi özellikleriyle çevre köylerden farklılaşmaktadır. Her ne kadar bu farklılıklar, kültürel mirasın korunmasında olumlu olarak değerlendirilse de günlük yaşam faaliyetleri noktasında ayrışmalara yol açabilmektedir (Tek 2018: 250). Konu ile ilgili, ekosistem perspektifinin karşılıklı etkileşimler odağında bütüncül bir yorum yapabilmek amacıyla diğer çalışmaların aksine yalnızca Ulupamir Kırgızları ile değil aynı zamanda çevre köylerden katılımcılarla da görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda Ulupamir Kırgız köyünden katılımcılara; “*Çevre köylerden farklılaşan yönleriniz sizce nelerdir?*” şeklinde sorular yöneltilirken, komşu köylerden katılımcılara “*Ulupamir köyünün çevre köylerden farklılaşan yönleri sizce nelerdir?*” şeklinde sorular yöneltilmiştir.

Ulupamir Kırgızlarından bazı katılımcılar, bu soruları genellikle etnik kimlik ve siyasi yakınlıklara vurgu yaparak yanıtlamaktadır:

“Bizim özellikle bayrağımıza bağlılığımız, vatanımıza bağlılığımız belli ediyor. Şu ana kadar hiçbir koyumuzdan bir yanlış vatanımıza milletimize bayrağımıza karşı yanlış bir şey yapan çıkmadı. (Düşünceli bir ifadeyle) öyle bi şey de görmedik. Bu farklı hissettiriyor diğer köylerden”. **Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek).**

“En baştaki neden. Biz zaten Kırgız Türküyüz. Buradaki coğrafyanın şeyi de belli zaten. Yani Etnik yapısı belli. İkinci de işte dediğim gibi yani siyaset. Bizim koruculuğumuzun fazla oluşu. Hissediyorum. Her zaman hissediyorum. Yani farklılıklarımız siyasi yönden farklılık”. **Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan bazıları, fiziksel özellik, kültür, gelenek görenek, yemek, yaşayış tarzları, geçim kaynakları gibi yönlerden çevre köylerden farklı oldukları düşüncesini taşımaktadır:

“Bence nasıl anlatsam, onlarla geleneklerimiz farklı ırklarımız farklı. Yaşam şekillerimiz farklı. Mesela biz burada çok rahatız gençler olarak. Ama diğer çevre köylerdeki gençler o kadar rahat değiller. Sürekli hayvancılıkla uğraştıkları için.” **Ayperı (Ulupamirli, 18 yaşında, Kadın).**

“Bu kendimizi ayırıştırmak yönünden değil de kültürel ya da etnik bağlarımızın farklı olduğundan ötürü farklı hissediyoruz. Bizim yaşantımız, yemeklerimiz, fiziki yapımız ve bir de konuşma dillerimiz hep farklı” **Aygerim (Ulupamirli, 27 yaşında, Kadın).**

Ulupamir Kırgız topluluğu ile yapılan görüşmelerde elde edilen veriler, katılımcıların çevre köylerden farklı bir köy oldukları düşüncesinde ortaklaştıklarını göstermektedir. Katılımcıların kendilerini farklı olarak hissettikleri alanlar; dil, etnik kimlik ve yaşam şekilleri olarak öne çıkmaktadır. Bununla beraber katılımcılar, özellikle siyasi düşünceler ve kamu ilişkileri üzerinden de farklılaştıklarını düşünmektedirler. Bu konudaki farklılaşmalar Ulupamir Kırgız Köyü sakinlerinin çevre köyler ile bir ‘güvensizlik’ ilişkisi geliştirdiklerini düşündürmektedir.

Konuyla alakalı olarak çevre köylerden görüşüne başvurulmuş katılımcılardan bazıları, dış görünüş ve fiziksel özellikler dışında Ulupamir köyü ahalisi ile aralarında hiçbir fark olmadığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Bizim yaşantımızda köylüler köyümüzde nasıl yaşıyorsak ıı Ulupamir köyü de öyle yaşıyor. Yani herhangi bir fark yok. Fiziksel olarak bize benzemiyorlar, onun dışında farklı bir durumları, herhangi bir şey yok. Yeme, içmeleri de hepimiz gibi.” **Kuluhan (B Köylü, 28 yaşında, Erkek).**

“Valla farklı değiller. Onlar iyidir yani. Valla ben görmemişim kötülüklerini. Mesela bazılarının yüzi bize benziyi, bazıları benzemiye. Valla bizim yemeğimiz nedir, onların da yemeği odur. Bir fark yok.

Yüzleri falan biraz farklı olabilir ama diğer şeyleri farklı değil”.

Temur(C Köylü,35 yaşında, Erkek).

Katılımcılardan bazıları, diğer katılımcıların aksine – aynı dine mensubiyet ve dini ritüellerdeki benzerlikler dışında- hiçbir konuda benzemediklerini ifade etmektedir:

“Şimdi görünüş olarak diyorsan o heç benzemez. Kùltürleri de bize benzemiyor. Müslümanlıkları bize benziyor. Namaz, niyaz, oruç. Bunlar bize benziyor. Yalnız diğer adetleri bize hiç benzemiyor...”

Serdal (B Köylü,35 yaşında, Erkek)

Konuyla alakalı olarak çevre köylerde ikamet eden katılımcılardan Nezir, Ulupamir köyüyle şu anda hiçbir farklarının kalmadığını belirtmektedir. Ulupamir Kırgızlarının Türkiye’ye hiç şehir görmeden, kırsal bir alandan geldikleri, ekonomik yetersizlik yaşadıkları, yaşlılarının şu anda bile hiç şehir göremediklerini, ilk geldiklerinde eski düzenlerine devam ettikleri ve topluğun lideri olan kişiye bağlı olarak yaşadıkları, ancak daha sonra tüm kamu imkânlarından faydalananarak ekonomik ve kültürel yönden kalkındıkları ve farklılıkların ortadan kalktığını vurgulamaktadır:

“...çarşıda gezmesini bile bilmiyorlardı. Hatta af buyurun, vahşi bir yerden mi gelmişlerdi yani yaylada şehir görmemiş insanlardı..Bi ağa vardı Rahmankul, şu anda çocukları var. Tanıdık onları gittik gördük. Eskiden Ulupamire bunlar ilk gelirken, hepsi ağaya çalışırdı. Hepsi çalışırdı, günlük olarak kazanan, ağaya götürürdü ağa bunlara bakardı. Şimdi artık o düzen kalmadı. Bize uyum sağladılar. Türkiye’ye yani bu bölgeye uydular.” **Nezir(A Köylü,52 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Dırbas, genel olarak diğer katılımcılar ile aynı görüşleri dile getirirse de, farklı olarak, Ulupamir Kırgızlarının farklılıklarını diğer köylerle bir karşılaştırma yaparak ortaya koymaktadır. Çevre köylerin birbirleriyle sıkı bir ilişki

içerisinde olduklarını, fakat Ulupamir Köyünün bu noktada farklılaştığını ifade etmektedir:

“Farklı olmaları şöyle mesela, bizimle gidip gelmemesi farklı oldu. Diğer köyleri düşünüyorum, onlarla gideriz de geliriz de ama Ulupamir bizle gidip gelmiyor. **Dırbas (A Köylü, 50 yaşında, Erkek)**

Çevre köylerden katılımcıların ifadeleri, Ulupamir köyünden katılımcıların aksine birbirinden farklılaşmaktadır. Katılımcıların bir kısmı, Ulupamir köyünün farklı olmadığını belirtirken, bir kısmı da farklılıkların varlığından söz etmektedir. Çevre köylerden görüşülen katılımcılar, Ulupamir Kırgızlarının fiziki özelliklerinden dolayı farklı olduklarını söylemektedir. Bununla birlikte; kültürlerinin, dillerinin, yaşayış tarzlarının da farklı olduğunu ifade etmişlerdir.

Ayrıca çevre köyler; Ulupamir Köyünün diğer köylerle ilişkilerinin soğuk olması yönüyle de farklılaştıklarını düşünmektedir. Belirtilen tüm farklılıklara rağmen, katılımcılar din noktasında birleştiklerini söylemektedir.

Bunlarla birlikte görüşmeler ve gözlemler çevre köylerden katılımcıların, Ulupamir Kırgızları topluluğunun kapalı bir özellik göstermesinden, kendilerine mesafeli davranılmasından ve iletişim girişimlerinin sonuçsuz kalmasından dolayı bazı ifadelerinin “sitem” içerdiği de anlaşılmaktadır.

Yapılan görüşmeler sonucunda Ulupamir köyünün “farklı” hissetme düzeylerinin, çevre köylerden daha fazla olduğu, onlara göre çevre köylerin farklılıklara daha az odaklandıkları görülmektedir. Ulupamir Kırgızlarının neredeyse tamamı fikir ayrılıkları ve siyasi görüş farklılıklarından bahsederken, çevre köylerden görüşüne başvuru katılımcıların hiç birinin bu konuya değinmemesi dikkat çekmektedir. Ulupamir köyünden katılımcılar, kendilerini güvensiz hissettiklerini, yabancılaştırıldıklarını söylerken; çevre köylerden görüşüne başvuru katılımcıların hiçbiri güven ile ilgili herhangi bir ifadede bulunmamıştır.

4.2.3. Sosyal Güven

Görüşmeler neticesinde öne çıkan ve önceki başlıkta da belli ölçüde değinilen konulardan birini ‘sosyal güven’ kavramı oluşturmaktadır. Bireyler arası olumlu sosyal ilişkiler, kişilerin kendilerini sosyal açıdan güvende hissetmelerini sağlamaktadır. Bu durum kişilerin psikolojik olarak kendilerini rahat hissetmelerine ve dolayısıyla çevreleriyle uyumlu hale gelmelerine olanak tanımaktadır (Berber Çelik 2018 :30). Çevreyle uyum noktasında katılımcılardan bazıları ‘sosyal güven’ problemlerine şu sözleriyle vurgu yapmaktadır:

“Bir de güven sorunu var. Orada kendimizi güvende hissetmiyoruz. Bazen ordan ister istemez tehdit oluyor. Güvenlikten dolayı. Ondan dolayı farklı şey oluyo.” Meçdibey Ulupamirli ,20 yaşında, Erkek).

Katılımcılardan bazılarının; “biz diğer köylere çok fazla gidemiyoruz, onlar bizim köye rahat gelirler”, “bizim köyümüz rahat, diğer köylere gidince korkarak gidiyoruz...” şeklindeki sözleri, çevre köylere karşı geliştirdikleri ‘güvensizlik’ duygusunu vurgulamaktadır. Çevre köylerde yaşayanların, Ulupamir köyüne rahat bir şekilde geldiklerini, fakat kendilerinin aynı rahatlıkla çevre köylere gidemediklerini söylenmektedir:

“Biz diğer köylere çok fazla gidemiyoruz, hatta hiç gitmiyoruz. Onlar, bizim köye rahat gelirler yani.... Ki ben de öyle rahatça hiçbir köye gidemedim bu güne kadar. Bunun sebebi, bir korku her zaman var yani ne olur kaygısı. Yani gittiğimiz zaman. Çünkü bu güne kadar yaşanmış şeyler oldu...Gidemiyoruz yani rahat edemiyoruz yani....gittiğimiz zaman bakıyorlar”. Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).

“...Mesela diğer köylere gidince bir böyle korkarak...Yani böyle acaba bir şey derler mi? Bir şey yaparlar mı? diye; hala da gitmiş değiliz

çevre köylere. Kendimizi yabancı hissederiz. Çekiniriz yani. Buraya gelince insanlar rahat hissediyor.” **Aybike (Ulupamirli,34 yaşında, Kadın).**

Kişilerin, farklı kültürlerden bireyler ile iletişim kurarken ya da kurma düşüncesi taşırken yaşadıkları telaş, kargaşa, korku ve güvensizlik “kültürlerarası iletişim kaygısı” olarak adlandırılmaktadır (Neuliep ve Ryan, 1998). Kültürlerarası iletişim kaygısı taşıyan kişiler, diğer kültürden bireyler ile ilişki kurduklarında ‘belirsizlik’ duygusu yaşamakta ve kaygı durumundan dolayı iletişimden uzaklaşabilmektedir (Bozkaya ve Erdem Aydın, 2010). Katılımcılardan Bars’ın, *“bilmedikleri için iletişime yanaşmıyorlar, insanlar bilmedikleri şeylerden korkarlar”* şeklindeki ifadesi, kültürlerarası iletişim kaygısını taşıyan kişilerde görülen belirsizlik ve buna dayalı olarak ortaya çıkan kaygı-güvensizlik duygusunu akla getirmektedir:

“Onların da bizi çok fazla tanıdıklarını düşünmüyorum. Yani ı bu, neticesinde bilmekle alakalı bir şey. İnsanlar bilmedikleri şeylerden korkarlar. Bildiği şeylerden korkmazlar dimi. O yüzden iletişime yanaşmıyorlar. Biz bilmediğimiz şeye her insanın olduğu gibi ön yargılı yaklaşmışlığımız vardır. Dışarıdaki insanların da bize karşı bilmediklerinden ötürü ön yargılı yaklaşımları olmuştur illaki. Burda ticari ilişkiler ön plana çıkıyor ya da sosyolojik etmenler”. **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

4.2.4.Sosyal Kabullenme

Sosyokültürel uyum konusunun incelenmesinde, sosyal kabullenme önemli bir noktadır. Bu bağlamda, Ulupamir Kırğızları ile çevre köylerde ikamet eden ahali arasında uyumun bütüncül bir biçimde yorumlanması ve sosyal kabullenmenin gerçekleşip-gerçekleşmediğini ortaya koymak amacıyla, Ulupamir köyünden katılımcılara *“Çevre köylerin sizi yeterince benimsediğini/kabul ettiğini düşünüyor musunuz?”* sorusu yöneltilirken; çevre köylerden katılımcılara da benzer şekilde,

“Ulupamir köyünün sizi yeterince benimsediğini/kabul ettiğini düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur.

Ulupamir Kırgızlarından katılımcıların tamamı, sosyal kabullenmenin sağlanmadığına yönelik düşüncelere sahip olmalarına karşılık; problemin nedeni konusunda ayrılmaktadır.

Ulupamir Köyünden bazı katılımcılar, olumsuz kabullenmeye ‘yabancı gibi hissettiriyorlar, “ bizi istemiyorlar, göndermeye çalışıyorlar” sözleriyle dikkat çekmektedirler:

“Bizi benimsemiyorlar, yabancı gibi davranıyorlar.” Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek).

“Yani bizi kabul ettiklerini sanmıyorum. Bizi kabul edemedikleri için zaten bu kadar problem oluşuyor. Bizi benimsemiyorlar. Mesela herkesin kendine ait bir toprağı var. Tarlası olsun vesaire. Yani bununla ilgili problem çıktı. Yani satın almak istiyorlar ya da ne bileyim bizi burda istemediklerini çok bariz belli ediyorlar aslında. Bizi gerçekten buradan göndermeye çalışıyorlar.” Baktıgöl (Ulupamirli, 21, yaşında).

Katılımcılardan bazıları, çevre köylerin kendilerini göçmen olarak gördüğünü ve “bizim olanı onlara verdiler” şeklindeki düşüncelerinden dolayı kendilerine ön yargıyla yaklaştıklarını bu sebeple kendilerini kabullenemediklerini vurgulamaktadır:

“Hayır benimsemiyorlar. Ya mesela şu şekilde en basitinden şunu söylüyim, şu TİGEM oturduğumuz arazileri bize tahsis ettiler. 35 bin dönüm araziye size söylüyim mesela bizim dedelerimizin yeri, niye Kırgızlara verildi? Niye göçmenlere verildi? Bizim hakkımızdı. Bize vermeniz gerekiyordu. Pozitif bir ayrımcılık yapıldığını düşünüyorlar bize karşı. Tabi ki çok iyi düşünen de var, muhacir olarak gelmişler, Müslüman kardeşlerimiz diyen de var ama yüzde seksenin

üstündeki bizim topraklarımızı niye verdi onlara diyor.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).**

“Onların bizi benimsediklerini düşünmüyorum bu konuda. İlk olarak ön yargıyla yaklaşıyorlar. İstemsiz olarak. Çünkü hani onlar tarafından düşündüğünüz zaman, dedelerinin topraklarıydı yani onlar öyle görüyorlar. Sonra devlet alıp bize verdi o yüzden ön yargıyla yaklaşıyorlar, o yüzden böyle davranmaları normal.” **Meçdibey (Ulupamirli ,20 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Bars, sonradan geldikleri için kabullenmenin zorlaştığını belirtmektedir. Bars, birbirlerini anlamaya fırsatlarının olmadığını belirtmekte ve iletişim yoluyla bu problemlerin çözülebileceğine inanmaktadır:

“Çevre köylerin bizi benimsediklerini düşünmüyorum açıkçası. bunun sebebi yani şu şekilde düşünüyorum; bunu yıllarca bir arada yaşayan insanların arasına farklı insanlar gelince, ister istemez bir neden bunlar burada, ben orda olmalıydım düşüncesi insanlarda beliriyor. Bu diyalog olmadığı için ne yazık ki. Hem de uzun süreli bazı farklı sorunlardan dolayı insanların birbirlerini anlayamadıkları için. Yani oturup konuşsaydılar ya da gerçekten eğitilmiş, bilimsel insanlar birbirleriyle ilişki kursaydılar, daha farklı bir şekilde gelişebilirdi diye düşünüyorum açıkçası.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Ayperi, köylerinin daha görünür olduğunu ve ilgi çektiğini bu sebeple çevre köylerin kendilerini istemediklerini belirtmektedir:

“Bizim burdan gitmemizi istiyorlar. Çevre köyler o kadar ilgi görmüyor. Mesela biz Kırgız köyü olduğumuz için Van’da mesela tek Kırgız köyü biz olduğumuz için biz daha çok ilgi görüyoruz. Bu yüzden bizi istemiyorlar.” **Ayperi (Ulupamirli, 18 yaşında, Kadın).**

Katılımcılardan Bozkagan, kabullenmenin zaman içerisinde gerçekleşebileceğine inanmaktadır:

“Tam alışmış değiller. Hala tam benimsemiş değiller. Belki yani biraz zaman alabilir.10 sene sonra ama şu anlık onu söylemem zor olabilir.” **Bozkagan(Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).**

Konuyla ilgili olarak; Ulupamir Kırgızları topluluğuna mensup katılımcıların tamamı olumsuz ifadelerde bulunmuştur ve katılımcıların sosyal kabullenme ile ilgili benzer düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Katılımcılar; çevre köylerde yaşayanların; Ulupamir Kırgızlarını yabancı olarak görmeleri ve istememeleri, dedelerine ait toprakların Kırgızlara verildiğini düşünmeleri gibi nedenlerle ön yargı ile yaklaştıkları belirtmekte ve sosyal kabullenmeyi zorlaştıran etkenler olarak ifade etmektedir.

Çevre köylerden görüşme yapılan bazı katılımcılar; kendilerine yöneltilen sorulara, Ulupamir Kırgızlarının düşüncelerini kanıtlar nitelikte cevaplar vermiştir. Cengiz, “Yani normalde ora bizim dedelerimizin yeri idi o yüzden çevre köylerin biraz ön yargısı da var” diyerek sosyal kabullenme sorununu ortaya koymuştur:

“Şimdi bunlar sonradan da geldiler ya buraya, çevre köylerin de zoruna gidiyor biraz. Diyorlar ya bunlar geldi yerleşti buraya, tarlalara falan... Yani normalde ora bizim dedelerimizin yeri idi o yüzden çevre köylerin biraz ön yargısı da var. Adamın çünkü dedesinin kalma yeri. ..yani mesela orda 14 tane köy var yaklaşık nerden baksan yüz bin dönüme yakın arazisi var, bunların bir bölümünü de Ulupamirlilere verdiler. Tabi bu insanlar da biraz bu yüzden bu Ulupamirlileri sevmiyor. Yani ya da ön yargılı davranıyor.” **Cengiz (B Köylü,48 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Gule, “onları kendimden birileri olarak görmüyorum, onlar da görmüyor” sözleriyle, göç eden unsur ile yerleşik/başat unsur arasındaki sosyal kabullenmenin olumsuzluğunu vurgulamaktadır:

“Yok mesela ben onları kendimden birileri olarak görmüyorum. Onlar da görmüyor. Ben görmediğim için onlar da muhakkak görmezler. Yani bir benimseme olduğunu hiç sanmam. Ben onlara nasılsam, onlar da bana öyle, bu işler böyledir hocam biraz.” **Gule(A Köylü,27 yaşında, Kadın).**

Bir grubun, başka bir gruba karşı geliştirdiği algının veya gruplar arasındaki ilişkinin anlamlandırılması; grupların birbirini algılayışının psikolojik temelini belirlemeyi, kültürel ve sosyal süreçleri tahlil etmeyi gerektirir. Çünkü ekosistem kuramına göre insan çevresi içerisinde anlamlı bir hale gelmektedir. Başka bir deyişle kişinin sosyal ortamında kendini tanımlama ve bir aidiyet duygusu geliştirme ihtiyacı duyması kaçınılmazdır (Karşlı, 2013). Bu bağlamda göç ile gelen grubun “biz kimiz” sorusu, mensubiyet durumunu ortaya koymaktadır. Kabullenme durumları, mensubiyeti de beraberinde getirmektedir. Ulupamir Kırgızlarının, bölüm 4.2.1’de de aidiyetlerinin incelenmesi sonucunda genel olarak Türkiye’ye mensubiyet duygusu geliştirdikleri görülmekle birlikte; çevre köylerle yerel farklılardan dolayı geliştirilen bir aidiyet duygusu olmadığı düşünülmektedir. Aidiyet duygusu daha büyük ölçekli olarak Türkiye’ye karşı geliştirilmiştir. Fakat sosyal kabullenmenin sağlanmamasından dolayı çevre köylerle aynı oranda aidiyet duygusunun geliştirildiğini söylemek mümkün görünmemektedir.

Ulupamir Kırgızları, kendilerinin çevre köyler tarafından kabullenilmediklerini düşünmektedir. Bu düşüncüyü destekler şekilde çevre köylerden görüşülen katılımcıların bir kısmı da; Ulupamir Kırgızlarının kabul görmedikleri yönünde ifadelerde bulunmaktadır. İki grup arasındaki kabullenme sorunlarının başında iletişimsizlikten kaynaklanan ön yargıların olduğu gözlemlenmektedir. Bu anlamda Ulupamir Kırgızları, çevre köylerde yaşayan ahalinin, kendilerini etnik kimlik, siyasi düşünce, yaşayış tarzı ve kamu otoritelerinden destek görmeleri yönüyle

kabullenmediklerini düşünmekte ve çevre köyler ile ilişkilerinin bu düşüncelerden dolayı sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde çevre köylerde yaşayan ahalinin de, bir zamanlar sahip oldukları topraklarının kamusal otoriteler tarafından Ulupamirlilere verildiğine dair düşünceleri; Ulupamirliler ile aralarındaki ilişkilere sınır koymalarının nedeni olarak görülmektedir. Bu durum sosyal kabullenmeyi iki grup için de güçleştirmektedir. Sosyal kabullenmenin sağlanmasının önündeki engellerin aşılması noktasında iletişim kanallarının açılması önem teşkil etmektedir.



4.3. KÜLTÜR ve KÜLTÜRLEŞME

4.3.1. Kültürün Muhafazası: Kültür Atalarımızla Bağ Kurmamızı Sağlayan Korumamız Gereken En Büyük Değer

“Kültür sizce nedir?” ve “Kültür sizin için ne ifade ediyor?” Sorularına katılımcılar tarafından alınan yanıtların neredeyse tamamının ‘kültürel varlığın korunması ve sürdürülmesi’ odağında şekillendiği gözlenmiştir. Katılımcılar görüşmelerde sorulan tüm soruları en nihayetinde kültürle ve kültürel varlığın muhafaza edilmesiyle ilişkilendirerek cevaplamıştır. Bu durum çalışmada öngörülenden daha fazla kültür ve kültürün muhafazası konularını ele almaya neden olmuştur.

Kültür kavramı, bölüm 1.3’te de işlendiği üzere, tek bir tanımla ifade edilemeyen, her disiplinin kendi ilgi alanına göre irdelediği ve üzerinde çeşitli anlam tartışmaları barındıran bir kavramdır. Katılımcılar, kültürü tanımlarken genellikle kültüre önem ve değer atfetmektedir. Kendilerinin tanınmasında, bilinmesinde ve geçmişle organik bağ kurma konusunda kültürün önemini vurgulamaktadır:

“Kültür, benliğimizi ifade ediyor. Bence kendi geleneklerimizi göreneklerimizi, yaşam tarzımızı.” **Buga (Ulupamirli,20 yaşında, Erkek).**

“Kültür, bana göre bir toplumu oluşturan en değerli şeydir”. **Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).**

“Kültür çok önemli. Öz benliğimizi kaybetmemek için kültür devam etmeli onu korumalıyız. Yani bizim ata yadigârı olan kültürümüz.” **Meçdibey (Ulupamirli ,20 yaşında , Erkek).**

Kültür nedir sorusuna yanıt olarak her kişinin zihninde ürettiği farklı bir yanıt mevcuttur. Kişiler, üyesi oldukları kültür ile ilgili bilgi veya sezilere sahip olsalar bile,

kültürün tek bir kavramsal sınır içerisinde tanımlanması mümkün değildir (Hall, 2017). Bazı bakış açılarına göre kültür kavramı, geçmişten günümüze köprü işlevi gören bir ‘emanet’ olarak görülür ve bu emanete, sahip çıkılması gereken bir değer olarak bakılır(Kılıç 2012 :88). Katılımcıların bu bakış açısına paralel görüşler ileri sürdüğü görülmektedir:

“Kültür, uzun süre bir arada yaşayan insanların atalarından kazanılan alışkanlıkların bir randıman etmesi. Zaman içerisinde tekrarlanması gelişmesi ve bunun yazılı olmayan kurallar içerisinde dâhil olması. Tabi kültür atalarımızla bağ kurmamızı sağlayan, korumamız gereken en büyük değer aynı zamanda. **“Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Kültür kavramı tanımlanırken, farklı kavramsal çerçeveler çizilse de en nihayetinde, kültürün ‘zaman birleştirici’ yönü olduğu kabul edilmektedir (Ferris 1997:87). Katılımcıların bu görüşe paralel olarak; çoğunlukla geçmişte kazanılan değerlerin muhafaza edilerek canlı tutulması, gelenek görenek ve ata mirasının önceki kuşaklardan alınarak, yaşam ve zaman döngüsü içerisinde yeni kuşağa aktarılması gerektiği konusuna odaklandıkları ve kültürün, korunması gereken bir varlık olduğu vurgusu içinde oldukları anlaşılmaktadır.

4.3.2 Kültürleşme Stratejileri Bağlamında Ulupamir Köyü ve Çevre Köyler

Çalışmamızın alt amaçlarından biri de Ulupamir Kırgızları’nın, kültürleşme süreçleri bağlamında ele alınmasıdır. Kültürleşme konusu, bölüm 1.3.1’de ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Kültürleşme; en genel tanımıyla iki ya da daha fazla grubun etkileşimleri sonucunda gruplarda meydana gelen kültürel değişikliklerdir. Berry (1997) çalışmasında kültürleşme stratejilerini kavramsallaştırmak amacıyla katılımcılarına; *“Kültürel mirası sürdürmek mi daha değerli”* , *“Diğer gruplarla ilişkileri sürdürmek mi değerli”* şeklinde sorular yöneltmiştir. Verilen yanıtlara göre kültürleşme stratejilerini; Bütünleşme (Entegrasyon), Asimilasyon, Ayrılma ve

Marjinalleşme başlıkları altında sınıflandırmıştır. Berry'nin kültürleşme stratejilerini belirlemede kullandığı sorular, çalışmanın, Ulupamir Kırgızları'nın kültürleşme süreçlerini görünür kılarak benimsedikleri kültürleşme stratejilerini ortaya koymak amacına yönelik olarak Ulupamir Kırgız köyünden katılımcılara da yöneltilmiştir. Bu bağlamda Ulupamir Kırgızlarına “*Kendi miras kültürünüzü devam ettirmek sizce önemli midir*”, “*Çevre köylerle etkileşim ve iletişim kurmak sizce önemli midir?*” soruları yöneltilmiştir.

Katılımcılar, çevre köylerle iletişim kurmanın önemli olduğunu düşündükleri ve bu konuda istekli oldukları görülmektedir. Kültürlerinin devam etmesi konusunda ise kararlı ve kendilerinden emin bir tavır içinde oldukları gözlemlenmiştir:

“Her şeyden önce kültür devam ettirilmeli, biz zaten devam ettiriyoruz. İletişim de önemli, çok önemli hem de. Biz zaten komşuyuz burada hepimizin köyleri yakın, atıyorum bir hayvanımız kayboluyor, onlara soruyoruz. Onların hayvanı kayboluyor biz soruyoruz. Çok önemli yani. İletişim her zaman önemli. Aramızdaki ilişki sıkı olsa daha iyi olur belki. Denemedik ama belki. Yani olmadı bu güne kadar fazla iletişim. Biz de onları yeterince tanımıyoruz. İçine giremediğimiz için çok fazla iletişim olmadığı için bilemiyoruz.” **Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).**

“Aslında, tanışıp kaynaşmak çok önemli diyalog kurmak çok önemli. Yani burada bir kapalı kutu gibi yaşayamayız. Kendi kültürümüzü devam ettirmek de önemli aslında... 300 hane tek bir aile gibi yaşıyoruz. 300 hane ilk geldiğimizde şu an 600 haneyiz. O zaman tek bir hane gibiydik. Benim için böyleydi ama şu an yeni nesil gençler, okuyanlar, bireysel düşünüyor. Benim olsun karşımdaki umurumda değil diyor. Öyle yani.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan bazıları ise iletişim kurmanın gerekli olmadığı düşüncesinde birleşmektedir. Bununla birlikte kültürlerini devam ettirmeleri gerektiğini vurgulamaktadır:

“İletişim aslında çok da gerekli değil. Yani bağıımız olabilir ama bizde pek öyle bir şey olmuyor yani. Büyüklerimiz yapmıyor öyle bir şey. Sadece işte hayvan satıyorlar falan, orada birbirleriyle konuşuyorlar. Yoksa yani çok samimi arkadaşlıklar ya da komşuluk ilişkileri yok. Onlar da bizi tanımıyorlar. Ve çaba da göstermiyorlar.”

Ayper (Ulupamirli, 18 yaşında ,Kadın).

“Bence iletişim kurmamalıyız. Çünkü biz ilk geldiğimiz zamanlarda onlar bizi sahiplenmemişler hep bir dışlanma olmuş ya da bizim algımız öyle bilmiyorum ama. Genelde öyle eğer ki bizi sahiplenselerdi böyle olmazdı diye düşünüyorum. Mesela biz Kırgız Türküyüz ama onlar Afgan diyorlar. Biz Afgan değiliz yani. Kendi kültürümüzü devam ettirmeye çalışıyoruz. Bence önemli. Asimile olmaktansa bence devam ettirmek daha iyi, yani insan kültürünü bilmeli.

" Aygerim (Ulupamirli, 27 yaşında, Kadın).

Katılımcıların miras kültürün sürdürülmesi noktasında bir görüş birliği içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Ulupamir Kırgızları'nın kültürel varlıklarını sürdürme eğilimlerini ve yöntemlerini irdelemek amacıyla yönelik olarak katılımcılara “*Kültürünüzü devam ettirmek için neler yapıyorsunuz?*” Şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Katılımcılardan Karabek; kendilerini “kapalı kutu” olarak nitelendirerek, Ulupamir Kırgızları topluluğunun kapalı ve muhafazakâr topluluk olma özelliğine vurgu yapmaktadır. Karabek, taziyelerine çevreden çok fazla katılımın olmadığını, kendi içlerinde törenlerin gerçekleştiğine değinmektedir. Ayrıca köy içerisinde dayanışma mekanizmalarının varlığından söz etmektedir:

“...Bizde hani biz burada kapalı kutuyuz. Bizde dışarıdan gelen, taziye gelen çok kimse yok. Biz bizyiz... Onun haricinde, hani

normalde gidiyorsun taziye sahipleri oturuyorlar onlar hizmet ediyor koşuşturuyorlar bizde öyle değil. Bizde tam tersine köylü onlara hizmet ediyor 3 gün... Bizde bütün köylü toplanırız, onlara yemek veririz. Sonra da masrafları bütün köylü bölüşürüz.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Cidegül demografik hareketlilik ile Ulupamir ’den çeşitli sebeplerle farklı şehirlere gidenler olduğunu, költürün yok olması kaygısından hareketle, topluluk arasında istişareler yapıldığını ve önlem alınmaya çalışıldığını ifade etmektedir:

“Bunlar çoğunlukla dışarıya gitmişti, çalışmak için. Köyde sadece yaşlılar kalmıştı. Ben gediğimde öyleydi. Sonra muhtar hepsini topladı. Költürümüz dışarıda yok olmasın. Köyümüzde yaşatalım diye. Kendileri de şehirde yaşamak istemedi. Ulupamir’de yaşayalım diye sonra konuşuldu. Muhtar toparladı. Hep aileleri topladı. Çünkü Ulupamir dağılıyordu. Sonra bunlar, şehirde mesela üniversite okuyan ya da çalışan insan köyde kalamıyor. Çalışmayan, okumayan köyde yaşıyorlar. Ancak korucu oluyor, uzman oluyor, başka da iş imkânı yok. Sonra muhtar bunları topladı.” **Cidegül(Kırgızistanlı,38 yaşında, Kadın)**

Geleneklerin yaptırım güçleri ve topluluk üzerinde etkileri; kapalı ve değişimin daha zor yaşandığı topluluklarda daha fazla hissedilmektedir. Ulupamir Kırgızları de geleneklerin otoriter gücünün hissedildiği, değişimin sınırlı bir şekilde meydana geldiği, muhafazakâr özellik gösteren toplumlardan biridir. Zamanla değişen şartlar geleneksel yaptırımın gücünü azaltabilmekte veya arttırabilmektedir (Polat 2016 :21). Bununla birlikte göçebe yaşam tarzına sahip olan Pamir Kırgızları, yıllar boyunca yazılı olmayan költürel kurallarla; yani gelenek, görenek, örf ve adetler ile toplumsal düzeni sağlamışlardır. Bu bakımdan költürel değerlere; sosyal yaşamı düzenleme, yaptırımlarda bulunabilme ve huzuru sağlama işlevlerinden dolayı, diğer toplumlara göre daha fazla önem atfetmişlerdir (Şimşek 2019 :26). Ulupamir Kırgızları

tarafından, toplumsal lider olarak kabul edilen Hacı Rahmankul, Ulupamir Kırgız topluluğuna “Gelenek ve göreneklerinizi yani Türklüğünüzü unutmayınız, bunları yaparken de okumaktan da geri kalmayınız.” diyerek vasiyette bulunmuştur. Ulupamir Kırgız topluluğu, bu vasiyeti yerine getirmek için bir gayret içerisinde (Öztürk ve Dönmez 2018 :207). Yapılan tüm görüşmeler neticesinde; Pamir Yaylasından, Türkiye topraklarına gelen bu topluluğun-bölüm 4.3.1.’de de işlendiği üzere- kültürün devamı noktasında çaba içerisinde oldukları, kültüre verilen değerin hala önemini koruduğu ve kültürel mirasın devamı noktasında bir bilinç oluşturdıkları yorumunda bulunmak yanlış olmayacaktır.

Ulupamir Kırgızları, konuştukları dili ‘Kırgızca’ olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların Kırgızca konuşma, Kırgızca’yı sürdürme ve yaşlıların yeni dile karşı gösterdikleri direnç noktasındaki tutumlarını anlayabilmek amacıyla katılımcılara “*Kırgızca konuşmayı sürdürüyor musunuz?*” “*Yaşlılarınız Türkçe biliyor mu?*” şeklinden sorular yöneltilmiştir.

Katılımcılardan Toktabay; çocuklarıyla sadece Kırgızca konuştuğunu ve dilin kesinlikle korunmasını gerektiğini ifade etmekte ve Toktabay ‘dilini kaybeden insan her şeyini kaybeder sözleriyle’ kültürel özelliklerin devam ettirilmesinde dilin hayati bir unsur olduğunu vurgulamaktadır.

“Ben evde çocuklarımla Kırgızca konuşuyorum. Türkçe konuşmuyorum, sadece Kırgızca. Bu kültür gelişsin diye. Birincisi dilini kaybetmesin. Dilini kaybettiği zaman, her şeyini kaybeder.” **Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Bars, yaşlıların büyük bir kısmının Türkçe öğrenmeye karşı direnç gösterdiklerini belirtmektedir. Bars; doğumundan itibaren aile içerisinde Kırgızca konuştuklarını, okula başladıktan sonra Türkçe öğrendiğini, Kırgızca’nın aslında asıl Türkçe olduğunu ifade etmekte ve Kırgızca’nın şu anda kullanılan Türkçe ile çok yakın bir dil olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum ev sahibi dil ve kültür ile

Ulupamir Kırgızlarının dil ve kültürü arasındaki benzerliğin uyum konusunda kolaylaştırıcı bir etki sağladığını düşündürmektedir:

“Yaşlılar, yüzde yetmiş civarında Türkçe bilen yok açıkçası. Türkçeyi tam olarak konuşamıyorlar. Bu yeniliğe açık olma konusunda bizim topluluğumuzda akademik geçmiş olmadığı için yeni nesil daha çok uyum sağlıyor değişime ama belli bir yaşın üstündeki insanlar bir hayata kendini bağlamış, yani o hayat olmaksızın yaşamaz hale gelmişler.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Ulupamir Kırgızları, kültürel ve etnik kimliğe sahip bir topluluktur. Etnik gruplarda, anadilin sürdürülmesi, dile sahip çıkılması son derece önem teşkil etmektedir. Başka bir ifadeyle; etnik grupların sahip oldukları ortak dilin korunması, grup içi dayanışmanın ve kültürel sermayenin muhafazası açısından elzemdir (Şimşek, 2019: 131). Tüm katılımcıların verdiği bilgiler ışığında; Ulupamir Kırgızları topluluğunun kültürün devamı için, dilin canlı tutulması gerektiğinin farkında oldukları ve bu yönde çaba gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca, Ulupamir Kırgızlarının, Kırgızca’yı yaşatma ve sürdürme noktasında bir gaye taşıdıkları, bunu gerçekleştirmek için de aile içerisinde çocukları ile Kırgızca konuşarak anadili genç kuşaklara aktarmayı ve böylece dillerini sürdürmeyi amaçladıkları anlaşılmaktadır. Kırgızca’nın saf bir biçimde konuşulması köyde yaşayan, yaşlılar tarafından sağlanmakta, bu kişiler Türkçe öğrenmede bir direnç göstermekte ve Kırgızca’yı kullanarak iletişim kurmayı tercih etmektedir. (Bapaeva, 2015 :384).

Kırgız kültüründe önemli bir konuma sahip olan Aksakallılar Meclisi, Ulupamir Kırgızlarınca bir yönetim mekanizması olarak devam ettirilmektedir. Aksakallılar topluluğu, topluluğun ileri gelen yaşlılarından oluşmaktadır. Bu yaşlılar; bilge, ileri görüşlü ve hikmetli kişilerden seçilmektedir. Aksakallılar meclisi muhtarlık tarafından alınan kararların onandığı bir örgütlenmedir. Alınan kararlar, Aksakallıların onayına sunulmakta ve Aksakallıların izin vermesi durumunda kararlar işleme konmaktadır, Aksakallıların izin vermediği durumlarda ise karar uygulanmamaktadır. Aksakallılar meclisinin toplumdaki bir diğer önemli işlevi gelenekleri sürdürme ve

kültürü devam ettirmektir. Ayrıca Aksakallılar, toplumun düzenini sağlama ve idama ettirme gibi görevleri de yerine getirmektedir. Köy içerisinde herhangi bir huzursuzluk durumunda, arabuluculuk rolü de üstlenen aksakallıların sözünün üstüne söz söylenmemekte ve karar kabul edilmektedir (Öztürk ve Dönmez, 2018 :212). Kırgız kültüründe, kararların alınması ve uygulanması, topluluğun yaşlıları ile sağlanmaktadır. Yaşlıların aldıkları kararlar genellikle gençler tarafından kabul edilmektedir (Baran, 2014). Katılımcılardan Bozkagan, Aksakallıların kanaat önderi olduklarını, ayrıca Aksakallı meclisinin adliyeye intikal edebilecek nitelikteki bazı durumlarda (kavga, boşanma) da müdahalede bulunarak olayın büyümesini önlediklerini vurgulamaktadır:

“Aksakallarımız köyün ileri gelenleri. Yani yaşlıları. Mesela bir olay olduğu zaman karakola gidilmez bizim burada. Atıyorum iki aile kavga etti. Direkt gidip karakola taşınmaz. İki aile aksakallıların önüne getirilir. Yemek ikram edilir. Onlar öyle barıştırılır konuşturulur. Yani aksakallılarımız, bizim kanaat önderlerimizdir köydeki.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

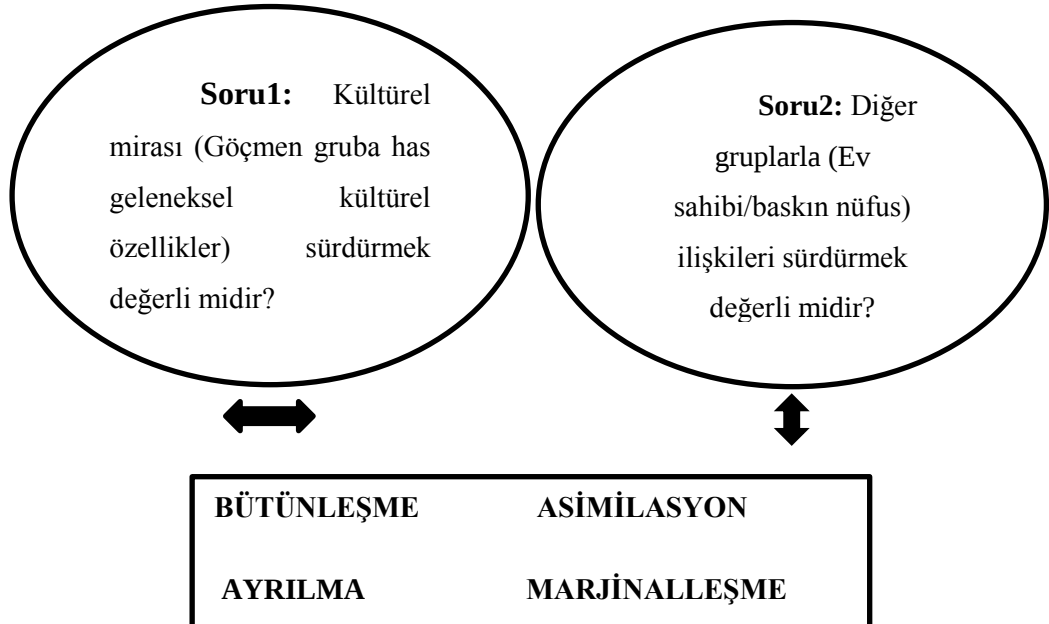
“Yaşlılar her zaman şey yapar aksakallılarımız kültüre önem verir. Biz de önem vermeye çalışıyoruz olabildiğince.” **Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Ayperi, Aksakallıların kültürü muhafaza ve huzuru sağlama görevine değinmektedir:

“Bizim köyümüzde Aksakallılarımız var. Aksakallılar meclisi şöyle; köyde çıkan huzursuzlukları şey yapmaya çalışıyorlar, yatıştırmaya çalışıyorlar veya mesela düğünlerde toplanıyorlar. Köy ile ilgili kararlar alıyorlar ya da anlaşmazlıkları çözüyorlar işte.” **Ayperi (Ulupamirli, 18 yaşında, Kadın).**

Aksakallılar Meclisi, topluluk içi yönetimde söz sahibidir. Büyük saygı gösterilen meclisin, topluluk üyeleri üzerinde de etkili oldukları söylenebilmektedir. Katılımcıların ifadeleri yorumlandığında miras kültürün sürdürülmesi noktasında Aksakallılar ciddi bir öneme sahip olsa da Ulupamir Kırgızlarının topluluk içi iletişim ile sınırlı kalması ve ‘kapalı kutu’ görünümünün artmasında etkili oldukları düşünülmektedir. Bu durumun Ulupamir Kırgızlarının dışa açılmasını ve uyumu engelliyor olabileceği düşünülmektedir. Çünkü özellikle meclisin karar alma ve sorun çözme işlevi meselelerin topluluk içinde kalmasını, kendi baş etme stratejilerini oluşturmalarını ve bunun sonucunda da çevreden farklı çözüm mekanizmaları geliştirdiklerini göstermektedir.

Tüm görüşmeler değerlendirildiğinde katılımcıların tamamı kültürlerini sürdürmek istediklerini kararlılıkla ifade etmekte ve kültürü sürdürmek için neler yaptıklarını aktarmaktadır. Fakat bununla birlikte katılımcılar ile yapılan görüşmelerde ‘çevre köylerle iletişim kurmak önemli midir’ sorusuna büyük çoğunluk tarafından ‘önemlidir’ minvalinde yanıtlar alınsa da bir kısım katılımcının bu düşünceye katılmadığı ve net bir görüş birliği olmadığı gözlemlenmiştir.



Şekil 1: Berry'nin Kültürleşme Stratejileri

Şekil.1'e göre Ulupamir Kırgızlarının kültürleşme stratejileri yorumlandığında; katılımcıların tamamının kültürlerini devam ettirmeleri gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Bu durum bütünleşme ve ayrılma stratejilerini değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte 'çevre köylerle iletişim kurmak önemli midir' sorusuna verilen yanıtlar çeşitlidir. Katılımcıların çoğunluğunun bu soruya verdikleri evet yanıtı büyük oranda 'bütünleşme' yönünde bir irade olduğunu göstermektedir. Ayrıca, hayır yanıtlarının da mevcut olması ve görüşmelerde kullanılan 'kapalı kutu' metaforu Ulupamir Kırgızları içinde bir kesimin de 'ayrılma' stratejisi geliştirdikleri yorumunu mümkün kılmaktadır.

Etkileşim durumu, daha küçük düzeyli mikro sistemlerden daha kapsamlı olan makro sistemlere doğru ilerlemekte ve uyum konusunun bir döngü içerisinde meydana gelmesini, devam etmesini sağlamaktadır (Teater, 2015). Karşıtlık durumun ortadan kalkması, devam ettirilmesi ve uyumun sağlanması için özellikle çok kültürlü toplumların, bireylerarası etkileşimi sağlayarak etkili ve sorunsuz bir iletişim biçimi geliştirmesi önemli bir husustur. Etkileşimin sorunsuz bir biçimde sağlanması ve devam ettirilmesi, yalnızca göçmen grubun sorunu olmamakla birlikte, başat kültürün de iletişime doğru kalıplarla ve davranış biçimleriyle katılmasını gerektiren bir süreçtir. Böyle bir durumda toplumsal uyumun ideal bir biçimde oluşması beklenir (Aksoy, 2012: 302). Çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran ve özgün kılan yanı sadece Ulupamir Kırgızlarının uyumuna odaklanmak yerine ekosistem bakış açısıyla, yerleşik başat kültürü temsil eden çevre köylerdeki yerleşik ahali ile Ulupamir Kırgızları arasındaki etkileşim-iletişim ve uyumu keşfetmektir. Bu doğrultuda çevre köylerden katılımcılara; *“Ulupamir köyünü ne kadar tanıyorsunuz ve onları tanımak sizce önemli midir?”*, *“Ulupamir köyünün sizi yeterince tanıdığını düşünüyor musunuz?”* şeklinde sorular yöneltilmiştir:

Katılımcılardan Nezir; “Müslüman kardeşlerimiz” diyerek etkileşime, olumlu bir bakış ile yanaşmakta ve komşuluk vurgusu yapmaktadır. Nezir, Ulupamir Kırgız köyünden gençlerle etkileşimin daha kuvvetli olduğunu fakat yaşlılarla hemen hemen hiçbir ilişki kuramadıklarını şu sözlerle ifade etmektedir:

“Madem komşudur. Madem aynı şehirde oturuyoruz, aynı ilçede oturuyoruz, aynı yoldan gidip geliyoruz, onlar da ilk önce Müslüman olarak kardeşlerimizdir. Şu an mesela biz diğerleriyle nasılsak atıyorum nasıl dostsak onlarla da öyle olması lazım, onlar da komşu. Şu an onlarla o kadar samimi değiliz. Ama olacak inşallah. Onlar da hepsi de iyi. Ama yaşlıları köyden çıkmayanları ayrı. Onlar pek bi alakaları yok. Ama çıkanlar iyidir.... Yaşlılar çok şey değil ama gençlerle iyiyiz. Düğün olsun, taziye olsun, gidiş gelişleri olsun, eskiden taziye bile vermezdiler bunlar bize. Eskiden bi selamun aleykum bile demezdiler çünkü o dil de yokti daha. Yani şu an Kürtçeyi öğrenenler bile var, Türkçeyi geçtim. Türkçeyi çok iyi biliyorlar mesela. Ama yaşlılar yani bele 80-90 yaşında olanlar Türkçe de bilmezler, Kürtçe de bilmezler. Onlar kendi aralarında ama Kırgızca konuşuyorlar” **Nezir (A Köylü, 52 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Serdal da Nezir gibi komşuluk çerçevesinde yanıt vermektedir. Serdal, hiç etkileşim ve iletişim kurmadığını fakat kurmanın önemli olduğunu ifade etmektedir:

“Komşuluk olarak, konuşmak, gidip gelmek önemlidir aslında. Onlar bizim taziyelere gelir, biz gideriz bu var. Bu da önemlidir yani. Yani ben muhtar değilim, bir şey değilim. Şahsi olarak onları tanımam da çok değil. Ha muhtarlar falan onları daha iyi tanır. Sonuçta benim onlarla ne gitmişliğim var, ne gelmişliğim. Yani ben onlarla alışveriş falan da yapmadım pek fazla. Önemlidir ama, tanışsak güzel olurdu bence.” **Serdal (B Köylü, 35 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Seyithan, Ulupamir Kırgızlarının Erciş merkezde herkesin katıldığı at yarışı merasimine katılmadıklarını belirtmekte ve bunun sebebini “*toplu şeylere katılmıyorlar*” diyerek sorgulamaktadır. Seyithan, iletişim kurmanın önemli olduğunu vurgulamakta ve elinden geldiğince etkileşimi arttırmak istediğini şu sözlerle ifade etmektedir:

“Mesela Erciş’te bazen at yarışı oluyor ama onlar katılmazlar öyle. Onların kendi köylerinde yapıyorlar bu işi....at yarışı yeri, ayrıydı önceden. Hepimiz yarışıyorduk, çok da zevkliydi ama bu Kırgızlar katılmazdı. Bilmiyorum hiç neden katılmadıklarını...Vallahi şimdi onlarla iletişim önemlidir çünkü neden insan insanlardan akıl alır fikir alır değil mi yani. Belki benim bilmediğim bir şey varsa o bana söyler. Belki onun bilmediği bir şey varsa ben ona söylerim. Yani böyle tanışmak, gidip gelmek güzel bir şeydir bence. Biz yapmaya çalışıyoruz yani. Arkadaşlık kurmaya çalışıyoruz yani.. İletişim kurmak tabi isterim ama mümkün olduğu kadar. Biraz uzaklar bize ister istemez, öyle herhalde, bilmiyorum.” **Seyithan (C Köylü,42 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Dırbas, Ulupamir Kırgızlarının sonradan geldiklerini, bu sebeple çevredeki diğer köylerle samimi oldukları kadar, Ulupamir Kırgızları ile samimi olamadıklarını ve arkadaşlık ilişkisi kuramadıklarını ifade etmektedir. Dırbas, Ulupamir Kırgızlarının gelenekleri ile ilgili duyumları olduğunu ama çok fazla bilgi sahibi olmadığını, daha önce pek etkileşim kurmadığını belirtmektedir:

“Yemeklerini de valla ben hiç yememişim. Ben duyduğuma göre at kesiyorlarmış. At yiyorlar ele bişe. Hiç bilmiyorum o kadar atı nereden buluyorlar alıyorlar heralde, onların da adetleri budur. At sütü de kıımızdır nedir, onu da içiyorlar ele duydum.... Arkadaşlık falan şimdi yok. Ama olsa tabi daha iyi olur. Tanıdıklık var arada ama arkadaşlık yok....Yani valla çok gidip gelmiyoruz... Mesela bir Çakırbey’i tanıdığım kadar onları tabi ki tanımıyorum. Onlar 1982 mi 83 de mi gelmişler ama yani gidip gelmiyoruz, gelmiyorlar daha doğrusu. Mesela Çakırbey’i biliyoruz. 100-200 yıldır beraberiz onlarla ama bunlarla öyle değil. İster istemez bilmiyoruz. Samimiyet olmuyor yani. Yeni geldikleri için pek şeyimiz yok. Düğünlerin benzeyip benzemediğini hiç bilmiyorum valla gitmedim ben hiç düğüne. Gitmiyoruz yani. Onlar da

bizim düğünlere hiç gelmediler hocam gelmiyorlar biz napalım yani.”

Dırbas (A Köylü, 50 yaşında, Erkek).

Katılımcılardan Kuluhan, kendisinin Ulupamir köyü ile ticaret yaptığını, onun dışında pek etkileşimi olmadığını, fakat etkileşimin önemli olduğunu belirtmektedir:

“Valla ben geçen sene oradan ot almışım. Yemek yemedim orda. Hiç düğünlerine de gitmemişim.... Bence oraya gitmek güzeldir. Şimdi bizim iletişim içinde olmamız önemlidir. Bu bölgede yaşadıkları için mesela hayvancılık bakımından olsun, mesela geçim kaynağı üzerinden olsun hepimiz aynıyız. Onların da yararı var buraya buranın da yararı var. **“Kuluhan (B Köylü, 28 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Cengiz, Ulupamir Köyüne belli dönemlerde düzenlenen şenliklerine katılmak için gittiklerini belirtmektedir. Fakat Ulupamir Kırgızlarının kendileri ile etkileşim kurmadıklarını, tek iletişimlerin alışveriş olduğunu söylemektedir. Yıllardır bir arada yaşadıkları diğer komşu köylülerle, kız alıp verdiklerini, akraba olduklarını, gidip-geldiklerini belirten Cengiz, Ulupamir Kırgızlarının dışı kapalı olduğunu ve hiç ilişki kuramadıklarını vurgulamaktadır:

“Ulupamir köyünü biliyorum. Şenlikleri oldu bir defa gittim. Atmat biniyorlar, cirit atıyorlar. Onlar da bizim köye geliyorlar ama alışveriş için. Mesela biz onların şenliklerine gittik ama onlar bizim düğünlere falan hiç gelmezler öyle, merak etmezler öyle yani. Taziyelerimize falan da gelmezler. Biz de gitmedik gerçi hiç... Şimdi iletişim önemlidir. Aynı yerde yaşadığımız için hani derler, ha eski bir atasözü komşu komşunun külüne muhtaçtır. Bizim de mecburen birbirimize muhtaç olacağımız günler olacak. Aynı ortamda yaşıyoruz. Ama sorarsanız, bence yeteri kadar tanımıyorum şimdi düşününce. Diğer çevre köyleri tanıdığım kadar tanımıyorum tabiki. Şimdi şu şekil hocam bizim köy 1952’den ıı beri kurulmuş Çakırbey’le birlikte. Bizim babalarımız, dedelerimiz bütün hep birbirimize kız almışız kız vermişiz,

birbirimizle artık bir aile gibi olmuşuz. Tanıyoruz. Akrabayız. Yalnız onlarla hiç ilişkimiz yok. Yani böyle bir ilişkimiz bugüne kadar hiç olmadı. Yeteri kadar tanımıyoruz o yüzden. Onlar bizle ne gitti ne geldi. Uzak durdular yani. Dışa kapılıdırlar. Yani böyle bir toplum diğer toplumu ne kadar tanıyabilir hocam.” **Cengiz (B Köylü,48 yaşında, Erkek).**

Özetle, bu başlık altında; Ulupamir köyü ve yakın çevresinde bulunan köylerde yaşamlarını sürdüren katılımcılara, aynı sorular yöneltilerek, katılımcıların iletişim ve etkileşim konusundaki düşüncelerini, ekosistem perspektifiyle yorumlamak amaçlanmıştır. Kişileri ilgilendiren her problem, sistemlerin karşılıklı etkileşimlerinin bir ürünüdür ve sistemlerde meydana gelen her bir sorun, diğerinin sebebinin veya sonucunu belirlemektedir (Pardeck, 1988). Göç yoluyla gelen ve etnik bakımdan tamamen kendilerinden farklı insanların yaşadığı gerek coğrafi şartları ve gerekse geçmişten günümüze yaşanan terör olayları nedeniyle zorlu bir bölgeye yerleştirilen Ulupamir Kırgız Topluluğunun, çevre köylerle iletişim ve etkileşimleri konusunda, kapsayıcı bir bakış ortaya koyabilmek ve sorunları her iki tarafın bakış açılarını değerlendirerek yorumlayabilmek, çalışmamızın ana hedeflerinden biridir. Bu noktada Ulupamir Köyünde yaşayan ve görüşme yapılan katılımcıların, etkileşim ve iletişim konusunda genel olarak birbirleriyle benzer düşünceleri paylaştıkları görülmüştür. Katılımcılar, çevre köylerle etkileşimlerin az olduğunu, kendilerini yabancı gibi hissettiklerini ve komşu köylerden iletişimi güçlendirmek için bir adım beklediklerini ifade etmektedir. Aynı şekilde çevre köylerde yaşayan ve görüşme yapılan katılımcılar da; Ulupamir köyünde yaşayanların kendileriyle iletişimden kaçtıklarını, içe dönük ve katı olduklarını, etkileşim konusunda herhangi bir girişimde bulunmadıklarını dile getirmektedir. İki grup da aralarında ön yargılardan kaynaklı iletişim sorunlarının olabileceğinin farkındadır. Bu noktada farklı kültürlerin ve etnik grupların karşılaşması sonucunda meydana gelen kültürlerarası iletişimin sağlıklı bir şekilde oluşması için grupların birbirlerini tanımaları gerekmektedir (Özgüzel ,2013 :151). Kişilerin kendilerini sağlıklı bir biçimde ifade edebildikleri, birbirlerinin varlığını kabul ettikleri, birbirleri ile empati kurabildikleri olumlu iletişim geliştirmeli ve

psikolojik anlamda da kişileri güçlendirecek adımlar atılmalıdır (Enns, 2004 aktaran Baydar ve Ersoy 2017). Bu anlamda uyumlu ve dengeli bireyler, dengeli ve huzurlu bir ortamı tesis edebilecek; başka bir ifadeyle mikro sistemdeki denge, aşamalı olarak makro sisteme doğru bir dengeyi de meydana getirecektir.

4.3.3.Kültürleşme ve Uyum Süreci

Kültürleşme; farklı geçmiş yaşantılara, kültürel değerlere, normlara sahip birey veya grupların etkileşimleri sonunda meydana gelen değişimlerdir. Kültürleşme süreci, zorlu ve karmaşık bir silsileye işaret etmektedir. Birçok farklı unsur kültürleşmeyi ve bu anlamda kültürleşme sonrasında oluşacak yeni kültürü etkilemektedir (Sam, 2006). Çalışmanın Ulupamir Kırgızlarının kültürleşme ve uyum süreçlerini kolaylaştırıcı veya zorlaştırıcı unsurlarını keşfetmek amacına yönelik olarak katılımcılara; “*Uyumu kolaylaştırmak için sizce neler yapabilirsiniz/neleri değiştirmek istersiniz*” şeklinde sorular yöneltilmiştir:

Katılımcılardan bazıları ‘karşılıklı ön yargı,’ ‘ayrımcılık, ırkçılık ve empati yoksunluğu’ gibi tanımlamalar ile etkileşimi zorlaştıran unsurlardan bahsetmekte ve bunların ortadan kalkmasının uyumu arttıracığını düşünmektedir:

“Çevre köylerden bize karşı bir nasıl desem k var. Yani ben mesela çevre köylerle birbirimize karşı diyalogumuzu, mesela ön yargıları yani öyle şeyleri değiştirmek isterdim.” **Aybike (Ulupamirli,34 yaşında, Kadın).**

“Tüm bunların ötesinde Irkçılık.... Onların bize ön yargısı ve bizim ön yargılarımızın değişmesini isterdim. Ya bence uyum problemleri de ön yargıdan. Çok genel düşünüyoruz. Biz kişinin yaptığı bir şeyi bir topluluk yapmış gibi algılıyoruz. Yani bence ön yargı.” **Ayperi (Ulupamirli, 18 yaşında, Kadın).**

“...empati yeteneğini değiştirmek isterdim. Anlaşılabilmek olgusunu kesinlikle herkese eşit bir şekilde dağıtmak isterdim. Öyle

olsaydı bir uyum problemi hiçbir zaman olmazdı”. **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Karabek ise uyumu ve kültürleşme sürecini etkileyen olumsuz unsurları “siyasi düşünce farklılıklarına” bağlayarak değerlendirmektedir:

“Bizi uzaklaştıran bu siyasi duruş. ...Onlar yani şu siyasal olmasaydı, çoktan karışmıştık. Çok böyle aile bağlarımız olmuştu. Kız almıştık, kız vermiştik. Muhakkak bunlar olurdu. Sihirli değneğim olsa bu siyasi anlaşmazlıkları ortadan kaldırıyım başka hiçbir şeye gerek yok. ..Mesela benim farklı bir kültürüm var, farklı bir yaşantım var, kültürel yemeğim var. Kalksam şuraya bir tesis açsam, insanlar rahat gelebilecek olsa. ...Ama adam korkuyor gelmeye, dışarı çıkmaya. Diyor gelirim ama 30 km şehrin dışındasın güvenli değil bilmem ne var onun gibi bir şey maalesef.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).**

Katılımcılar, uyumu ve kültürleşmeyi olumsuz etkileyen unsurları; ırkçılık, ayrımcılık, kültür farklılığı, ön yargı ve iletişim eksikliği gibi faktörlere bağlayarak değerlendirmektedir. Katılımcılar tarafından algılanan bu unsurların ‘iletişimden kaçınmaya’ sebep olduğu düşünülmektedir. Bunun ötesinde çevre köyler ile aralarındaki, siyasal görüş farklılığı uyumu etkileyen en önemli faktör olarak vurgulanmaktadır. Tüm katılımcılar bu sorunlara görüşme boyunca bir şekilde değinmiştir.

Görüşmelerde katılımcıların, uyum konusunun olumlu bir değişim sürecine girmesi için sahip oldukları düşünceleri değiştirmeleri konusunda bir sorgulayış içerisine girdikleri gözlemlenmiştir. Uyumun gerçekleşmesi için, iletişim problemlerinin çözülmesi ve ön yargıların giderilmesi gerektiğini belirten katılımcıların; bu noktada gerekli adımların atılması gerektiğine dair görüş birliği içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

4.3.4. Evlilik Pratikleri ve Karma Evliliklere Bakış

Çalışma için önem teşkil eden bir başka konu da Ulupamir Kırgızlarının evlilik pratikleri olmuştur. Evlilik tercihlerinin; topluluk içerisinde yapılmasının ve evlilikte etnik gruba aidiyetin önemini yorumlayabilmek ve Ulupamir Kırgızlarının topluluk içi pratiklerinin, başat ev sahibi kültür ile göçmen kültür arasındaki ilişki ve kültürleşme bağlamında iletişim ve etkileşime yansımaları keşfetmek amacıyla katılımcılara “*Nasıl evlilikler gerçekleştiriyorsunuz?*” “*Çocuğunuzun çevre köylerden biriyle evlenmesini*” *nasıl karşılırsınız*” şeklinde sorular yöneltilmiş ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır:

“ Genelde kendi içimizde oluyor. Arada bir görüyorum dışarıdan evlenenleri ama genelde bizim köyden oluyor.” **Buga (Ulupamirli,20 yaşında, Erkek).**

“ Kültür çatışması... İstesek de istemesek de olmuyor zaten. Bu yüzden de bu kız alma verme işleri çok yapılamıyor yani.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).**

Etnik gruplar; genel olarak kendi grupları içerisinde evlilik gerçekleştirme eğilimi göstermektedir. Bu eğilim;- tek başına bir ölçüt olmasa da- grup içerisinde içevlilik gerçekleştirilmesini ve bu geleneğin dışına çıkanların dışlanmasını kapsamaktadır. Bununla birlikte grup içerisinde gerçekleşen evlilikler, o grubun etnik kimliklerinin ayırt edici özelliği olarak tezahür etmektedir (Aydın 2009 aktaran Bolat 2015:82).

Katılımcılar, evliliklerinin genellikle kendi toplulukları içerisinde gerçekleştiğini ifade etmektedirler. Topluluk dışından evliliğe çokça rastlanılmadığını, bunun sebebi olarak da “kültür çatışmasını” gösterdikleri görülmektedir.

Katılımcılardan Ayperi, diğer katılımcılardan farklı olarak, topluluk dışından evlilik sayısının az olma nedeni olarak, her ortamda maruz kaldıklarını iddia ettiği ırkçılığa vurgu yapmaktadır:

“Dışarıdan da çok az evlilik var. Ama ben istemem açıkçası. Az çok onları tanıyoruz. Sonuçta okulda da sürekli beraberiz. Açıkçası biz her yerde, Erciş’te çarşı da bile ırkçılıkla karşılaştığımız için. Bu bir önyargıdır bilemiyoruz her insan aynı değil ama genel olarak öyle bakıyoruz.” **Ayperî (Ulupamirli, 18 yaşında, Kadın).**

Katılımcılar, yukarıdakilere ek olarak Ulupamir Kırgız topluluğu, dışından evlenen kişilerin Ulupamir köyünde kültür çatışması sebebiyle yaşamayı tercih etmediklerini söylemektedir:

“ Genelde bizim kızlarımız dışarıyla evlenmiyor. Çok az yani. Evlenenlerde köy dışında yaşıyor genelde.” **Aygerim (Ulupamirli, 27 yaşında, Kadın)**

“...Burada çok fazla dışarıdan evlilik yapmış kişiler yaşamıyor yani. Genel olarak başka şehirlerde yaşamaya başlıyorlar.” **Aybike (Ulupamirli,34 yaşında, Kadın).**

Katılımcılardan, çocuk sahibi olanlara “*Çocuğunuzun çevre köylerden biriyle evlenmesini” nasıl karşılırsınız?*”, bekâr olanlara ise “*çevre köylerden biriyle evlenmeyi düşünür müsünüz?*” Şeklinde sorular yöneltilmiştir. Katılımcılar soruları çok temkinli ve itinalı bir biçimde cevaplamıştır.

Katılımcıların bazıları bu konu hakkında “*istemem*” şeklinde cevaplar vermiştir. Cevapların, çalışma açısından can alıcı noktası, özellikle çevre köylerde yaşayanlar ile evlenmek istememeleri olmuştur. Çevre köylerle ilgili bu beyanlar konunun ekosistem perspektifi bağlamında ayrıca incelenmesi gerektiğinin önemini göstermektedir. Ayrıca ‘çevre köylerden evliliği istememe’ gerekçeleri arasında, kendi köyleri içerisinde daha rahat davranmaları, dışarıdan evlenen kişilerin mutlu olmadıkları, çevre köylerde yaşayan insanların Türklüğü benimsemiş olmamaları sayılmaktadır:

“ Yani çevre köylerle yakın arkadaş olurum da evlenmeyi hiç düşünmedim bugüne kadar.” Bozkagan (**Ulupamirli,21 yaşında, Erkek**).

“Dışarıdan evlenmeyi istemem. Bizden oraya giden kız olmadı. Onlardan gelen oldu. Mutlu olan sayısı çok az. Aileme böyle bir istekle gidersem, çok büyük bir tepki alırım bundan eminim. Büyük bir tepki alırım. Yani çevre köylerden olması daha büyük bir problem. Daha batıdaki ya da Türklüğü benimsemiş insanlarla buradaki insanlar çok farklı oluyor çünkü bizi onlar hep bu yönden vurmaya çalıştığı için bizim de ister istemez onlara karşı böyle bir ön yargımız oldu.”

Baktıgül (Ulupamirli, 21, yaşında, Kadın)

Etnik grupların iç evlilik gerçekleştirme eğilimi, kültürün muhafazasında ve grup içerisindeki bağlılığın güçlendirilmesinde oldukça etkilidir. Bununla birlikte bir etnik grubun dış evlilikler gerçekleştirilmesi, etnik grup ve başat grup arasındaki ilişkinin esnekliği ile ilgili önemli ipuçları vermektedir (Ökeli Ulusoy, 2017). Ulupamir Köyünden Karabek; “kız alıp-verme dışında” çevre köylerle etkileşimleri olduğunu ifade etmektedir. Bu durum Ulupamir Kırgızlarının, dış evlilikler hususunda sınırlarının katılığı belli ölçüde koruduğunu düşündürmektedir:

“Yani diyalogumuz var. Alışverişimiz var. Var yani. Sadece kız alıp vermedik çevre köylerden o kadar” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek)**

Ulupamir Kırgızlarının evlilik pratikleri ve karma evliliklere bakışları incelendiğinde ‘Kırgızlar’ ile evlilik, teşvik ve tercih edilen evlilik olduğu görülmektedir. Ulupamir Kırgızları, genellikle iç evlilik yolunu seçmektedir. Göç eden topluluklar, kendi kimliklerinin muhafazasını sağlamak için bir müddet dışa kapalı yaşamayı tercih etmektedir. Bu dışa kapalı yaşama durumu göçmen gruplarının evlilik pratiklerini de etkilemektedir. Bu topluluklar, göç ettikleri ilk dönemlerde kendi içlerinden evlilik yaparak kültürel varlıklarını devam ettirmeyi amaçlarlar(Bapaeva,

2015). Ulupamir Kırğızlarının yarım asra yakın bir zaman geçmesine rağmen gelenek görenek ve kültürel miraslarını sürdürmelerinde iç evlilik yapmaları önemli bir etkidir (Şimşek, 2019).Yapılan evliliklerde kültürel ve etnik kimliğe, dine ve mezhebe verdikleri önemin hala devam ettiği görülmektedir. Bununla birlikte Ulupamir Kırğızlarının iç evlilik yolunu tercih etmeleri Berry'nin ayrılık stratejisine doğru eğilim gösterdiklerini düşündürmektedir.

Katılımcıların bir kısmı; çevre köylerden insanlarla evlenmelerinde sakınca olmadığı düşüncesinde olmalarına karşılık, bu düşüncenin pratikte çok az karşılık bulduğu görülmektedir. Katılımcıların bazıları ise ırkçılık ve ayrımcılık, kültürel çatışma, dışlanma ve fikir ayrılıkları sebebiyle çevre köylerle evliliklere karşı olumsuz bir tutum sergilemektedir. Ulupamir Kırğızları, çevre köylere kız vermek istememektedir. Fakat Türkiye'nin değişik bölgelerindeki kişilerle evliliğe karşı bir tutum içinde bulunmadıkları da görülmektedir (Urmanbetova, 2015 :90). Bununla birlikte katılımcıların beyanları dikkate alındığında; Ulupamir Kırğızlarının yakın akraba evliliğine çok sıcak bakmadıkları, genel olarak tek eşli oldukları ve geçmişten günümüze yaşanan süreçte görücü usulünün gittikçe azaldığı görülmektedir. Usulünün gittikçe azaldığı görülmektedir. Özetlenecek olursa Ulupamir Kırğızlarının topluluk içi evliliği tercih etmeleri uyumun sınırlı bir şekilde gerçekleşmesine neden olmaktadır.

Ulupamir Kırğızlarına yöneltilen “Çocuğunuzun Ulupamir köyünden biriyle evlenmesini veya yakın arkadaşlıklar kurmasını nasıl karşılırsınız?” sorusu çevre köylerden katılımcılara da yöneltilmiştir.

Katılımcıların geneli Ulupamir Köyünde yaşayanların da kendileri gibi Müslüman olduğuna vurgu yaparak, Ulupamir ‘de yaşayanlar ile çocukları arasında olabilecek evliliklere olumlu bakmakta ve evlilikleri ‘sevgi’ temelinde değerlendirmektedir:

“Şimdi eski devir bitti. Senin çocuğun kimi derse o da dese tamam, gidip evlendiriyorsun. ha Afgan olsun ha Çakırbey olsun fark

etmez. Eğer çocuk seviyorsa oluyor.” **Nezir (A Köylü, 52 yaşında, Erkek).**

“Valla oğlum diyecekse ben onlardan kız alacam ben alırım yani bişe demem. Kızım da dese istiyorum verecem. Ne yapacam. Onlar da Müslüman, beş vakit namaz kılıyorlar.” **Gule (A Köylü, 27 yaşında, Kadın).**

Katılımcılardan Serdal, Ulupamir Kırgızları ile yapılacak evlilikleri olumlu karşılayacağını fakat Ulupamir Kırgızlarının kendi grupları dışından evliliklere sıcak bakmadıklarını ve bu konuda katı olduklarını vurgulamaktadır:

“Mesela ben çocuğumun, onlarla evlenmesine izin veririm ama olmuyor. Onlar vermiyorlar kızlarını bize. Yani gerçekten onlar istemiyor. Bu güne kadar hiç kız verdiklerini duymadım. Ama belki de bir iki tane olmuştur. Yani benim çocuğum sevse evlendiririm, kızımı da veririm ama dediğim gibi onlar bu konuda katılar, istemezler yani.” **Serdal (B Köylü, 35 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan bazılarının, diğerlerinden farklı olarak evlilikler konusunda katı düşüncelere sahip oldukları görülmektedir. Ulupamir Köyünden yapılması olası evlilikleri, örf ve adetlerin farklılığı ve toplumsal uyumsuzluk gerekçeleriyle reddetmektedir:

“Valla ben kız vermem hocam yok ele bişe. Kız da vermeyiz kız da almayız valla. Onların kızları zaten hiç çalışmıyorlar. Evde çalışmıyorlar, hizmet etmiyorlar. Bizim kızlar gibi çalışmıyorlar ha. Mesela bizimki ekmek pişiriyorlar, süt sağıyorlar bunlarda öyle bir şey yok. Duyuyoruz yani hocam. Olmaz yani nasıl olsun.” **Dırbas (A Köylü, 50 yaşında, Erkek).**

“Evlilik de biz de hoş karşılanmaz yani. Örf ve adetlerimiz bir değil bi kere. Birbirimize uymuyoruz, uyuşmuyoruz açıkçası ben

istemem. Bizim toplum buna karşı, benim çocuğum istese bile ben topluma karşı çıkamam. Toplumuzu ayak uyduracak. Bizim kültürümüzden, örf ve âdetimizden biriyle olacak. Toplumu niye karşına alsın.” **Cengiz (B Köylü,48 yaşında, Erkek).**

Farklı etnik kimliğe sahip toplumlar, kültürlerini koruyabilmek amacıyla gelenekleri sürdürmektedir. Aynı şekilde çevreleriyle etkileşim ve iletişimleri artıkça geleneklerinde belli ölçüde feragat ettikleri de görülebilmektedir (Barth, 2001). Evlilik, bu anlamda kültürlerin birbirleriyle temaslarını sağlayan önemli bir araçtır. Yapılan görüşmelerde Ulupamir Kırgızlarının, dışarıdan olabilecek evlilikler konusunda, olumsuz düşündükleri ve katı bir tutum takındıkları, bu ‘aracı’ kullanmaya da pek niyetli olmadıkları saptanmıştır. Çevre köylerde yaşayanların ise bazı istisnalar dışında genel anlamda evlilik konusunda daha ılımlı düşüncelere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

4.3.5. Göç Sonrası Edinilen Kültür

Berry (2011) sosyokültürel uyumu; göçmen gruba ait bireylerin yerleştikleri yeni ortamlarında; hayatlarını idame ettirebilme becerilerine, yerli kültürün günlük yaşam pratiklerini, davranış biçimlerini özümsemelerine ve o kültüre uygun davranmalarına bağlı ve bunlarla ilişkili olarak tanımlamaktadır. Sosyokültürel uyum, bu çerçeveden bakıldığında ev sahibi topluluk ile olumlu ilişkiler kurmayı, yerli kültürün dilini, dinini, yeme-içme tarzını, giyiniş biçimlerini benimseyerek gündelik hayatta uygulayabilmeyi içermektedir. Her ne kadar çalışmalar göçmen grup odağında ele alınmış olsa da sosyokültürel uyum yerleşik/başat grubu da kapsayan ve iki boyutlu değerlendirilmesi gereken bir olgudur. Çalışmada da sıklıkla tekrar edildiği ve açıklandığı üzere, sosyokültürel uyuma sadece göçmen grup odağında bakmak, sosyokültürel uyum sürecini ve sorunsalını görünür kılmada yeterli olmamaktadır.

Çalışmanın Ulupamir Kırgızlarının göç sonrası edinilen yaşam pratiklerini; yerel olanla etkileşim-iletişim- kültürleşme bağlamında inceleme amacına yönelik olarak Ulupamir Kırgız Topluluğu üyelerine “*Buraya geldikten sonra çevre köylerden*

öğrenip günlük yaşamınıza dâhil ettiğiniz pratikler var mı” şeklinde sorular yöneltilirken, çevre köylerden katılımcılara ise “Ulupamir köyünden öğrenip günlük yaşamınıza dâhil ettiğiniz pratikler var mı?” şeklinde sorular yöneltilmiştir.

Katılımcılardan bazıları çevre köylerden öğrenip günlük yaşamlarına tatbik ettikleri pratiklerden bahsederken; yeme-içme, folklor, tarım ve hayvancılık, giyim-kuşam gibi alanlardan örnekler vermektedir:

“Biz burada mesela otlu peynir bilmiyorduk Bir de burada kurut diyorlar onu öğrendik. Türk Kültüründe kurut var ama kurutların buradaki yapılışı farklı. Buradaki farklı bizdeki farklı... Mesela bunların sebze yemeleri. Sebzeleri çok önemli. Sebze kültürümüzde yok.
Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek).

“Mesela halay. Ya da nasıl söyliyim dil aksanının ı yöre diline çevrilmesi gibi. Mesela nasılsın can falan diyorlar ya, o tarzda bazı vurgular girdi.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

“Tarım en büyük konu. Buraya gelmeden önce bu kadar büyük bir tarım yapmıyorduk... Normalde daha etçil bir toplukken şimdi daha şey, beyaz et ve sebze ağırlıklı yemekler de yapıyoruz. Yani geldiğimiz yerde genelde at, kırmızı et ağırlıklı besleniyorduk... Köy olarak değil ama genel olarak giyim olarak pantolonlar vesaire onun haricinde normal günlük yaşam kıyafetlerinde de baya bir değişiklik oldu eskiye göre. ...Aynı şekilde bizde kalpak kültürü vardı. Şapka giyerdik. Onun haricinde nasıl desem, mont gibi çapan vardı. O konularda da değişiklik oldu. Şu an sadece işte özel zamanlarda eğer birisi damatsa. Ya da önemli bir kişi çağırılmışsa giyiliyor. O tarz değişiklikler var yani.
Meçdibey (Ulupamirli ,20 yaşında , Erkek)

Diğer katılımcılardan farklı olarak, Ulupamir doğumlu olmayan ve 6 yıl önce evlilik sebebiyle Kırgızistan'dan Ulupamir'e gelen Cidegül, çevre köylerden herhangi bir şey öğrenmediğini ifade etmektedir:

“Ben buraya geldikten sonra hiçbir şey öğrenmedim, öğrenmek de istemiyorum.” **Cidegül (Kırgızistanlı, 38 yaşında, Kadın).**

Yapılan görüşmelerde katılımcılardan biri çevre köylerden bir şey öğrenmediğini ifade etmekte, geriye kalan katılımcıların tamamı; çevre köylerden alıp, günlük yaşamlarına dâhil ettikleri pratiklerin olduğunu belirtmektedir. Katılımcılar bu pratikleri; yeme-içme alanında otlu peynir ve kurut yapımı, sebze ve tavuk eti tüketimi; folklorik anlamda halay, tarımsal olarak ot işleyiş şekilleri ve konuşma dillerine etki eden yöresel ağız vurguları gibi unsurlarla ifade etmektedir.

Çevre köylerden katılımcılara yöneltilen “*Ulupamir köyünden öğrenip günlük yaşamınıza dâhil ettiğiniz pratikler var mı?*” sorusuna karşılık alınan yanıtlar şu şekildedir:

Katılımcıların; Ulupamir Kırgız topluluğunun kendilerinden öğrendikleri birçok pratiğin olmasına karşın; kendilerinin Ulupamir Kırgız topluluğundan herhangi bir şey öğrenmediklerini ifade etmektedir:

“Yok yok onlar bizden peynir meynir öğrendi ama biz onlardan hiç bişe öğrenmedik. Yani biz onlardan bişe öğrenmedik ama onlar bizden çok şey öğrenmişler ha”. **Dırbas (A Köylü, 50 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Kuluhan, Ulupamir Kırgızlarının kendilerinden bir şeyler öğrenmesi noktasında, diğer katılımcılarla aynı düşünceleri taşımasına karşılık, onlardan farklı olarak; Ulupamir Kırgız Topluluğundan, öğrenmeleri gereken bazı pratikler olduğunu ifade etmektedir;

“Deri üzerinde, onlar mesela şapka, eldiven, bere çeşitleri yapıyorlar. Mesela onlardan istesek gidip bunları öğrenebiliriz. Onlar da

bizden otlu peynir öğrenmişler, mesela hayvancılığı bizden öğrenmişler. Onlar ilk buraya geldiklerinde hayvancılık yapmıyorlardı. Mesela bizim duyduğumuz yani belki o zaman daha aktif olmadıkları için ıı bir işlemi burada gördüler. Artı onlar mesela yonca-monca ekimlerini hepsini bizden öğrendiler. ııı buğday arpa falan şimdi onları da ekiyorlar. Ticaret falan işlemlerini bize bakarak öğrendiler yani onlar da.”

Kuluhan (B Köylü, 28 yaşında, Erkek).

Sosyokültürel uyum, başat kültürün özelliklerini ve sosyal hayat becerilerini kazanmayı içeren ve kültürel çevreye uymayı kapsayan bir olgudur (Ward ve Kennedy 1999). Sosyokültürel uyumun analiz edilmesi; içerisinde birbirinden farklı birçok değişkeni barındırması ve insan davranışıyla belirlenmesi sebebiyle oldukça zordur. Yine de Berry (2005) göçmen grup tarafından; başat topluluğun kültürel değerlerinin ve yaşam pratiklerinin alınıp, kullanılmasını sosyokültürel uyumun gerçekleşmiş olması noktasında bir ölçüt olarak sayılabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda bakıldığında, Ulupamir Kırgız topluluğunun çevre köylerin günlük yaşam pratiklerini kullanmaya başlamaları; sosyo kültürel uyumun belli ölçüde sağlandığına dair yorumda bulunmamızı mümkün kılmaktadır.

4.4. SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL HİZMETE BAKIŞ

Çalışmanın Ulupamir Kırgızlarının; uyum konusunda sosyal politika gereksinimlerine bakış açılarını yorumlamak amacına yönelik olarak katılımcılara bir takım sorular yöneltilmiştir.

Katılımcılardan bir kısmı, uyum konusunda sosyal politikalar geliştirilmesinin önem ve gerekliliğine dair şunları söylemektedir:

“Yani bence uygun sosyal politikalar yapılmalı. Bu uyum sorunu sadece bizde değil ülkenin her yerinde var, bence yapılmalı. Gençler artık ırkçı değiller ama ailelerinden öğreniyorlar. Bence her şeyi o yüzden buna yönelik bir şey olabilir.” **Ayperı (Ulupamirli, 18 yaşında, Kadın).**

“Bence uyum noktasında, sosyal politikalar gerekiyor çünkü bu tek bir kişiyi ya da tek bir aileyi kapsayan bir durum değil. Tüm bir köyü kapsıyor ve gerekli bence.” **Baktıgöl (Ulupamirli, 21, yaşında,).**

Katılımcılardan Karabek ve Meçdibey de diğer katılımcılarla aynı fikri paylaşmakla birlikte; diğer katılımcılardan farklı olarak; ‘politikalarla yeterince desteklenmedikleri’ düşüncesinde ortaklaşmaktadır. Etnik bir topluluk olan Ulupamir Kırgızları, uyum meselesi dışında devlet eliyle kültürlerinin tanıtılması, geliştirilmesi ve korunması gerektiğini düşünmektedir:

“Kamu politikalarının gerekli olduğunu düşünüyorum. Ama yeterince desteklenmediğini düşünüyorum. Yani belli bir yere kadar getirdik kültürümüzü ve devlet eliyle çok daha iyi yerlerle gelebilir. Yani mesela köyün tanıtımı için daha çok paylaşımlarda bulunulabilir. Devletimizin tabi desteği çok önemli. Maddiyat da olmadan bir şey olmuyor.” **Karabek (Ulupamirli, 40 yaşında, Erkek).**

“Mesela turizmle ilgili. Yeteri kadar tanıtılmadı. Etkinlikler artarsa daha çok iyi olur.” **Meçdibey (Uluamirli ,20 yaşında, Erkek).**

Bölüm 1.2.4’te sosyal politika sosyal hizmet ve uyum ilişkisi ayrıntılı olarak irdelenmektedir. Bu bilgilere paralel olarak ve ayrıca katılımcıların da yukarıda ifade ettiğı gibi ‘uyum’ sosyal politikanın konularından birini oluşturmaktadır. Sosyal politika-uyum ilişkisinin kurulabilmesi adına sosyal denge kavramına bakmakta fayda olacağı düşünülmektedir. “Sosyal denge, bir toplumun bütün kesimlerinin geniş ölçüde uyum içinde bulunmasını sağlayan toplumsal bütünleşme durumu olarak tanımlanmaktadır.” (Danış, 2007 :51-55). Bu ifade; hizmet sunulan kişiler arasındaki uyumun, herhangi bir sınıf, bölge, etnisite fark etmeksizin, sağlanmasını vurgulamaktadır. Göçmenlerin uyumu, etnik grupların aidiyeti sosyal politikanın kapsayıcı olması gerektiğı hususuna dikkatleri çekmektedir. Uluamir Kırgızlarının hizmetlerden kapsayıcı bir biçimde faydalandığı görölse de katılımcılar, sosyal hizmet-sosyal politika-uyum ilişkisini kültürün korunması odağında kurmaktadır.

4.4.1.Kamusal İlişkiler

Uluamir Kırgızlarının kamusal ilişkilerinin yorumlanması ve kültürlerinin tanıtımı için kamu mekanizmalarına olan bakışlarını incelemek amacıyla katılımcılara “*Kamudan sizi ziyaret eden birileri olduğunda kültürünüz hakkında bilgi sahibi olmalarını ister miydiniz?*” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların bazılarının verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“ İster istemez istiyoruz. Tabi onun için bilmeleri bizi çok mutlu eder. Mesela kalpak giymeleri çok hoşumuza gidiyor. Kendi örf ve âdetimizi. Kalpak, bizim için mesela çok önemli bir değer. Montumuz var, ceketimiz var. Bizim için onlar çok önemli. Mesela büyükler geldikleri zaman çoğunu biz onlardan önce eğer kaymakam beyimiz olsa hediye ediyoruz. Kültürümüzü tanımaları için anlatıyoruz. Bilenler

söylüyorlar. Bu bizi mutlu ediyor. Aksakallılarla böyle yemek veriyoruz. Orda gerek mesela aksakallılarımız olsun gerek biz olsun, bildiğimiz kadarıyla anlatıyoruz ve bilmeleri çok hoşumuza gidiyor.”

Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında,Erkek).

“ Biz hiçbir zaman kamudan birilerinin gelmesini istediğimizi saklamadık. Gelsin. Ki gelenler de oldu daha önce. Komutanlarımız geldi. Devlet büyüklerimizden gelenler oldu. Yani elimizden geldiğince tanıtmaya çalıştık. Geldiklerinde de tanıtmaya çalışcaz yine bu kültürümüzü. Çünkü bizi farklı yapan bizi ayırtıran bu kültürümüz”.

Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).

Katılımcılar verdikleri cevaplarla kamunun kültürleri hakkında bilgi sahibi olmalarından mutluluk duyduklarını ifade etmiştir. Katılımcılar, kamu görevlileri tarafından köylerine sürekli ziyaretlerin olduğunu, kamunun ilgisini çektiklerini belirtmektedir. Ulupamir Kırgız topluluğu üyelerinin, ‘kendilerini farklı’ yapan kültürlerinin korunması için kamusal desteğin gerekli olduğuna dair toplumsal bir bilinç ve inanca sahip oldukları, kültürlerini kamu otoritelerine tanıtmada konusunda da kararlı ve hevesli oldukları görülmektedirler. Ayrıca yapılan görüşmeler ile birlikte Ulupamir Kırgızlarının, kamu otoritesi ve mekanizmalarına karşı olumlu bir tutum içerisinde olduklarını söylemek mümkündür.

4.4.2 Sosyal Destek ve Yardımlar

Ulupamir Kırgızlarının; sosyal destek ve yardımlara erişimi ve hangi ölçüde sosyal hizmetlerden yararlandıklarını yorumlayabilmek amacıyla katılımcılara, *“Faydalandığınız kamusal hizmet var mı? / Bunlar hangi alanlardır?”* şeklinde sorular yöneltilmiştir. Katılımcılar, diğer vatandaşlara sağlanan tüm hizmetlerin kendilerine de sağlandığını ifade etmekte ve kendilerine sağlanan hizmetler için devlete müteşekkik görünmektedir. Ayrıca Ulupamir Kırgızları, göçmen bir topluluk

olmasına rağmen Türkiye vatandaşı olmaları dolayısıyla sosyal hizmetlere erişimde sıkıntı yaşamadıklarını belirtmektedir:

“ Her Türk vatandaşının sağlandığı kadar hizmet var. Topluma verilen hizmetleri alıyoruz yani.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

“Yani öncelikle, Allah devletten razı olsun. Bizi hiçbir zaman yalnız bırakmadı. Bizim. Sosyal hizmetlerden bugüne kadar çok şükür bir sıkıntı çekmedik yani. Kamusal hizmet yaptı. Zaten pandemi sürecinde ulaşan yardımlar, diğer yardımlar Türkiye’nin her yerinde var”. **Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan bazıları, sağlık, eğitim, ulaşım ve belediye hizmetleri gibi olağan kamu hizmetleri yanında, genellikle, yaşlılar ve engelliler başta olmak üzere dezavantajlı bireylere yönelik olarak; rehabilitasyon, evde sağlık, ayni ve nakdi yardımlar şeklinde kamu hizmetlerinin sunulduğunu de ifade etmektedir:

“ Rehabilitasyon, evde sağlık, mesela burada gazilerimiz oldu, onlar hizmet aldılar. Diğer yardıma muhtaç aileler geldiği zaman yardımını yaptı. Biliyorum yani, devlet bu güne kadar çok şükür yalnız bırakmadı bizi.” **Bozkagan (Ulupamirli,21 yaşında, Erkek).**

“Yollarımızı güzel yaptı. Mesela kar küreme. Sağlık hizmetlerimiz var. Okulumuzda öğretmenlerimiz olsun, kamu kurumlarında okulumuzda öğrencilerimize olsun eğitim alanımız da. Sağlık alanında da her hafta doktorumuz geliyor. Doktorumuz hizmet ediyor.” **Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında,Erkek)**

Diğer katılımcılardan farklı olarak Cidegül, geçmiş dönemde köylerine devlet tarafından çok fazla yardım ulaştığını ifade ederek, yardımların fazlalığından dolayı zamanla ihtiyaç durumunun ortadan kalktığına dikkat çekmektedir:

“Devlet bakıyordu... Mesela bize koli yardım geliyor. Eskiden daha çok geliyordu. Elbiseler, her şey geliyordu. İki üç senedir almıyoruz. Kendileri giymiyorlar artık. İptal ediyoruz o yüzden. Gerek yok çünkü ihtiyaçları yok. Önceden çok geliyordu”. **Cidegül (Kırgızistanlı,38 yaşında, Kadın)**

Sosyal devlet; toplumundaki her ferdin eşit bir biçimde faydalanabileceği sağlık, eğitim ve barınma gibi ihtiyaçların giderilmesi adına; kamusal araçlarla toplumsal yaşama müdahale ederek, hakları güvence altına alma yetkisine sahip devlettir. Sosyal devlet, sosyal yardım hizmetleriyle toplumda dezavantajlı konuma düşen bireylere destek işlevini yerine getirmekle mükelleftir. Sosyal yardımlar, bireylerin yüksek onurunu odağa alarak herkese eşit mesafede konumlanmalıdır (Ayman Güler, 2006). Bu bağlamda sosyal devletten; sosyal yardımları, sosyal politikalar aracılığıyla toplumun her kesimine ulaştırması beklenir. Bu bağlamda yapılan görüşmelerde; sosyal devletin, toplumun her kesimine eşit bir şekilde ulaşma ilkesine uygun olarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına sağlanan hizmetlerin bir göçmen toplumluluğu olan Ulupamir Kırgızlarına da ayırım gözetilmeden ulaştırıldığı görülmektedir. Yapılan görüşmeler neticesinde; Ulupamir Kırgızları topluluğunun, sosyal devlet bağlamında, sosyal politikalara bakışlarının olumlu olduğu görülmektedir. Kamusal hizmetlerden memnun olan Ulupamir Kırgızlarının, genellikle dezavantajlılık durumuna göre sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden yararlandıkları anlaşılmaktadır. Katılımcıların da ifadelerinden de anlaşılabacağı üzere; talep olması durumunda sosyal yardım ve hizmetlere ulaşmada herhangi bir problem yaşamadıkları; aksine yapılan sosyal yardım ve hizmetleri olumlu ve yeterli buldukları görülmektedir. Buna ilave olarak Berry (1997)’nin ifade ettiği gibi sosyal destekler sosyokültürel uyumu arttırmada olumlu etki yaratmaktadır. Katılımcıların da üzerinde görüş birliği sağlamış oldukları sosyal desteklerin varlığının bu noktada Ulupamir Kırgızlarının sosyo-kültürel uyumlarına olumlu yönde katkı sunacağı yorumunda bulunmak yanlış olmayacaktır.

Tüm bunların ötesinde sosyal politikaların, kamusal desteklerin ve sosyal yardımların, etnik grupların ihtiyaçlarına cevap verememesi, yetersiz kalması veya tam anlamıyla toplulukta karşılık bulamaması durumunda; sosyal hizmetlerin topluluk üyeleri tarafından kendi mekanizmalarını kullanarak yerine getirildiği görülmektedir (Akbaş, 2011). Topluluk üyeleri, kendi grup normlarına göre eksik kalan hizmetleri örgütlü ve sistemli bir biçimde çözerek, sosyal hizmetin sivil bir biçimde oluşmasını sağlamaktadır. Etnik bir topluluk olan Ulupamir Kırgızlarının, kendi toplulukları içerisinde dezavantajları belirleme ve bu dezavantajlara çözüm noktasında kendi destek mekanizmalarını ortaya çıkarma niteliği, çalışmamızda merak edilen konulardan birini oluşturmaktadır. Katılımcılardan, topluluklarındaki sosyal hizmetlerin sivil oluşumu ve nasıl kurgulandığı hakkında bilgi almak amacıyla “*Topluluğunuzda dezavantajlı bireylere yönelik kendi mekanizmalarınız var mı?*” varsa “*nasıl oluşumlara sahipsiniz?*” şeklinde sorular yöneltilmiştir.

Katılımcılardan bazılarının sorulara karşılık verdikleri yanıtlar şu şekildedir:

“ Dernek var. Köyün derneğinde bir yardım toplanıyor ya da onların yaptığı şeyler var. Bu dernek köyümüze ait bir dernek” **Baktugül (Ulupamirli, 21, yaşında,)**

“ Bizim mahalle gruplarımız var. Mahalle gruplarımızda belli bir para toplanır. Atıyorum cenaze oluyor; adamın durumu yoksa, cenaze masraflarını o gruptan toplanan para karşılıyor. Fon gibi bir şey. Gönüllü bir şekilde oluyor. Hiçbir çıkarımız yok.” **Bozkagan (Ulupamirli, 21 yaşında, Erkek).**

Dernekler genel anlamıyla, gönüllük esasına bağlı ve kâr amacı gütmeyen kişilerce bir araya gelinerek oluşturulan ve bir yarar uğruna çalışmalar yürütülen oluşumlardır (Dündar Sezer, 2008 :3-4). Derneklerde çok yönlü yürütülen faaliyetler;

sosyal hizmetleri de kapsamı içerisine almaktadır. Derneklerin, sosyal hizmetin birçok alanına dokunan kurumsal bir mekanizma olması, topluluk içerisindeki dezavantajlı durumların ortadan kaldırılmasında kolaylaştırıcı bir etki sağlamaktadır. Dernekler aracılığıyla, özel gereksinimli bireylerin tespiti yapılmakta ve bu bireylerin gereksinimlerinin karşılanması noktasında çalışmalar yürütülmekte ve sivil yapılanma ile sosyal hizmetler desteklenmektedir. Katılımcılar da belirli kısıtlılık durumlarını belirlemede ihtiyaçların tespiti ve çözümü noktasında kendi toplulukları içerisinde kurulmuş olan derneklerden ve bu derneklerin işlevlerinden bahsetmektedir. Derneklerin işlevsel olarak Ulupamir 'deki varlığı, Ulupamir Kırgızları topluluğunda sosyal hizmetlerin sivil oluşum içerisinde de sunulduğu yorumunda bulunulmasına olanak tanımaktadır.

Sosyal hizmetlerin sivil olarak kurgulanmasında önemli bir nokta ise 'gönüllük' faaliyetleridir. Gönüllülük; topluluk içerisindeki yardımlaşma çalışmalarını tesis ederek bağları güçlendirmektedir (Tek, 2018 :269). Katılımcıların ifadelerinden, köylerinde yaşayan dezavantajlı bireyler ve diğer ihtiyaç sahiplerine yapılan yardımların gönüllülük esasına dayalı olarak yapıldığı ve bu durumun topluluk içerisindeki bağları kuvvetlendirdiği anlaşılmaktadır:

“ Zor duruma düşünlere de köy olarak çok yardım ediyoruz. O konu bizde çok var. Çok iyiler o konuda. El atılıyor. Ha oldu ki köyde bir engelli vardır. Kimsesiz kalmıştır, ona mutlaka sahip çıkılır. Konu komşusu yetiyor zaten ona. Hiç mesela diyelim ki şurda bir tane özürlü varsa, yukarı taraftaki insanlara iş düşmez bizim yapmamız lazım. O taraflara kadar iş düşmüşse seni ayıplarlar yani. Bu senin hakkındı der yani sen komşususun böyle yani. Bizim bir çıkarımız yok. Amaç yardımcı olmak.” **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).**

Katılımcılardan Bars, kendi içlerinde örgütlenerek sadece köy içerisinde değil, soy bağları bulunan Kırgızistan'daki akrabalarına destek sağladıklarını ifade etmektedir:

“ Kendi içerimizde gönüllü olarak toplanan para, belli duyarlı kişiler aracılığıyla atıyorum kimsesiz bir bayan yaşıyor ona veriliyor. Ya da annesi, babası vefat etmiş bir çocuk varsa ona yardım edilir. Ya da engelli olarak masraflarını karşılamayacak kişiler varsa onlara verilir. Yahut geçenlerde korana virüs kapsamında Kırgızistan’a Türkiye’deki Kırgızlardan yardım yapıldı. 20 küsur solunum cihazı gönderildi.” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Sosyal yardımlara ve desteğe ihtiyacı bulunan kişileri belirlemede ve kişilerin hizmetlere ulaşmalarında; dini kurumların faaliyet alanları da yadsınamaz bir etki alanına sahiptir. Dini kurumlar, sosyal hizmetlerin sivil oluşumunun önemi bir ayağını oluşturmaktadır. Katılımcılardan Toktabay’ın söyledikleri de bu düşüncüyü desteklemektedir:

“Cuma namazında da camide istişare ediyoruz Aksakallılarımız olsun, imam olsun şöyle bi Ankara’dan birinin ihtiyacı varmış. Bizim köylüdür. Kendisi de pandemide işi yok geçen bu olay geçti. Kendi gruplarımız arasında para toplayalım. Nakdi yardım gönderelim. Veyahut da bunun ev kirasını ödeyelim “. **Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında,Erkek).**

Sonuç olarak bakıldığında, Ulupamir Kırgızlarının kendi içlerinde destek mekanizmaları kurguladıkları görülmektedir. Devlet eliyle gelen hizmetlerin eksik kaldığı yerde, sivil olarak örgütlenen kurumlar devreye girmektedir. Topluluk içerisinde özel gereksinimli olan bireylerin tespit edilmemesi ‘ayıp’ olarak nitelendirilmekte ve sivil oluşumlarla destekler sağlanmaktadır. Katılımcılar, köylerinde derneklerin, mahalle örgütlenmelerinin ve cami istişarelerinin varlığından söz etmektedir. Gönüllülük esasına dayalı olarak, karşılık beklemeden üretilen ve sunulan bu hizmetler, sosyal hizmetlerin sivil oluşumuna örnek teşkil ettiği gibi; Ulupamir Kırgızlarının güçlü bağlar geliştirerek, dayanıştıklarını da ortaya koymaktadır.

4.4.3.Ulupamir Kırgızlarının Gözünden Gereksinimler ve Gereksinimlere İlişkin Çözüm Önerileri

Bireylerin gereksinimleri; kişisel gelişimleri ve çevreleriyle iletişim noktasında önemli kaynakların yoksunluğu durumunda ortaya çıkmaktadır. Yoksunluk durumunun ortadan kalkmasıyla, bireylerin çevresiyle daha uyumlu hale gelerek içsel dengesini sağlaması beklenir (Yolcuoğlu, 2010 :48).Uyumun gereksinimlerin karşılanmasıyla doğrudan bir ilişkisi vardır. Bu bağlamda Ulupamir Kırgızlarının gereksinimlerini belirlemek; kişisel ve topluluk düzeyinde gereksinimlerine ilişkin bir bakış açısını ortaya koyabilmek çalışmamızın amaçlarından birini oluşturmaktadır. Bu amaca yönelik olarak katılımcılara bir takım sorular yöneltilmiştir. Sorular sorulurken kişilerin bireysel düşünceleri, problemleri algılayış şekilleri ve problemlerin çözümü noktasında kendi fikirlerini yorumlayabilmek amacı güdülmüştür.

Katılımcıların büyük ölçüde gereksinimlerini, kültürlerini muhafaza etme isteği çerçevesinde dile getirdikleri görülmektedir. Bu konuda katılımcılar, somut bir biçimde kültürlerini görünür kılacakları; müze, kültür merkezi gibi oluşumların varlığına ihtiyaç duyduklarını ve bunun eksikliğini hissettiklerini belirttikleri; ayrıca yaşı daha genç olan topluluk bireyleri de, sanat, spor, müzik, tiyatro ve sinema etkinliklerinin yapılabileceği bir gençlik merkezine ihtiyaç duyulduğunu şu şekilde ifade etmektedirler:

“ Kültürümüzün devamı için mesela buraya bir kültür merkezi yapsa, halk eğitim merkezi gibi yani. Buraya bozüy diyoruz biz Pamir’de yaşadığımız Ertuğrul filminde çıkan o şeyleri bizimkiler yapıyorlar. Otağlar. O otağa biz bozüy diyoruz. O evlerden üç dört tane buraya devletimiz yapsa. Buraya kültür merkezi yapsa, ister istemez dışarıdan gelenler, belki turistik olarak gelişir. At binme, ulak oyunu, aşık oyunu bura için. Yozgat’taki belediye orada yapmış. Yozgat’ta seksen ev var. Orada kültürü yaşatmak için Yozgat belediyesi yer ayarlamışlar. Çok güzel yani. Burada da öyle bir şey olduğu zaman bu daha da güzel olacak.” Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek).

“ Mesela her sene kültür şölenimiz vardı. Son zamanlarda yapılmıyor 4- 5 senedir. Her yıl tekrarlanırdı yaz aylarında. Kültürümüzün devamı için bu tarz etkinliklerin tekrar canlandırılması gerekiyor bence.” **Aybike (Ulupamirli,34 yaşında, Kadın).**

“ Biz gençler olarak sportif mecralara ihtiyacımız var. Ya da kütüphane tarzı oluşumlara. Çalışma odasına ihtiyacımız var. Sanata, kültüre açız ama bizim talebimizi ne yazık ki bizim belli bir yaşın üstündeki nesil anlamıyorlar. Biz bunları ilettik ama hepsi lafta. Gerçekten de bizi anlayacak oluşuma henüz rastlamadık yani. Şu şekilde burada bir gençlik merkezinin olması kesinlikle bir hayati öneme sahip. Neden? Birincisi buradaki gençlerin okuma alışkanlığı geliştirmeleri, hem ülke faydasına hem kendileri için. Sanat anlayışımız kısıtlı. Ya da spor ya da müzik. Bunlar olmadan insan olduğumuzu anlayabilir miyiz? Anlayamayız. İnsan olarak yaşamak bunlarla güzel tiyatro izlersek, sinema görürsek güzel...” **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Önceki bölümlerde yorumlandığı üzere; Ulupamir Kırgızları genel olarak kültürlerini devam ettirebilmek için anadillerini korumaları gerektiğinin farkındadır. Bu hedefe yönelik olarak; zaman zaman dillerini, kültürlerini öğrenmek ve geleneksel müzik aletlerini çalmayı öğretmek üzere Kırgızistan’dan öğretmenlerin geldiğini ifade etmelerine karşılık; kısa süreli olan bu faaliyetlerden tam olarak verim alamadıklarını belirterek, kalıcı bir takım çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyduklarını vurgulamaktadır. Ulupamir Kırgızlarının kültürlerini korumak ve Kırgızistan ile bağlarını devam ettirebilmek adına sundukları öneriler şu şekildedir:

“Kırgızistan’da öğretmen gelse falan. Yapılabilir böyle bir şey ama şu an yok.” **Buga (Ulupamirli,20 yaşında, Erkek).**

“Çok talep etmişimdir, kültürün devamı. Biz Kırgızistan’dan bize öğretmen istedik. Kırgızca’yı öğreten, müzik aletlerini öğreten ve de geleneklerimizi, tarihimiz yani kendi Kırgız tarihimizi öğreten öğretmen talep ettik. Cevap olarak, çalışmalar devam ediyor dendi. Proje tarzında. Manas Türk Üniversitesi var. Onun rektörünü de çok iyi tanıyorum şu anda. Onlar gönderiyorlar iki aylık, üç aylık. Geliyor öğretmen mesela geçen sene geldi iki kişi. Verimli olmuyor. Bizim buraya beş yıllığına üç tane öğretmen gelse, beş yıl kalsa burda, bize faydalı olabilir. Onu istiyoruz yani” . **Karabek (Ulupamirli,40 yaşında, Erkek).**

Çalışmanın; ekonomik gereksinimlerine ilişkin durumları tespit etmek amacına yönelik olarak “*Topluluğun üyeleri genelde hangi işlerle meşguller?*” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara karşılık alınan yanıtlar şu şekildedir:

“Köyümüzde yaşayan kişiler çoğunluk güvenlik korucusu. Uzman, polis. Yaşlılarımız hayvan besliyor. Küçükbaş hayvan, büyük baş hayvan. Gençlerimiz sigortalı iş olsun diyorlar. Önce okula çok önem veriyoruz. Okuması, üniversite okuması ve bu devletimizin nasip olduğu yerlere girmesi. Memurluk olur bu halk kaymakamlığı olmak. Diğer kamu kuruluşlarında çalışması. Bizim için öncelik.” **Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek).**

“Genelde hayvanlarla uğraşıyorlar. Hayvancılık var genelde. şu an.” **Aybike (Ulupamirli,34 yaşında, Kadın).**

Katılımcılar, genelde topluluk üyesi erkeklerin çoğunlukla askerliğe ilgi duyduğunu; askerlik ve polislik gibi meslekleri tercih ettiklerini ifade etmektedir. Kırgızlar, tarihten gelen askeri yönlerini kaybetmemiş ve askerliğe karşı sempati duymuşlardır. Türkiye’ye yerleştikten sonra da kendilerine sunulan yeni imkanları değerlendirmiş, askerlik ve koruculuk görevlerini üstlenmişlerdir (Öztürk ve Dönmez, 2018 :204). Ulupamir’e yerleşen Kırgızların geldikleri anavatanları, 4000 metre

yükseklikte bir bölge olup, tarımdan ziyade hayvancılığa uygun bir coğrafyadır (Kutlu 2019 :113). Bu sebeple Ulupamir Kırgızları, Türkiye’ye geldiklerinde hayvancılık yapmalarına olanak tanıyan bir yöreye yerleştirilmiş ve sonrasında uğraş alanları olan hayvancılıkla geçimlerini sağlamıştır. Katılımcılar da bu bilgiye paralel olarak yaşlı üyelerin genelde hayvancılık mesleğini icra ettiklerini belirtmektedir. Zaman içerisinde coğrafi şartların uygunluğu, çevresel etkileşim ve önlerine çıkan çeşitli imkânlar ile birlikte Ulupamir Kırgızları’nın bir kısmının tarıma yöneldikleri, ceviz ve yonca tarımına önem verdikleri katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

Katılımcılardan Bars, Ulupamir Kırgızlarının değişen şartlar çerçevesinde tarım, hayvancılık ve askerlikten uzaklaşarak memuriyete yöneldiklerini ifade etmektedir:

“Genelde bizim topluluğumuzda, son zamanlarda memuriyet kavramı ortaya çıktı. Bu zaten Türkiye genelinde ortaya çıktı. Hani köylerde de çok fazla üretim kalmadığı için üretimi biraz daha düşürdük ve hepimiz memuriyete yöneldik. Eskiler tarım ve hayvancılık bir de askeriyeyle daha çok uğraşıyorlardı. Ne bileyim koruculukla. Şimdiki gençler daha çok dışa dönük yetişiyorlar”. **Bars (Ulupamirli,23 yaşında, Erkek).**

Ulupamir Kırgızlarının genel nüfus içinde eğitim oranının yükselmesi ve gençlerin eğitime katılmaları, memuriyete atılan kişilerin sayısının günden güne artmasını sağlamıştır. Fakat son dönemlerde köyde memuriyet oranı artmış olsa da gençlerin işsizlik sorunları hala devam etmektedir (Sağır, 2011:277). Bunun yanında; eğitim olanaklarının artması ile birlikte genç neslin doktorluk, öğretmenlik, hemşirelik gibi mesleklere yöneldikleri sonucuna varılmıştır. Topluluk üyesi kadın bireylerin, genel olarak, köyde yaşayanlarca ‘kadın mesleği’ olarak görülen hemşirelik, öğretmenlik ve doktorluk gibi alanlara yöneldikleri ve bu alanlarda mesleklerini icra ettikleri görülmektedir.

Ulupamir Kırgızları, genellikle tarım, hayvancılık ve güvenlikle alakalı iş kollarında çalışmaktadır. Katılımcılar, iş kollarının darlığı ve işsizlik probleminin giderilmesi konusunda bir takım çözüm önerileri sunmuşlardır:

“ İhtiyaçlarımızın karşılanması için devletimiz proje yapıp, buraya projeyle beraber iş imkânı için elinden geldiğince destek olması lazım. Tarım olsun, tarımda projeler olur. Geçen gün projeyi sordum. Mesela arıcılık, balık, gerçi balık olmaz da artık. Burada dere yok ama ipek böceği, kaz, hindi, tavuk bunların hepsi bize iş imkanı sağlar. Böylece, hem devletimize katkımız olur hem burada iş imkânımız olur. Hem burada herkes biraz maddi olarak refaha kavuşsun ki, burada kimseye muhtaç olmadan yaşayalım. Burada geçim problemi var. Evi olmayan abilerimiz, kardeşlerimiz var. Bazıları kirada kalanlar var. Şu lojmanda evi olmadığı için mecburiyetten kalanlar var. Bazıları sıkıntı gibi. Mesela alt kat, üst kat. Alt kat hayvanlar için yapılmıştı, onları eve çevirmek zorunda kaldık. Burada 100-200 tane evsiz var. Keşke onlara devlet desteği olsa, biraz yardım olsa. Ayrı bir yerde 100 hane yapıp, hem orda muhabbet olur hem gelip gitme. Bu sıkıntılı. Keşke olabilse. Bu kardeşlerimize. Bir de işsiz olan kardeşlerimize, gençlerimize projeyle beraber güzel bir iş imkânı sağlansa. Tabi bunlar çok güzel bir şey ama nasip.” **Toktabay (Ulupamirli,35 yaşında, Erkek)**.

Diğer katılımcılara ek olarak Cidegül, çocukların ve ailelerin eğitim gereksinimlerine şu sözlerle değinmektedir:

“ Çocuklar için kreş lazım. Öyle bir şey lazım. Annelerin eğitim alması lazım. Bunların eğitimleri, eğitim şeyleri yok Çocuklar çok bilinçsiz. Eğitim şeyi çok az, yok bile” . **Cidegül (Kırgızistanlı,38 yaşında, Kadın)**.

Sonuç olarak Ulupamir Kırgızlarının; kültürlerini temel kaynaklardan öğrenme, yaşatma, geliştirme ve tanıtmaya gereksinimleri bulunmaktadır. Bu gereksinimin çözümü noktasında katılımcılar tarafından, dillerini birincil kaynaktan öğrenebilecekleri, Kırgızistan kökenli öğretmenlerin köylerinde eğitim vermesi önerilmektedir. Bunun yanında katılımcılar, anavatanları olan Kırgızistan’la bağlarını gelenekler, geleneksel oyunlar, müzik aletleri ve sanatsal faaliyetler yolu ile sürdürebilecekleri düşüncesinde ortaklaşmakta ve bunun için de Kırgızistan’dan gelecek eğitimli kişilerin desteğini talep etmektedir.

Topluluğa mensup gençler; kültürel miraslarını devam ettirebilecekleri, geleneklerini öğrenip, sürdürebilecekleri ve sosyalleşebilecekleri kültür ve gençlik merkezi ile kütüphaneye ihtiyaç duyduklarını dile getirmiştir.

Ulupamir Kırgızlarının istihdam konusunda da desteklenmesi yönünde bir beklentinin olduğu anlaşılmakta ve katılımcılar bir takım projelerle, iş kollarının çeşitlenebileceği inancını taşımaktadır. Bunlara ek olarak Ulupamir Kırgızlarınca özellikle çocukların ve ailelerin eğitime, kültürel varlığın devamı noktasında önem atfedilmekte; çocukların eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

5.BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.SONUÇLAR

Tema 1: Göç

Araştırmaya katılan Ulupamir Kırgız topluluğuna mensup üyelerin, göç olgusunu zorunlu göç kavramı ile özdeşleştirdikleri ve tanımlarında mecburiyet, sefalet, acı gibi sözcükleri kullandıkları görülmüştür.

Katılımcılar tarafından göç sürecine zorlayıcı olarak öne çıkan unsurlar; baskı, şiddet, terör faaliyetleri, salgın hastalıklar ve coğrafi kısıtlılıklar olarak ifade edilmiştir. Göçün en önemli motivasyon kaynağının hayatta kalmak olduğu belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan Ulupamir Kırgız topluluğuna mensup üyelerin, genelinin göçü deneyimlememiş olmasına rağmen, göç yolculuğuna hâkim oldukları görülmüştür. Topluluk üyeleri; göç öncesi yaşadıkları bölgenin özelliklerini, göç kararının alınması ve göç sonrası süreçler hakkında detaylı bilgiler sunmuştur. Bilgilerin genellikle topluluk içerisindeki yaşlı üyelerden ve ailelerden edinildiği ifade edilmiştir. Aile içerisinde, çocuklara göç süreçleri hakkında deneyimlerin aktarıldığı görülmüştür. Bu yolla Ulupamir Kırgız topluluğuna mensup üyeler göç hafızasını sürekli canlı tutmaktadır.

Tema 2: Uyum

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘kimlik ve aidiyet’ ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan Ulupamir Kırgız Topluluğu'na mensup bireyler kendilerini; Türk, Kırgız ve Orta Asya Türk'ü olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte çevre köylerin kendilerini tanımlarken kullandıkları Afgan ve Çinli gibi ifadelerden hoşlanmadıkları görülmüştür.

Ulupamir Kırgızları ana kimliklerinin yanında, Türkiye kimliği ile yeniden kimlik inşa sürecine girmiştir. Ulupamir Kırgızlarının lideri konumunda bulunun Hacı Rahman Kul'un "Türklüğünüzü unutmayın" şeklindeki vasiyetine bağlı kaldıkları ve kimlik inşasında bu sözü rehber edindikleri görülmüştür.

Katılımcıların, Türk Devletinin kendilerine kucak açması sebebiyle minnet duygusu besledikleri görülmüştür. Katılımcılardan bir kaçı aidiyet duygusu geliştirmemiş gibi görünse de Ulupamir Kırgız Topluluğunun büyük ölçüde Türkiye'ye aidiyet duygusu geliştirdikleri görülmüştür. Aidiyet duygusunun geliştirilmesinde; yerleştikleri yerin sosyal, ekonomik, sağlık faktörlerinin, göç ettikleri anavatanlarının şartlarına kıyasla daha iyi olması, devletin kendilerine gerekli sosyal destekleri sağlaması, yerleştikleri yerin göç etmeden önce yaşadıkları coğrafya ile benzer özellikler taşıması, devletin kendilerine barınacakları kalıcı konutlar inşa etmesi, Topluluğun vefat eden üyelerinin kabirlerin yerleştikleri yerde olması, bu topraklar uğruna şehit vermeleri gibi unsurların etkili olduğu görülmüştür.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan 'diaspora kavramı' ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Ulupamir Kırgızlarının, anavatanlarıyla diyaloglarının büyük ölçüde devam ettiği, sesli ve görüntülü haberleşme yöntemlerini kullanarak iletişim içerisinde oldukları, zaman zaman anavatanda bulunan akrabalarına ziyaretler gerçekleştirdikleri, Anavatanlarıyla evlilik yoluyla akrabalık kurmaya devam ettikleri; anavatanlarına dair belgeseller ve sosyal medya hesaplarının takip edilerek anavatanla bağın canlı tutulduğu görülmüştür.

Uluþamir Kırğızlarının anavatanla iletişim ve etkileşimi sürdürmeye devam etmelerine rağmen geri dönmeyi düşünmedikleri görülmüştür. Her ne kadar katılımcılar özlem ve merak içerisinde olduklarını ifade etseler de kalıcı olarak anavatanlarına dönmek istemedikleri, diasporatik özellik taşımadıkları ve yerleşilen yeni yere aidiyet duygusu geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘deneyimlerle farklılık’ ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Uluþamir Kırğız Topluluğu ve Çevre köyler arasında sosyokültürel uyum konusunda iki önemli unsur öne çıkmaktadır. Bu unsurlar etkileşim/ iletişim noktasında yaşanan deneyimler ve algılanan farklılıklardır.

Uluþamir Kırğız topluluğuna mensup bireyler, kendilerini çevre köylerden ayrıışmış hissetmektedir. Ayrıışmanın en önemli nedenleri; sahip oldukları etnik ve kültürel kimlik, kamusal ilişkilerin güçlü olması ve siyasi yakınlıklar faktörleriyle ifade edilmiştir.

Topluluğa mensup bireyler, çevre ile etkileşime girdikleri ilk andan itibaren farklılığı deneyimlediklerini ve fiziksel özellikleri, dilsel farklılıkları, giyim kuşam farklılıkları, kültürel özellikleri sebebiyle çevre tarafından farklı olarak algılandıklarını belirtmiştir. Bu farklılıkların çevre ile iletişimleri olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘sosyal güven’ ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

İletişimin sağlıklı bir biçimde sağlanamamasının sebeplerinden biri olarak çevre köylerin Uluþamir Kırğız topluluğunu ‘yabancı’ olarak nitelendirmesi etkili olmuştur. Uluþamir Kırğız topluluğuna mensup bireyler bu nitelendirmeden rahatsızlık duymaktadır. Yabancılık hissiyatının; topluluk üyelerinin çevre köylere karşı geliştirdikleri ‘güvensizlik’ duygusunu beraberinde getirdiği görülmüştür. Bu

sebeple topluluk üyeleri çevre köyler ile gerekli ve zorunlu haller dışında etkileşim ve iletişimden kaçınmaktadır.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘sosyal kabullenme’ ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup katılımcıların tamamının, çevre köyler tarafından kendilerine karşı sosyal kabulün gerçekleşmediğini ifade ettikleri görülmüştür. Sosyal kabulün sağlanamamasındaki belirteçler, göçmen grup olmaları ve sonradan bölgeye yerleşmeleri sebebiyle; çevre köylere mensup bireylerin kendilerini yabancı gibi hissettirmeleri, kendilerini yaşadıkları yerde istememeleri ve anavatanlarına geri döndürülmeye çalışmaları gibi faktörlerle açıklanmıştır.

Katılımcılar özellikle; şu anda yaşadıkları bölgenin, çevre köylere mensup kişilerce “dedelerinin toprakları” olarak nitelendirmeleri ve bu topraklara kamusal otoriteler tarafından yerleştirilmiş olmaları sebebiyle, çevre köylerin kendilerine ön yargı ile yaklaştıklarını ifade etmektedir. Bu durum katılımcılar tarafından sosyal kabullenmeyi zorlaştıran en önemli unsur olarak görülmektedir.

Çevre köylere mensup katılımcılar, Ulupamir Kırgız topluluğunun yaşadığı bölgenin, aslında dedelerine ait olduğunu düşünmektedir. Bölgeye sonradan yerleştirilen Ulupamir Kırgızlarına bu noktada ön yargı ile yaklaştıkları ifade edilmiş ve Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup bireylerle aynı düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Çevre köy katılımcıları bu durumu sosyal kabulün sağlanmasında engel olarak görmektedir.

Ulupamir Kırgız topluluğuna mensup katılımcılar genel itibariyle Türkiye’ye ait hissetmektedir. Buna karşılık, çevre köyler tarafından sosyal kabullenmenin sağlanamaması sebebiyle bulundukları bölgeye aidiyet hissi geliştirmedikleri görülmüştür.

Ulupamir Kırgız topluluğuna mensup katılımcıların, zaman içerisinde çevre köyler tarafından kabullenileceklerine dair bir inanç içerisinde olduğu görülmüştür.

sosyal kabul ’ün sağlanmasında çevre köylerle etkileşim ve iletişimin artması, bu yolla ön yargıların ortadan kaldırılması önemli bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur.

Tema 3: Kültür

Kültür kavramı tanımlanırken; bir topluluğu topluluk yapan en önemli unsur olarak ifade edilmiştir. Kültürün gelecek nesillerle köprü görevi görmesi ve geçmiş ile bağları canlı tutması katılımcıların en çok üzerinde durduğu faktörler olmuştur. Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup bireyler, atalarının yaptığı her şeyi kültür olarak tanımlamakla birlikte bu tanımları düğün, bayram, cenaze, sofrada, büyüklere saygı, şölen, dil gibi ifadeler kullanarak açıklamıştır.

Araştırmaya katılan Ulupamir Kırgız Köyü’ne mensup bireylerin soy bağı ile bağlı oldukları anavatanlarından, taşıdıkları kültürel özelliklere ve mirasa büyük bir değer atfettikleri görülmüştür. Bu bağlamda kültürel özelliklerin tanınması, sürdürülmesi ve gelecek nesillere aktarım yoluyla kültürün canlı tutulması noktasında çaba içerisinde oldukları ve kararlı bir tavır sergiledikleri görülmüştür.

Ulupamir Kırgız topluluğunun, topluluğun üyelerinin vefat etmesi durumunda; 3 gün cenaze evinde yemek pişirilmediği ve cenaze sahiplerine iş yaptırılmadığı, yaşlılara hürmetin canlı tutulduğu, topluluk içerisinde ulak, cirit, aşık gibi oyunlara ek olarak 3’lük 7’lük 40’lık ve müceleme geleneklerinin sürdürüldüğü görülmüştür. Katılımcılar, Az da olsa kültürel değişim yaşadıkları ve halay gibi yerleşik kültürün motiflerinin kendi kültürlerine dâhil olduğu belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan Ulupamir Kırgız Köyü’ne mensup bireyler; kültürlerinin kaybolmasını topluluklarının kaybolmasıyla eşdeğer gördüklerini ifade etmektedir. Bu bağlamda etnik ve kültürel bir grup olarak varlıklarını sürdürmelerinin şartı olan kültürün muhafaza edilmesi konusunda kaygı taşıdıkları görülmüştür. Bu kaygıya istinaden; çeşitli sebeplerle köy dışına çıkan nüfusun; birey ve aile bazında ikna çabalarıyla Ulupamir’e tekrar döndükleri ifade edilmiştir. Ulupamir Kırgız Topluluğu

miras kùltürlerini ve kimliklerini koruma konusunda bu anlamda ellerinden gelen tüm gayreti göstermektedir.

Uluþamir Kırğız Topluluğu, ana dillerini Kırğızca olarak tanımlamaktadır. Katılımcılar, Kùltürün korunması ve sürdürülmesinde anadilin büyük bir öneme sahip olduğunun bilincinde görünmektedir. Bu anlamda katılımcılar aile içerisinde çocuklarıyla sürekli Kırğızca konuştuklarını ifade etmektedir.

Katılımcıların ifadelerine göre topluluğun yaşıly üyeleri, Türkiye Türkçesini öğrenme konusunda bir direnç göstermektedir. Buna ilave olarak Köy ve topluluk içerisinde genellikle Kırğızca konuşulmakta, bu nedenle Türkiye Türkçesi bilmeyenlerin grup içi iletişim konusunda herhangi bir zorlukla karşı karşıya kalmadıkları belirtilmektedir.

Uluþamir Kırğız Topluluğu'nda, Kırğızların kùltürel değerlerinden biri olan Aksakallılar meclisi oluşumunun devam ettirildiği gör÷lmektedir. Aksakallılar meclisinin; Uluþamir Kırğızları üzerinde mutlak bir egemenlik alanının olduğu, adli mercilere konu olacak vakaların bu mecliste çöz÷ldüğü, grup içi huzursuzlukların çöz÷lmesinde ve asayişin sağlanması etkilili bir işlevinin olduğu ifade edilmiştir. Aksakallılar meclisinin sayılan unsurlara ek olarak kùltürün muhafazası, sürdür÷lmesi, gelenek ve göreneklerin terk edilmeyerek yeni nesillere aktarımı konusunda etkin bir rol üstlendiği gör÷lmektedir.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan 'kùltürleşme stratejileri bağlamında Uluþamir ve Çevre Köyler' başlığı ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Berry'nin kùltürleşme stratejileri bağlamında ele alınan Uluþamir Kırğız topluluğuna mensup katılımcıların tamamının, kùltürel mirasın muhafazası konusunda hem fikir olduğu ve kùltürün korunmasına çok büyük önem atfettiği gör÷lmüştür. Çevre köylerle iletişimin önemi ifade edilirken ise fikir ayrılıklarının yaşandığı gör÷lmüştür. Katılımcıların bazıları komşuluğun ve dayanışmanın önemli olduğunu

vurgularken, bazıları iletişimin gerekli olmadığını düşünmektedir. Bu durumda Ulupamir Kırgız Topluluğunun entegrasyon ve ayrılma stratejileri geliştirdikleri görülmüştür.

Araştırmaya katılan çevre köy katılımcıları, Ulupamir Kırgız Topluluğunun kendileriyle iletişimi sınırlı tuttuklarını ifade etmiştir. Çevre köylerden katılımcılar, Ulupamir Kırgız Topluluğunu ‘dışa kapalı’ bir topluluk olarak nitelendirmektedir. Topluluğun, kendi içlerinde sosyalleştikleri, çevreye karşı ‘çekingen’ tavırlar sergiledikleri belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan çevre köy katılımcıları, her ne kadar dini faktörlerin birleştirici etkilerine değinseler de Ulupamir Kırgız Topluluğunun, kültürleriyle, dış görüşleriyle ve yaşayış biçimleriyle farklılaştıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte, Ulupamir Kırgız Topluluğunun; özellikle bölgedeki tüm köyler ile kıyaslandığında, kurulan etkileşimlerin ve ilişkilerinin sınırlı olması sebebiyle ayrıldıkları ve bölgedeki tüm köylerin iletişimlerinin yoğun olmasına karşın Ulupamir Kırgız topluluğunun iletişim kurmaya daha temkinli yaklaştıkları ifade edilmiştir.

Çevre köy katılımcıları, Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup katılımcıların aksine, güvenlik unsuruna, siyasi fikirlere ve kamusal yakınlıklara değinmeden iletişim problemlerini açıklamıştır. Çevre köylerden katılımcılar, İletişimin yetersiz olmasının sebebini; iletişim kurmak amacıyla attıkları adımların karşılıksız kalması ile açıklamıştır. İletişim problemleri dışında, çevre köylerin Ulupamir Kırgızlarına karşı genellikle olumlu tavırlar geliştirdikleri görülmüştür.

Uyum ve kültürleşmeyi zorlaştıran etkenler irdelendiğinde, iletişim ve etkileşimi olumsuz etkileyen unsurlara benzer şekilde ifadelerde bulunduğu görülmüştür. Ulupamir Kırgız topluluğuna mensup katılımcılar tarafından, ırkçılık, ayrımcılık, kültür farklılıkları, ön yargı, yabancılaştırılma, sosyal kabul noktasında isteksizlik, siyasal görüş farklılıkları ve fikir ayrılıkları gibi faktörlerin sosyokültürel uyumun sağlanmasında zorlaştırmacı faktörler olarak ifade edildiği görülmüştür.

Kişiler sosyokültürel uyumun istenilen düzeyde sağlanamaması konusunda birbirlerini sorumlu tutmuşlardır. Fakat araştırma yolculuğu boyunca yapılan görüşmelerin tamamında çevre köy katılımcıları ve Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup katılımcıların, ön yargıdan kaynaklanan bazı olumsuz tutumların farkında oldukları görülmüştür.

Çevre köy katılımcıları ile Ulupamir Kırgız topluluğu mensuplarının, iletişim ve etkileşim konusundaki düşüncelerinin birbirlerini etkilediği görülmüştür. İki grup da karşı grubun iletişimden kaçındığını, farklılıklar sebebiyle iletişimi sınırlı tuttuğunu ve iletişimin gerçekleştirilmesi amacıyla gösterilen çabaların sonuçsuz kaldığını ifade etmiştir.

Çevre köy katılımcıları ile Ulupamir Kırgız topluluğu katılımcıları etkileşim ve iletişimin artması için, temasın güçlendirilmesi ve uyum konusunun tam anlamıyla sağlanıp, toplumsal dengenin tesis edilmesi konusunda karşı gruptan bir adım beklemektedir. Bununla birlikte iletişim ve uyum problemlerinin, ön yargılardan kaynaklanabileceğini düşünen grupların bir iç sorgulayış içerisinde girdikleri görülmüştür.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘evlilik pratikleri ve karma evliliklere bakış’ başlığı ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Ulupamir Kırgız topluluğuna mensup bireyler genellikle grup içi evlilikler gerçekleştirmekle birlikte yakın akraba evliliklerine sıcak bakmamaktadır. Bu bağlamda evlilikler topluluk üyelerinden uzak akrabalar ile yapılmaktadır.

Ulupamir Kırgız topluluğuna mensup bireyler genellikle kendi örf adet ve kültürlerinden olan kişilerle evlenmeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Grup içi- iç evlilik gerçekleştiren katılımcılar, bu yolla kültürlerini muhafaza edebileceklerini düşünmektedir.

Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup katılımcıların, Türkiye’nin değişik bölgelerinde yaşayan insanlarla evlenme konusunda ılımlı tavır içerisinde oldukları

görülürken-genellikle fiiliyata geçirilmemiştir- buna karşılık özellikle çevre köylerle evlilik gerçekleştirmek istemedikleri ifade edilmiştir. Çevre köylerle evliliklere karşı gösterdikleri direncin sebebi olarak sayılan en önemli faktörler; topluluk içerisinde oluşabilecek olası kültür çatışmalarını engellemek, aile ve topluluğun normlarına ters düşme kaygısı, çevre köylerin etnik kimliklerine karşı hissettikleri yabancılik duygusu, Türklüğü benimsemediklerini düşünmeleri ve çevre köylerin kendilerine karşı sergiledikleri olumsuz tutumlar olmuştur.

Topluluk üyelerinin grup dışı evlilikler gerçekleştirmeleri durumunda topluluğa uyum sağlayamamaları ve uyum sağlayamama kaygısı taşımaları sebebiyle köy dışında yaşadıkları ifade edilmiştir.

Çevre köylerden katılımcıların evlilik yoluyla Ulupamir Kırgız Topluluğu üyeleriyle akrabalık kurmak istedikleri ve bu konuda daha ılımlı fikirlere sahip oldukları görülmüştür. Buna karşılık Ulupamir Kırgız Topluluğu bu konuda daha katı sınırlara sahiptir. Çevre köyler ve Ulupamir köyü arasında evliliklerin neredeyse hiç gerçekleşmemiş olması, gruplar arası kültürel teması olumsuz etkilemektedir.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘göç sonrası edinilen kültür ’ başlığı ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışmada sosyokültürel uyum konusuna paralel olarak öne çıkan noktalar; göç sonrası edinilen kültür ve başat kültür ile göçmen grup arasında yaşanan kültürleşme durumlarıdır. Bu bağlamda Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup katılımcıların göç sonrası, folklorik alanda; halay, yeme-içme alanında; otlu peynir ve kurut yapımı, sebze ve tavuk eti tüketimi, tarımsal olarak; ot işleyiş şekilleri ve konuşma dillerine etki eden yöresel ağız vurguları gibi unsurları günlük yaşam pratiklerine uyguladığı görülmüştür. Buna karşılık Çevre köy katılımcıları, Ulupamir Kırgız Topluluğundan herhangi bir günlük yaşam pratiği edinmediklerini ifade etmiştir. Dolayısıyla kültürleşmenin tek yönlü yaşandığı ve Ulupamir Kırgız Topluluğu ile çevre köyler arasında karşılıklı kültürel alışverişin olmadığı görülmüştür.

Tema 4: Sosyal Politika ve Sosyal Hizmete Bakış

Ulupamir Kırgız topluluğunun kamusal ilişkilere ve sosyal politikalara karşı olumlu bir tavır sergilediği görülmüştür. Topluluk, sosyal devlet anlayışına paralel olarak tüm hizmetlerden eşit bir biçimde yararlandırılmaktadır.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘kamusal ilişkiler’ başlığı ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Ulupamir Kırgız topluluğunun; kamusal ilişkileri önemsedikleri ve kamu otoritelerine karşı olumlu bir tutum içerisinde oldukları görülmüştür. Topluluk, kültürlerini ve ona eş değer saydıkları benliklerini muhafaza edebilmek için kamusal desteğin sağlanmasını gerekli bulmaktadır. Bu amaçla kültürlerini kamu görevlilerine tanıtmaya oldukça önem verdikleri ve bir gayret içerisinde oldukları görülmüştür. Bununla birlikte Sosyal desteklerin varlığı ve kamusal ilişkilerin olumlu olması Ulupamir Kırgız Topluluğunun özellikle Türkiye’ye uyum sağlamasında kolaylaştırıcı bir işleve sahiptir.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘Sosyal Destek ve yardımlar’ başlığı ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Özel gereksinimli bireylerin; sosyal hizmet uygulamalarından, talep doğrultusunda faydalandıkları ve hizmetlere ulaşmada herhangi bir problem yaşamadıkları ifade edilmiştir. Faydalanılan hizmetler genellikle; engelli ve yaşlılara yönelik rehabilitasyon/evde bakım hizmetleri, ayni ve nakdi hizmetler olarak sayılmıştır.

Ulupamir Kırgız topluluğunun, sosyal politikalar aracılığıyla kendilerine ulaşan sosyal hizmetler dışında; sivil olarak örgütlenmelerin de var olduğu ifade edilmiştir. Gönüllülük esasına bağlı olarak oluşturulan bu örgütlenmeler, dayanışmayı ve birlik beraberliği arttırıcı işlevlere sahiptir. Sivil örgütlenmeler aracılığıyla topluluk içi yardımlaşma mekanizmaları kurulmuştur. Bu mekanizmaların, ihtiyaç halinde anavatandaki soydaşlara ulaştırılacak yardımları organize ettiği de ifade edilmiştir.

Topluluk sivil oluşumlar aracılığıyla anavatanlarına destek olmakta ve bağlarını bu yolla canlı tutmaktadır.

Çalışmada odaklanılan ve öne çıkan konulardan biri olan ‘Uluamir Kırgızları’nin gözünden gereksinimler ve gereksinimlere ilişkin çözüm önerileri’ başlığı ile ilgili şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan katılımcılar, 2011 Van depreminin kültürel faaliyetlerinin etki alanını daralttığı, deprem sonrası akademik ve sanat çevrelerinin Uluamir köyüyle daha az ilgilendiğini belirtmektedir. Uluamir Kırgız topluluğu, özellikle kültürel olarak varlıklarını sürdürememe kaygısı taşımaktadır. Bu bağlamda kültürlerini ana kaynaktan öğrenme, doğru bir biçimde yaşama ve gelecek nesillere aktarma gibi konularda eksiklik yaşadıkları ifade edilmiştir. Topluluğun genç üyeleri, sosyalleşebilecekleri, kültürel faaliyetleri sürekli ve etkili bir biçimde devam ettirebilecekleri gençlik veya kültür merkezi gibi oluşumlara ihtiyaç duymaktadır. Topluluk ayrıca, çocukların kültürel yönden desteklenmesi ve bu anlamda çocuklara yönelik kültürel aktivitelerin arttırılması konusunda gereksinim duyduklarını ifade etmektedir.

Topluluk içerisinde okullaşma oranının artmasıyla tarım ve hayvancılık dışında farklı iş kollarına dağılımlar yaşanmış ve memuriyet oranı fazlalaşmıştır. Buna rağmen köy içerisinde, işsizliğin çok büyük bir sorun alanı oluşturduğu özellikle gençlerin iş bulma konusunda zorlandıkları ifade edilmiştir.

5.2. ÖNERİLER

Çalışma sonucunda tespit edilen sorunlar, sosyal hizmet uygulamaları bağlamında değerlendirilerek, bazı öneriler ortaya konmuş ve bu öneriler aşağıda sunulmuştur;

- Çalışmada öne çıkan faktörlerden birisi farklılıklar sebebiyle algılan ayrımcılık kavramıdır. Kişiler köy dışına çıktıkları ilk andan itibaren ayrımcılığı deneyimlediklerini ifade etmiştir. Algılanan ayrımcılık, çevre köyler ile Ulupamir Kırgız Topluluğu arasındaki ilişkiyi olumsuz etkilemekte ve tarafların giderek birbirlerinden uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Ön yargıların ve olumsuz tutumların ortadan kalkmasının ayrımcılığı engellemede önemli bir mihenk taşı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda uzman kişilerce; Ulupamir Kırgız Topluluğunun tarihleri, kültürleri ve konumları ile ilgili gerekli eğitimler verilerek, çevre köylerde ikamet eden ahalinin bilgilendirilmesi, böylelikle geliştirilmiş veya geliştirilmesi muhtemel ön yargılar ile yanlış tutumların önlenmesi ve nihayetinde başat kültürden farklılaşan özelliklerin çeşitlilik olarak algılanması sağlanmalıdır. Böylece; farklılıklar ayrımcılık aracı olarak görülmeyecek ve iletişim önündeki engeller kırılarak sosyokültürel uyumun düzeyi arttırılabilecektir.
- Ayrımcılığın inşası ve ötekileştirme konularında söylemlerin önemli etkisinin olduğu bilinmektedir. Ulupamir Kırgız Topluluğu üyeleri ait olmadıkları etnik köken üzerinden kendilerine yönelen ırk temelli hitap şekillerini küçük düşürücü bulmaktadır. Bu hitap şekillerinin Topluluk üyelerinin çevre köy ahalisine karşı olumsuz duygu ve tutum geliştirmelerine sebebiyet verdiği görülmüştür. Ulupamir Kırgız Topluluğunda rahatsızlık yaratan ve milli kimlikleri ile uyuşmayan hitap ve ifadelerin önlenmesi amacıyla çevre köyler ve Erciş İlçe Merkezinde bilgilendirme çalışmaları yapılması ve gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

- Ayrımcılığın, ön yargıların ve olumsuz tutumların önlenmesi noktasında eğitimin ve bilinçlendirme çalışmalarının yanı sıra tarafları bir araya getirecek ve sosyal anlamda birbirlerini tanıma fırsatı sunacak ortak aktivitelerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Ulupamir Kırgızlarının, çevre köyler ve Erciş yöresi ile etkileşimlerinin artırılması amacıyla; kamu otoritelerinin teşvik ve desteği alınarak, Erciş ilçesinde her yıl yapılan at yarışlarının düzenli bir biçimde organize edilmesi ve Ulupamir Kırgız Topluluğu'nun da bu etkinliklere katılımının sağlanmasının taraflar arası iletişimi arttıracak ve sosyokültürel uyumu düzeyine olumlu katkı sunacağı düşünülmüştür.
- Ulupamir Kırgız Topluluğu gençleri ile çevre köylerde ikamet eden gençlerin belli periyotlar ile bir araya getirilmesi; kültürel, sosyal ve sportif alanlarda etkinlikler yapılması sosyokültürel uyum düzeyini arttırmada etkili bir yol olarak düşünülmüştür. Böylelikle gençler arasında yaşanan olası etnik ve kültürel çatışmaların önüne geçilebileceği düşünülmüştür.
- Ayrımcılık ile ortaya çıkabilecek olası şiddet suçlarını önleyebilmek ve empati duygusunu tesis etmek amacıyla Ulupamir Kırgız Topluluğu ve çevre köylerde ikamet eden ahalیه yönelik; şiddet, ayrımcılık, toplumsal baskı ve empati gibi konularda sosyal hizmet bağlamında eğitici grup çalışmaları düzenlenmesi gerektiği düşünülmüştür.
- Ulupamir Kırgız Topluluğu üyelerinin büyük ölçüde grup içi evlilikler gerçekleştirdiği görülmüştür. Ulupamir Kırgız topluluğu nezdinde, yakın akraba evliliklerinin sakıncaları ve ortaya çıkaracağı sorunlar hakkında bilimsel ve sosyal veriler ışığında önleyici ve koruyucu çalışmaların yapılması ve topluluk üyelerinin çevre köyler ve Erciş yöresinden evlilik gerçekleştirmelerine teşvik edilmesi gerekmektedir. Böylelikle sağlıklı bir neslin yanı sıra, kurulacak akrabalık bağları ile ayrımcılığın giderilmesi ve sosyokültürel uyum düzeyinin artması mümkün olacaktır.

- Ulupamir Kırgız Topluluğu mensuplarının, ‘güven’ sorununu çevre köyler ile iletişime aktif katılım konusunda engel olarak ifade ettikleri görülmüştür. Sosyal hizmetin gruplar arası uyum düzeyini arttırarak, sosyal dengeyi maksimize etme amacına yönelik olarak Ulupamir Kırgızları ile çevre köy ahalisi arasında, uyum ve diyalogu arttırılması ve karşılıklı güvenin tesis edilmesi ve böylelikle sosyal dengenin sağlanması amacıyla; tarafların ortak faaliyet alanları oluşturabilecekleri projelerin geliştirilmesi ve sosyal hizmet anlayışı ile uygulamaya konulması gerekmektedir.
- Ulupamir Kırgız Topluluğu ile Ulupamir’e komşu çevre köyler ve Erciş ilçe merkezi ahalisi arasında kardeş aileler projesi başlatılması; bu yolla toplumlar arası yardımlaşma, güven, dayanışma ve samimiyet duygularının ön plana çıkarılması; diyalog yolu ile uyum sağlanarak ön yargı, dışlanma ve ayrımcılığa neden olan olumsuzlukların giderilmesi güven ortamının tesisinde alternatif bir yol olarak düşünülmüştür.
- Çalışmada, Ulupamir Kırgız topluluğu ve çevre köy ahalisinin ortak dine mensubiyetleri sebebiyle müşterek bir paydada bulunduğu görülmüştür. Bu bağlamda Diyanet İşleri Başkanlığı ve Erciş Müftülüğünün organizasyonu ve yardımlarıyla; Ulupamir Kırgızları ve çevre köylerin ortak katılımı ile gerçekleştirilerek dini program, kandil vb. etkinliklerin yapılması; dini bağlar vasıtası ile güven ortamını tesis edebilecektir. Buluşulan ortak değerlerin sosyokültürel uyum düzeyinin artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Çalışmada öne çıkan konulardan birisi Ulupamir Kırgız Topluluğu üyelerinin kültürlerini yaşayamama ve yaşatamama noktasında duydukları endişedir. Ulupamir Kırgız Topluluğunca büyük önem atfedilen ve kaybetme endişesi duyulan öz kültürlerinin korunması amacıyla gerekli tedbirlerin alınması ve projeler geliştirilmesi; bu bağlamda geleneksel kültürlerinde yer bulan müzikler, müzik aletleri, giyim-kuşam şekilleri ve sanatsal argümanları ortaya

koyabilecekleri faaliyetler yapılması ve Erciş Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından eğitici kurslar düzenlenmesi gerekmektedir.

- Ulupamir Kırgız Topluluğu üyelerinin, kültür ve kimliklerinin devamı ve ana kaynaktan beslenmesi için ana vatanları olan Kırgızistan'ı belli periyotlarla ziyaret etmeleri hususunda Kırgızistan Devleti'nin de katılımı ile projeler yapılması gerekmektedir.
- Kırgızistan'dan usta öğretici, öğretmen ve akademisyenlerin davet edilerek; Ulupamir Kırgız Topluluğunun beklenti ve istekleri doğrultusunda belirlenecek konularda, programlar yapılması ve bilgi alışverişinde bulunulması, kültürün yaşatılması noktasında etkili bir yol olarak düşünülmüştür.
- Ulupamir Kırgız Topluluğunun varlıklarını devam ettirebilmek amacıyla anadillerine özen gösterdikleri ve dilin muhafazası noktasında bir çaba içerisinde oldukları görülmüştür. Bu bağlamda Kırgız Kültüründe önemli yeri olan Kırgız Dil ve Edebiyatının devamını sağlamak amacıyla; Ulupamir Köyünde faaliyet gösteren okullarda, Ulupamir Kırgız Kültürünün seçmeli ders olarak okutulması için Van Valiliği ve Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde gerekli işbirliğinin sağlanması, destek ve yardımlarının alınması gerekmektedir.
- Ulupamir Kırgız Topluluğu üyeleri, kültürlerinin somut olarak görünür kılınmasını talep etmektedir. Bu bağlamda, Kırgız Milli Kültüründe önemli yer tutan ve geleneklerinin bir parçası olan oğlak, ulak ve cirit gibi oyunların oynandığı; etnografik eserlerin yer aldığı ve Kırgız Otağlarının sergilendiği şölen ve festivallerin düzenlenmesi; geniş katılımın sağlanması için şölen ve festivallerin devlet organizasyonu haline getirilmesi ve ilgili devlet kurumlarınca finanse edilmesi gerekmektedir.

- Ulupamir Kırgız Topluluğu mensupları, işsizlik problemleri yaşamakta ve farklı meslek kollarının geliştirilmesi konusunda talepte bulunmaktadır. Bu bağlamda Sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel projeler geliştirerek; Ulupamir Kırgızlarının kültürlerini ve sosyal yaşamlarını yansıtan halı, kilim, keçe, çadır-otağ, milli kıyafetler, at koşum takımları vb. öğelerin üretimlerini yapabilecekleri zanaatlar konusunda tezgâhlar ve araç-gereçler sağlanarak, eğitimler verilmesi, böylelikle işsizliği önleyici ve istihdamı artırıcı tedbirlerin alınması gerektiği düşünülmüştür.
- İşsizlik sorunun çözülmesi ve iş kollarının çeşitlenmesi konusunda Erciş Yöresi ve Ulupamir’e komşu çevre köyler tarafından tarım ve hayvancılık alanında ortaya konulan geleneksel-modern hayvancılık ve tarım uygulamalarının; Ulupamir Kırgız Topluluğu günlük yaşam pratiklerinde de yer bulması amacıyla meyve ve sebze tarımı, bağcılık, arıcılık, seracılık ve hayvancılık alanında projeler geliştirilmesi, bu yolla yerel kültürün tanıtılması gerektiği düşünülmüştür.
- Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup üyeler, köy nüfusunun artmasıyla ciddi bir biçimde konut sıkıntısı çektiklerini ifade etmiştir. Bu ihtiyaca yönelik olarak Erciş Kaymakamlığı ve ilgili kurumlarca kalıcı konutlar yapılarak barınma gereksinimlerinin karşılanması gerektiği düşünülmüştür. Böylelikle barınma koşullarının yetersizliği nedeniyle köy dışına yaşanan göç engellenerek kültürel asimilasyonun önüne geçilebilecektir.
- Ulupamir Kırgız Topluluğu üyeleri özellikle çocukların eğitimi noktasında gereksinimlerinin olduklarını ifade etmiştir. Bu bağlamda; Erciş Belediyesi ve Erciş İlçe Sosyal Hizmetler Merkezi Müdürlüğü ile iş birliği yapılarak, çocuk bakımı ve eğitimi, anne ve çocuk sağlığı ve sorunları ile talep edilecek diğer konularda bilgi düzeylerini arttırmak amacıyla; Ulupamir’de ikamet eden ailelerin eğitimi için grup düzeyinde çalışma yapılması, uzmanlar tarafından

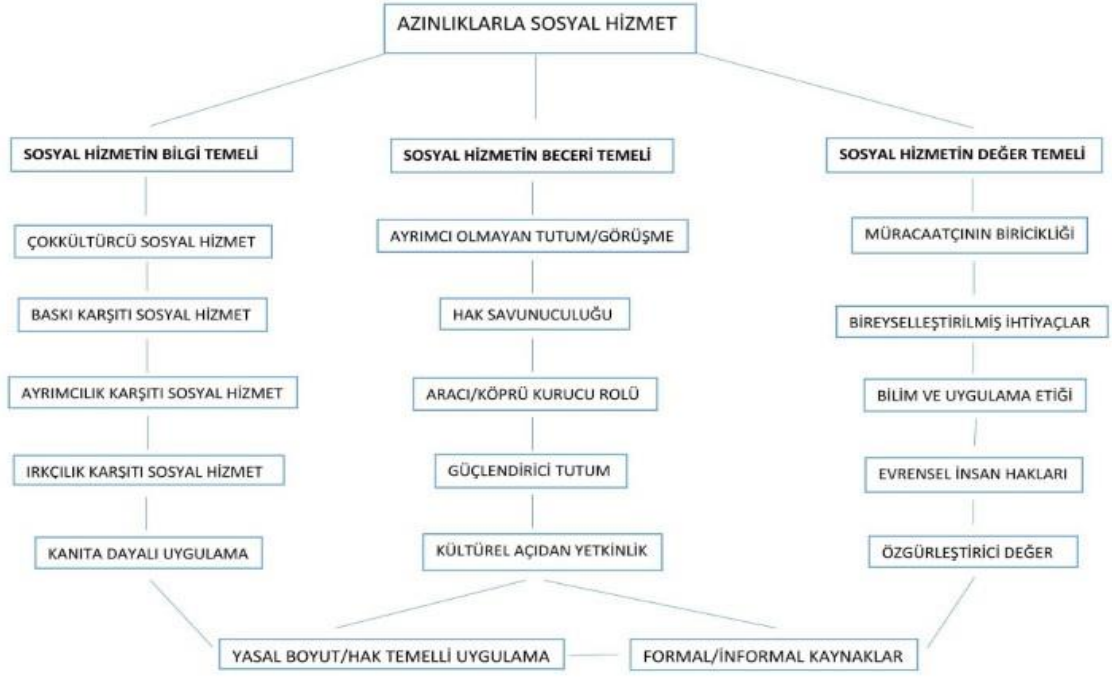
seminerler verilmesi, bu bağlamda Ulupamir Köyünde kreş açılması ve sosyal hizmet bağlamında ihtiyaçların giderilmesi gerekmektedir.

- Ulupamir Kırgız Topluluğuna mensup üyelerin, ifade etmedikleri ve çalışmada görünür kılınamayan ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları belirlemeye yönelik, ilçe sosyal hizmet merkezi tarafından sosyal inceleme yapılması ve belirlenen sorunların çözümüne yönelik sosyal hizmet uygulamalarının başlatılması gerekmektedir.

Sosyal hizmet; ‘hak temelli’ ve uygulamalı bir disiplindir. Bu bağlamdan bakıldığında ‘insan merkezli’ değerlere donatılmış olarak, kişilerin yaşadıkları veya yaşama tehdidi içerisinde bulundukları; eşitsizlikleri, ayrımcılıkları, hak ihlallerini iyileştirici ve önleyici hedefler doğrultusunda uygulama yapmakta ve sosyal hizmetin küresel tanımında yer aldığı gibi; farklılıklara saygı, insan hakları ve sosyal adalet gibi kavramları odağına alarak müdahalelerde bulunmaktadır (IFSW,2014).

Türkiye’ye anavatanlarından getirilerek, Van ili Erciş İlçesi Ulupamir Köyüne yerleştirilen Ulupamir Kırgız topluluğu; devlet nezdinde toplumun asli bir parçası olarak görülmekte ve azınlık statüsünde değerlendirilmemektedir. Her ne kadar azınlık kavramıyla tanımlanmamış olsalar da azınlıkların yaşadıkları birtakım sorunları yaşadıkları veya yaşama tehlikesi içerisinde oldukları görülmektedir. Bu bağlamda Tek (2018)’ in çalışmasında geliştirdiği ve azınlıklarla sosyal hizmet alanında çalışacak meslek elemanları ile araştırmacılara referans olarak; genel çerçeve sunacağı düşünülen tablo ışığında çalışmaların gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmüştür.

Tablo 2: Azınlıklarla Sosyal Hizmet



Kaynak: Tek (2018) (Tablo, araştırmacının izni alınarak kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

- AGER, A., STRANG, A.: 2008 “Understanding integration: A conceptual framework”,**Journal of Refugee Studies**, 21/2 ,166–191. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>
- AKARÇAY ULUTAŞ, D., KIRLIOĞLU, M.: 2020 “Sosyal Hizmetin Gözünden Sosyal Uyum için Bir Öneri: Çokkültürlü Eğitim”, **Toplum ve Sosyal Hizmet**, Sayı 31/2, 677–698.
- AKBAŞ, E. :2011 “Sosyal Hizmetlerin Sivil Oluşumu-Berlin’deki Göçmen Sivil Toplum Örgütleri Üzerine Bir Araştırma”, **Toplum ve Sosyal Hizmet**, Sayı 22/2, 113-136.
- AKÇAY,S., ADIGÜZEL, İ.B., BEYDİLİ GÜRBÜZ E.:2021 “Araştırma Yolculuğundan Yansımalar: Sosyal Hizmet Araştırmalarında Saha Deneyimleri”, **Sosyal Hizmet Araştırması Yapmak: Bir Yolculuğun İnşası**, Ed. Sinan. Akçay., İlkay Başak Adıgüzel., ve Eda Beydili Gürbüz, Ankara, Nobel Bilimsel Eserler, s.1-37.

AKKUŞ, B., ALEVOK
İZCİ, N.: 2018

“Sistem Yaklaşımı, Kavramları ve Yönetim”,
**Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal
Bilimler Dergisi**, Sayı 4/7, 223–237.

AKSOY, Z.: 2012

“Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”,
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı
5/20, 293–303.

ALBAY ALYÜZ, S.
B.: 2020

“Sosyal Desteğin Birey Yaşamında Önemi ve
Sosyal Hizmet”, **Talim: Journal Of Education In
Mushim Societies And Communities**, Sayı 4/1,
115–134.

ALTAN, Ö. Z.: 2004

“**Sosyal Politika Dersleri**”, Eskişehir, Anadolu
Üniversitesi Yayınları.

ALTINKOZ, O.: 2017

**Almanya’da Yaşayan Türkiye Kökenli
Göçmenlerde, Göçmen Kimliğinin İnşasında
Alman İmgesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans
Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü, İstanbul

ARENDS TOTH, J.,
VİJVER, F. J. V. D.:
2003

“Multiculturalism and Acculturation: Views of Dutch And Turkish–Dutch”, **European Journal of Social Psychology**,33/2,249-266.

<https://doi.org/10.1002/ejsp.143>

AYMAN GÜLER, B.
:2006

“Sosyal Devlet ve Yerelleşme”, **Memleket Siyaset Yönetim**, Sayı 1/2, 29–43.

BALTACI, A.:2019

“Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı15/2,368388

[.https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299](https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299)

BAPAEVA, J.M.: 2015

Göç Nedeniyle Van Kırgızlarının Sosyo-Kültürel Yapısında Oluşan Değişimler: Halkbilimi Verilerine Göre Bir inceleme, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

BARAN, M.: 2014

“Pamir Yaylası’ndan Ulupamir Köyü’ne: Kırgızlarda Sosyo-Kültürel Yaşam ve Mekânın Dili”, **Bilig**, Sayı 68, 43–58.

BARKER, R.L.:1999

The Social Works Dictionary, 4.bs., Washington, NASW Press.

BARTH, F.:2001

Etnik Gruplar ve Sınırları: Kültürel Farklılığın Toplumsal Organizasyonu, Çev. Ayhan Kaya ve Seda Gürkan, İstanbul, Bağlam Yayınları.

BARTRAM, D.,
POROS, M. V.,
MONFORTE, P.:2017

Göç Meselesinde Temel Kavramlar, Çev. İtir Ağabeyoğlu Tuncay, Ankara, Hece Yayınları.

BAŞTÜRK, S.,
TAŞTEPE, M.:2013

Evren ve Örneklem İçinde Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara, Vize Yayıncılık.

BAYDAR, V.,
ERSOY, A.F.:2017

“Sosyal Hizmet ve Çevre: Ekososyal Yaklaşım”,
Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi, Sayı 52/2, 236–247.

BEKİROĞLU, S.:2018

Ekosistem Yaklaşımı Perspektifinden Ağır Ruhsal Hastalığa Sahip Bireylerin Sosyal İşlevselliğin Karma Yöntem Tasarımıyla İncelenmesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- BERBER ÇELİK,
Ç.:2018 “Bağlanma Stilleri, Psikolojik İyi Olma ve Sosyal Güvende Hissetme: Aralarındaki İlişki Ne?”, **Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 13/25, 27-40.
- BERRY J.W.,SAM,
D.L.: 1997 “Acculturation and Adaptation” **Handbook of Cross-Cultural Psychology**, 3(2) 291-326.
- BERRY, J. W.: 1974 “Psychological Aspects Of Cultural Pluralism: Unity and Identity Reconsidered”, **Topics in Culture Learning**, 2, 17-22.
- BERRY, J. W.: 2001 “A Psychology of Immigration”, **Journal of Social Issues**, 57, 615-631
- BERRY, J. W.: 2005 “Acculturation Living Successfully in Two Cultures”,**International Journal of Intercultural Relations**, 29/6, 697-712.
- BERRY, J. W. :2011 “Integration And Multiculturalism: Ways Towards Social Solidarity”, **Papers On Social Representations**, 20/1, 2-1.
- BERRY, J. W.,
SABATIER, C.:2010 “Acculturation, Discrimination, and Adaptation Among Second Generation Immigrant Youth in Montreal and Paris”, **International Journal of Intercultural Relations**, 34, 191-207.

- BERRY, J. W., KİM, U., POWER, S., YOUNG, M., BUJAKİ, M.: 1989 "Acculturation Attitudes İn Plural Societies", **Applied Psychology**, 38/2, 185-206.
- BERRY, J. W., PHİNNEY, J. S., SAM, D. L., VEDDER, P.: 2006 "Immigrant youth: Acculturation, Identity, and Adaptation", **Applied Psychology**, 55/3, 303-332.
- BERRY, J. W.: 2003 "Conceptual approaches to acculturation", **Acculturation: Advances İn Theory, Measurement And Applied Research**, Ed. In Kevin M.Chun., Pamela Balls Organista., ve Gerardo Marín Washington, American Psychological Assoc, s. 17-37.
- BİLGE ZAFER, A.:2016 "Göç Çalışmaları İçin Bir Anahtar Olarak Kültürleşme Kavramı", **Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 17/30, 75-92.
- BİLGİLİ, A.: 1998 "Bir Dış İskân Uygulamasının Sosyolojik Çözümlemesi -Ulupamir Örneği-", **Istanbul Journal of Sociological Studies**, Sayı 25, 139-151.
- BİLGİN, N.:1995 **Kollektif Kimlik** ,İstanbul, Sistem Yayıncılık.

BOLAT, S.:2015

Aydın'ın Üç Çerkez Yerleşiminde Etnik Kimlik Araştırması, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Aydın.

BOSTAN, H.: 2017

“Türkiye’de İç Göçlerin Toplumsal Yapıda Neden Olduğu Değişimler, Meydana Getirdiği Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, **Coğrafya Dergisi**, Sayı 35, 1–16.

BOURHİS,R.Y.,
MOİSE,L.C.,
PERREAULT,S.,
SENECAL, S.:1997

“Towards An Interactive Acculturation Model: A Social Psychological Approach”, **International Journal of Psychology**, 32/6, 369-389.
<https://doi.org/10.1080/002075997400629>

BOZKAYA, M.,
ERDEM AYDIN, İ.
:2010

“Kültürlerarası İletişim Kaygısı: Anadolu Üniversitesi Erasmus Öğrencileri Değişim Programı Örneği”, **İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı 1/39, 29-42. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.6604>

BRAUN, V.,
CLARKE, V.: 2006

“Using Thematic Analysis İn Psychology”, **Qualitative Research in Psychology**, 3/2,77-101.<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

- BROWN, B.,
PERKINS, D. D.,
BROWN, G.: 2003
“Place Attachment In A Revitalizing Neighborhood: Individual And Block Levels Of Analysis”, **Journal of Environmental Psychology**, 23/3, 259–271.
[https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(02\)00117-2](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(02)00117-2)
- BRUBAKER, R.: 2005
The “Diaspora” Diaspora. **Ethnic and Racial Studies**, 28/1, 1–19.
<https://doi.org/10.1080/0141987042000289997>
- BUZ, S.: 2004
Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul Mültecilik, Ankara, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayınları.
- CANBEY ÖZGÜLER, V.: 2018
“Göç ve Uyum Politikaları”, **GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics**, Sayı 1/1, 1-14
- CANKURTARAN
ÖNTAŞ, Ö., AKÇAY, S. :2014
“Niklas Luhmann’ın Sistem Teorisi ve Teorinin Sosyal Hizmet Disiplinindeki Yansımaları”, **Toplum ve Sosyal Hizmet**, Sayı 25/2, 97–110.
- CANPOLAT, H.: 2015
“Küresel Göç ve Türkiye’nin Göç Politikalarının Gelişimi”, **İdarecinin Sesi**, Sayı 167, 34-46.
- CASTLEBERRY, A.,
NOLEN, A.: 2018
Thematic analysis of qualitative research data: Is it as easy as it sounds? **Currents in Pharmacy Teaching and Learning**, 10/6, 807–815
<https://doi.org/10.1016/j.cptl.2018.03.019>
- CASTLES, S.: 2003
“Towards a Sociology of Forced Migration and

- Social Transformation”, **Sociology**, 37/1, 13–34.
- CHAMBERS, I.:2019 **Göç Kültür Kimlik**, Çev.Mehmet Beşikçi, ve İsmail Türkmen, İsatnbul, Ayrıntı Yayınları
- CLARKE, S.:2008 Culture and Identity. The Sage Handbook Of Cultural Analysis, 510–529.
- <https://doi.org/10.1111/j.1758-6631.1973.tb01069.x>
- CONNOLLY, S. J.:1997 **Culture, İdentity and Tradition: Changing Definitions of Irishness** ,Routledge.
- COŞKUN, H.:2019 **Göç ve Bütünleşme (Entegrasyon): Suriyeli Göçüne Sosyal Sermaye Temelinde Bir Sosyal Hizmet Müdahalesi**,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- ÇAĞLAR, T.: 2018 “Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 5/8, 26–49.
- ÇAĞLAYAN, S.: 2006 “Göç Kuramları, Göç ve Göç İlişkisi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 17, 67–91.
- <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23522/250638>

- ÇELİK, H.:2008 “Çokkültürlülük ve Türkiyede’ki Görünümü”, **Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 9/15 , 319-332.
- ÇELİK, H., BAYKAL BAŞER, N., MEMUR KILIÇ, H. N.:2020 “Nitel Veri Analizi ve Temel İlkeleri”, **Journal of Qualitative Research in Education**, Sayı 8/1, 379–406.
<https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m>
- ÇETİNER, S.:2020 **Suriye Krizi Özelinde Uluslararası Göç Sorunu,Yönetimi ve Uluslararası Göç Sorunun Ev Sahibi Ülkeye Sosyo-Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- ÇOŞTU, Y. : 2016 “Göçmenlerin Kimlik Arayışı–Avrupalı Türkler Örneği”, **Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 9/2, 533-546.

- DANIŞ, M. Z.: 2007 “Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplininde Sosyal Politikanın Yeri ve Önemi”, **Toplum ve Sosyal Hizmet**, Sayı 18/2,51–64.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48442/613653>
- DEMİR, G., BOLAT, S.:2017 “Çerkezler’de Kimlik ve Aidiyet” **Sosyoloji Konferansları**,55/55,1–42.
<https://doi.org/10.18368/iusoskon.328243>
- DENİZ, O., ETLAN, E. :2009 “Kırdan Kente Göç Ve Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma: Van Örneği”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Sayı 6/2, 472-498.
- DERE, G., KILIÇ, E.:2016 “Aidiyet Perspektifinden Çatışma Yönetimi Üzerine Kuramsal Bir Çalışma”, **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, Sayı 26/2, 127–154.
- DEVYLDER, J. E.:2012 “An Ecological Systems Perspective on the Clinical High Risk State Preceding Schizophrenia Onset”, **Social Work in Mental Health**, 10/6, 478–495.
<https://doi.org/10.1080/15332985.2012.708018>
- DİCICCO BLOOM, B.,CRABTREE, B. F.:2006 “The Qualitative Research Interview”,**Medical Education**”, 40/4,314–321.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x>
- DUMAN, Z.:2009 “Küreselleşme, Kimlik ve Çokkültürlülük”, **Sosyal**

Bilimler Dergisi, Sayı 2/1, 93–112.

DÜNDAR SEZEN, T.:
2008

“Dernek Kurma Özgürlüğünün İçeriği ve Gelişim Süreci Üzerine Bir İnceleme”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 10/1, 1-58.

ELA ÖZCAN, D. E.:
2017

“Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme”, **İş ve Hayat**, Sayı 2/4, 183-215.

ENGİN, İ. :2017

“Süpürge Zanaatçısı Örneğinde İki Kültürel Süreç: Kültürleme ve Kültürlenme”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Sayı 33/1-2, 165-169.

ESENTÜRK ERCAN,
L.:1998

Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi,(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

FERRİS, W.:1997

“Halk Şarkıları ve Kültür: Charles Seeger ve Alan Lomax”, Çev. F. G.Mirzaoglu, **Milli Folklor**, Sayı 34, 87-93.

FİŞEK, G.: 2011

“İnsan Uyur, Tehlike Uyumaz”, **Çalışma Ortamı Dergisi**, Sayı 117, 4–6.

- FLANNERY, V.,
REISE, S.P., YU J.
:2001
“An Empirical Comparison of Acculturation Models.
Personality and Social Psychology”, **Bulletin**, 27/8,
1035-1045.
<https://doi.org/10.1177/0146167201278010>
- FORDER, A.:1976
“Social Work And System Theory”, **The British
Journal of Social Work**, 6/1, 23-42.
- FRIEDMAN, B. D.,
NEUMAN ALLEN,
K.: 2011
“Systems Theory”, **Systems Theory. Theory &
Practice in Clinical Social Work**, 2/3, 3–20.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-54672-8_4
- GALSTER, G. C.,
METZGER, K.,
WAITE, R.:1999
“Neighborhood Opportunity and Immigrants
Socioeconomic Advancement”, **Journal of
Housing Research**, 10, 95-127
- GARDNER, A.,
FİLİA, K.,
KILLACKY, E., ve
COTTON, S.: 2019
“The Social Inclusion Of Young People With
Serious Mental Illness: A Narrative Review Of The
Literature And Suggested Future Directions”,
**Australian and New Zealand Journal of
Psychiatry**, 53/1, 15–26.
<https://doi.org/10.1177/0004867418804065>
- GORDON, M.M.:1964
**Assimilation in American Life: The Role of
Race, Religion, and National Origins**, New York,
Oxford University Press.

GÖKER, G.:2015

Göç Kimlik Aidiyet Kùltürlerarası İletişim Açısından İsveçli Türkler, Konya, Literatürk Akademia.

GRAVES, D.,
SHELDON, J. P.:2018

“Recruiting African American Children for Research: An Ecological Systems Theory Approach”, **Western Journal of Nursing Research**, 40/10, 1–33.

<https://doi.org/10.1177/0193945917704856>

GRECH, H.: 2019

“Impact of Forced Migration on Communication and Social Adaptation”,**Folia Phoniatica et Logopaedica**,71/4,137–145.

<https://doi.org/10.1159/000497057>

GÜVENÇ, B.: 2013

İnsan ve Kùltür, 13.bs, İstanbul,Boyut Yayıncılık.

HALL, S.: 1998

“Kimlik: Topluluk/Kùltür/Farklılık”, **Kùltürel Kimlik ve Diaspora**, Ed. J. Rutherford, ve Çev. İrem Sağlamer, İstanbul, Sarmal Yayınevi, s. 173-192.

HASANOVİC, M.,
SMİGALOVİC, D.,
FAZLOVİC, M. :2020

“Migration And Acculturation: What We Can Expect İn The Future”, **Psychiatria Danubina**, 32/3, 386-395.

HORTAÇSU, N.:2007

Ben Biz Siz Hepimiz Toplumsal Kimlik ve Gruplar Arası İlişkiler, Ankara, İmge Kitapevi.

IFSW.:2014

“Sosyal Hizmetin Küresel Tanımı”,

(Çevrimiçi)

<https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>, Erişim Tarihi : 23/04/2022

IŞIK, C. :2013

“Kültür Sosyolojisi: Toplumsalı Anlamada Bir Zorunluluk”, **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, Sayı 16/2, 151-169.

IOM,2016

Göç Terimleri Sözlüğü, Ed. Richard Perruchoud ve Jillyanne Redpath Cross.,2.bs., IOM.

(Çevrimiçi)

https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf Erişim Tarihi : 15/02/2021

KAFESOĞLU, İ.: 1997

Türk Milli Kültürü , 15. bs., Ankara ,Ötüken Neşriyat.

- KALİN, WALTER.:
2005 **Ülke İçinde Yerinden Olmak Konusunda Yol Gösterici İlkeler**, Çev. Kerem Altıparmak, Ankara, İmaj.
- KANIK, C.:2018 “Türk Kökenli Göçmenlerin Kimlik Yönelimi”, **Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 11/1,227–246
<http://dergipark.gov.tr/doi/10.17218/hititsosbil.396241>
- KARASU, M. A.:2017 “Göç ve Uyum Sorunu”, **Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü**, 2015,28-29-30 Eylül, Elazığ.
- KARATAŞ, M.: 2020 **Kitlesel Göç, Sosyal Kabullenme ve Uyum Bağlamında Türkmen İşçilerin Çalışma Deneyimleri**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KARSLI, B.:2013 “Toplumsal Birlikteliklerde Öncelikler: Kabullenme ve Dışlamanın Sosyo-Psikolojik Temelleri (Alevilik-Sünnilik Örneği)”, **Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 3/2, 99–136.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/birtop/issue/3531/48025>
- KAYA, İ. :2007 “Azınlıklar , Çokkültürlülük ve Mardin”,**D.Ü.Ziya**

Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 9, 44–55.

KELEŞ, F. B.: 2020

Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Türkiyede Kültürlenme Düzeyleri, Kültürleşme Stresleri Ve Kolektif Benlik Saygıları Arasındaki İlişkiler, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Aksaray.

KILIÇ, Y.: 2012

“Geçmişle Gelecek Arasında İnsan”, Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, Sayı 19, 77–90.

KİRMAYER, L. :2019

“The Politics of Diversity:Pluralism, Multiculturalism and Mental Health”, Transcultural Psychiatry, 56/6, 1119–1138.
<https://doi.org/10.1177/1363461519888608>

KIRST ASHMAN,
K.K., HULL, G.H.:
1999

Understanding Generalist Practice, 2.bs.,
London, Nelson Hall Publishers.

KOÇAK, Y., TERZİ,
E. :2012

“Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 3/3, 163–184.

<http://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/iibfdergi/file/03/7.pdf>

Koray, M.:2020

Sosyal Politika, 6.bs.,Ankara,İmge Kitabevi Yayınları.

KUŞ, E.:2007

“Sosyal Bilim Metodolojisinde Paradigma Dönüşümü ve Psikolojide Nitel Araştırma”, **Türk Psikoloji Yazıları**, Sayı 10/20, 19–41.

KUTLU,K.: 2019

Kırgız Lider Rahmankul Kutlu ve Van Kırgızlarının Tarihi ve Kültürü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KÜMBETOĞLU,B.:20
05

Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

KÜMBETOĞLU,B.:20
21

Niteliksel Araştırmalarda Analiz,İstanbul Bağlam Yayıncılık.

- KYMLICKA, W.:2012 “Çok Kültürlülük: Başarı, Başarısızlık ve Gelecek”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 70/2, 297–332.
- LEE OLSON, C., KROEGER, K. R.:2001 “Global Competency and Intercultural Sensitivity”, **Journal of Studies in International Education**, 5/2,116–137.
<https://doi.org/10.1177/102831530152003>
- LEMESSA, D.:2005 “Socio-Cultural Dimensions of Displacement: Displacement: The Case Of Displaced Persons In Addis Ababa”, **African Study Monographs**, 29, 193–203.
- LİETZ, C. A., ZAYAS, L. E.: 2010 “Evaluating Qualitative Research for Social Work Practitioners”, **Advances in Social Work**, 11/2, 188–202. <https://doi.org/10.18060/589>
- MELE, C., PELS, J., POLESE, F. : 2010 “A Brief Review of Systems Theories and Their Managerial Applications”, **Service Science**, 2/1–2, 126–135. https://doi.org/10.1287/serv.2.1_2.126
- MİLEY KROGSRUD, K., O’MELİA, M., DUBOİS, B.:2003 **Generalist Social Work Practice: An Empowering Approach** , 4. bs., Pearson.

- MORGAN, D.L.:1996 **Focus Groups As Quolitative Resaarch**, 2.bs.,New York, Sage Publications.
- MUTLUER, M.: 2003 **Uluslararası Göçler ve Türkiye: Kurumsal ve Ampirik Bir Alan Araştırması**, Denizli/Tavas, Çantay Kitabevi.
- NEULIEP, J. W.,
RYAN, D. J.:1998 “The İnfluence of İntercultural Communication Apprehension and Socio- Communicative Orientation on Uncertainty Reduction During İnitial Cross- Cultural İnteraction”, **Communication Quarterly**, 46/1, 88-99.
- NEUMAN,W.: 2013 **Social Research Methods: Pearson New International Edition: Qualitative and Quantitative Approaches**, 17.bs.,London, Pearson Education Limited.
- OBERG, K.: 1960 “Cultural Shock: Adjustment to New Cultural Environments”, **Practical Anthropology**, 4, 177-182.
- ORAL, B.,
ÇETİNKAYA, F.:
2017 “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç, Tanımı, Nedenleri ve Göç Kuramları”,**Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Özel Dergisi**, Sayı 3/1, 1–8.

ÖKELİ ULUSOY,
H.:2017

“Kültürlerarasılık, Çokkültürlülük ve Etnisite: Eskişehir’deki Çerkeslerin Kültürlerarası İletişim Pratikleri”, **Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı 27,165–181.

<https://doi.org/10.31123/akil.437379>

ÖZDİL, M.:2017

“Kolektif ve Bireysel Kimlikler Bağlamında Sosyal Bütünleşme”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 28/3, 383–400.

ÖZER, M.: 2016

“Ulupamir Kırgızlarında Evlilikle İlgili Gelenekler”, **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**, Sayı 5/2, 870-889.

ÖZGÜZEL, S.: 2013

“Batı Avrupa’da Çok Kültürlü Toplum Olgusu ve Kültürlerarası İletişimin Önemi Çok Dillilik, Çok Kültürlülük ve Dünya Bireyi Olmak”, **21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı 2/4,143–152.

<http://dergipark.gov.tr/egitimvetoplum/issue/5133/69890>

ÖZTÜRK, C.,
DÖNMEZ, G. (2018).

“Biçimsel Olmayan Bir Örgüt Olarak Aksakallılar Meclisi: Ulupamir Kırgızlarından Bir Örnek”, **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstirüsü Dergisi**, Sayı 21, 198–217.

PARDECK, J. T.: 1988

“An Ecological Approach for Social Work Praticice”, **Journal of Socilogy & Social Welfare**, 15/2, 133–142.

PASLI, F.: 2017

“Cinsel İstismara Uğrayan Çocukların Ekolojik Sistem Yaklaşımı Açısından İncelenmesi”, **Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi**, Sayı 2/2, 39–53.

<https://dergipark.org.tr/en/pub/gsbdergi/issue/32176/357039>

PİCKEL, A.:2010

“The Sage Handbook of The Philosophy of Social Sciences”, **Systems Theory**, Ed.Ian J Jarvie ve Jesus Zamora Bonilla, Colifornia, s. 240–252.

<https://doi.org/10.4135/9781412983907.n1952>

POLAT, K., ESEN,
SALİHE.:2016

“Kırgız Türkleri’nin Hayatında Gelenek ve İnanışların Rolü”, **Universal Journal of Theology**, Sayı 1/1, 20-30.

POLİS AKADEMİSİ
BAŞKANLIĞI, 2018

Politika ve Uygulama Boyutlarıyla Göç ve Uyum, Polis Akademisi Yayınları,18.

PUNCH, K.F.:2015

Introduction to Social Research: Quantitative and Qualitative Approaches (2.Baskı). Sage.

RUDMİN, F.: 2009

“Constructs, Measurements and Models of Acculturation and Acculturative Stress”, **International Journal of Intercultural Relations**, 33/27,106-123.

<https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.12.001>

RYDER,
A.G.,ALDEN, L.E.,
PAULHUS, D.L.: 2000

“Is Acculturation Unidimensional or Bidimensional A Head-To Head Comparison in The Prediction of Personality,Self-İdntity,And Adjustment”, **Journal of Personality and Social Psychology**,79/1,49-65.

S. CASTLES., H.DE
HAAS., J.M.
MİLLER.: 2019

The Age of Migration: International Population Movements in The Modern World. Palgrave Macmillan Publishing.

SAFRAN, W.: 1991

“Diasporas in Modern Societies: Myths of Homeland and Return”, **A journal of Transnational Studies**, 1/1, 83-99.

SAĞIR, A.: 2011

“Sürgün Sosyolojisi Bağlamında Van-Ulupamir Kırgız Türkleri ile Oş-Karadenizli Türkler Üzerine Uygulamalı ve Kıyaslamalı Bir Çözümleme”, **Turkish Studies (Elektronik)**, Sayı 6/4, 263-286.

SAM, D. L.: 2006 “The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology Acculturation”, **Conceptual Background and Core Components**, Ed. David . L. Sam ve John. W.,Cambridge, Cambridge University Press,s.11-26.

<https://doi.org/10.1017/CBO9780511489891.005>

SAM, D. L., BERRY, J. W.:2010 “Acculturation: When Individuals and Groups Of Different Cultural Backgrounds Meet”, **Perspectives on Psychological Science**, 5/4, 472-481.

SAM, D. L., BERRY, J. W.: 2010 “Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet”, **Perspectives on Psychological Science**, 5/4,472-481. <https://doi.org/10.1177/1745691610373075>

SAYEGH, L., LASRY, J. C. :1993 “Immigrants Adaptation In Canada: Assimilation, Acculturation,And Orthogonal Cultural Identification” **Canadian Psychology/Psychologie Canadienne**,34/1,98.

<https://doi.org/10.1037/h0078777>

SAYGIN, S., HASTA, D. (2018). “Göç, Kültürleşme ve Uyum”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, Sayı 10/3, 302-323.

- SCHNEİDER, C.:2014 “Theories And Methods of Social Work: Exploring Different Perspectives”, **The Use of Conceptual Frameworks to Investigate the Structure-Agency Link in Comparative Immigration Policy and its Relevance to Social Work**, Ed. Vesna Leskosek, 3.bs, Ljubljana, Faculty of Social Work.
- OKA, T., SHAW, I.: 2003 “Qualitative Research in Social Work”, **Qualitative Research in Social Work**, 2.
<https://doi.org/10.4135/9781849209694>
- SHEAFOR ,W.B., HOREJSİ, J.C .:2016 “Sosyal Hizmet Uygulaması:Temel Teknikler ve İlkeler”, **Sosyal Hizmette Uygulama Çerçevesleri**, Ed. Durdu Baran Çiftçi., Çev. F. Çoban ve T. Uraz, Ankara, Nika Yayınevi, s. 105-141.
- SMİTH, ANTHONY D.:2014 **Milli Kimlik**, Çev.Bahadır Sina Şener,İstanbul, İletişim Yayınları.
- SOMUNCU, B.: 2006 **Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- SÖZER, M. A.: 2019 “Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet”, **Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 14/28, 418–431.
<https://doi.org/10.35675/befdergi.643948>
- STEWART, L.,
LEGGAT, P. A.: 1998 “Culture Shock and Travelers”, **Journal of Travel Medicine**, 5/2, 84-88.
- SÜRGEVİL, O.: 2008 “Farklılık Kavramına Ve Farklılıkların Yönetimine Temel Oluşturan Sosyo-Psikolojik Kuramlar ve Yaklaşımlar”, **Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 11/20, 111–124.
- ŞEMŞİT, S.: 2018 “Avrupa Birliği Politikaları Bağlamında Uluslararası Göç Olgusu ve Türleri: Kavramsal Bakış”, **Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 25/1, 269–289.
<https://doi.org/10.18657/yonveek.407308>
- ŞİMŞEK, A.R.:2019 **Ulupamir Kırgızlarında Kuşaklar Arası Sosyo-Kültürel Değişimi**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

TAMER, M.,
BİRVURAL.: 2018

“Zorunlu Göçler ve Doğurduğu Sosyal Travmalar”,
Zorunlu Göçün Toplumlarda Oluşturduğu Problemler, Ed. Vahap Özpolat, 11-21,Ankara, Hegem Yayınları, s.,11-24.

TAJFEL, H.,
TURNER, J. C.: 2004

“Political Psychology: Key Readings” **The Social Identity Theory of Intergroup Behavior**, Ed. In J. T. Jost., J. Sidanius , Psychology Press,s. 276–293.

<https://doi.org/10.4324/9780203505984-16>

TEATER, B.: 2014

“Case Study Social Work Practice”, **Case Study Social Work Practice From an Ecological Perspervtive**, Ed. C.W. LeCroy, 3.bs., New Jersey, Wiley.

TEK, S.:2018

Azınlıklarla Sosyal Hizmet: Türkiye’de Yaşayan Azınlıkların Toplumsallaşma Deneyimleri Ve Sosyal Politika Gereksinimleri,(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- TEKİNDAL, M.: 2018 “Türkiye’de Sosyal Yardımların Yapısal İşlevsel Yaklaşımına Göre Analizi”, **Toplum ve Sosyal Hizmet**, Sayı 29/2, 335-362.
- TEZGEL, O. :2013 **Sosyal Politika. Sendikacılık Akademisi Ders Notları**, 2.bs., Ankara, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, s. 1-32.
- THYER, B.A.:2012 “The Scientific Value of Qualitive Research for Social Work”, **Qualitive Social Work**, 11/2,115-125.
- TOKMAK, M.: 2016 “Sözlü Tarih ve Derinlemesine Görüşme”, **Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 3, 83–98.
- TÖLÖLYAN, K.:2007 “The Contemporary Discourse of Diaspora Studies”, **Comparative Studies of South Asia,Africa and the Middle East Duke University Press** ,27/3,647-655.
- TURUT, H., ÖZGÜR, E. M.: 2018 “Bir Kente Göçün Hikayesi : Süreçler,Bütünleşme ve Aidiyet”, **Coğrafi Bilimler Dergisi**, Sayı 16/1, 153–180.
https://doi.org/10.1501/cogbil_0000000196

TÜRNÜKLÜ, A.: 2000 “Eğitim bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, Sayı 24/24, 543–559.

<https://doi.org/10.14527/578>

UNITED NATIONS
HIGH
COMMISSIONER
FOR REFUGEES,
2008 “**New Issues in Refugee Research**”. Policy Development and Evaluation Service, UNHCR, 158.

<https://www.unhcr.org/486cc99f2.html>

WARD, C., RANA-
DEUBA, A.: 1999 “Acculturation and Adaptation Revisited”, **Journal of Cross-Cultural Psychology**, 30/4, 422-442.

doi: 10.1177/0022022199030004003

WARD, C.,
KENNEDY, A.: 1994 “Acculturation Strategies, Psychological Adjustment, And Sociocultural Competence During Cross-Cultural Transitions”, **International Journal Of Intercultural Relations**, 18/3, 329-343.

- YALDIZ, F.: 2013 “Diaspora Kavramı: Tarihçe, Gelişme ve Tartışmalar”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, Sayı 18/18, 289-318.
- YANIK, C.: 2013 “Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi”, *Kaygı*, Sayı 20, 225–237.
<https://doi.org/10.20981/kuufefd.05281>
- YETER, E.: 2018 “Suriyeli Göçmen Kadınların Dini-Kültürel Kimlik Oluşturmalarında Yerel Dini Kültürün Etkisi”, *Antakiyat*, Sayı 1/1, 99-126.
- YILDIRIM.A.,
ŞİMŞEK.H.: 2021 *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 12.bs.,Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- YOLCUOĞLU, G.: 2010 “Sosyal Çalışmada Gereksinim Kavramı ve Çocuk Refahı Sisteminde Gereksinim Temelli Politikalar”, *Aile ve Toplum*, 23/23, 47–56.
<https://doi.org/10.21560/spcd.37512>
- YOLCUOĞLU, İ.G.: 2012 “Türkiye’de Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetlerin Geliştirilmesi”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Sayı 23/2, 145-158.
- YOUNG, I. M.: 1980 “Throwing Like a Girl: A Phenomenology of Feminine Body Comportment Motility and Spatiality”, *Human Studies*, 3/1, 137–156.
<https://doi.org/10.1108/eb026540>

ZASTROW, C.: 2014

“Sosyal Hizmete Giriş”, **Bir Meslek ve Uzmanlık Alanı Olarak Sosyal Hizmet**, Ed. Durdu Baran ve Çev. Durdu Baran Çiftçi, 2.bs., Ankara,Nika Yayınevi. s.16-18



EKLER

EK-I. ETİK KURULU BAŞKANLIĞI KARARI

Tarih ve Sayı: 30.03.2021-154741



T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu
Başkanlığı



Sayı :E-35980450-663.05-154741
Konu :Şüheda KÜÇÜKKAYA

Sayın Şüheda KÜÇÜKKAYA

İlgi : 19.01.2021 tarihli, 56992 yazı

Sorumlu araştırmacılığını üstlendiğiniz 2021/41 dosya numaralı "Ekosistem Perspektifi Bağlamında Van Ulupamir Kırgız Köyü ve Çevre Köyler Arasındaki Sosyo-Kültürel Uyum ve Sosyal Politika Gereksinimleri Üzerine Bir İnceleme" başlıklı çalışma, Kurulumuzun 08.02.2021 tarih ve 02 sayılı toplantısında görüşülerek etik yönden uygun bulunmuş olup, karar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. N. Tolga SARUÇ
Başkan

Ek:Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Kararı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSAMZC33L3 Pin Kodu :83842

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-universitesi-ebys>

Istanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü

34452 Beyazıt/Fatih-Istanbul

Tel : 0212 440 20 89 Faks : 0212 440 20 88

e-posta : sosyalbilimleretikkurul@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbul.edu.tr

Kep Adresi : istanbuluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için : Süleyman ARIK

Dahili : 10689



Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-II. ETİK KURUL ONAYI



T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Tarih ve Sayı: 17.03.2021-13 PT43



İlgili makama,

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi **Şüheda KÜÇÜKKAYA** “Ekosistem Perspektifi Bağlamında Van Ulupamir Kırgız Köyü ve Çevre Köyler Arasındaki Sosyo-Kültürel Uyum ve Sosyal Politika Gereksinimleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı, 2021/41 dosya numaralı 29.01.2021 tarih ve 56992 sayılı başvurusu ile İ.Ü. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’na başvurmuştur. 08.02.2021 tarihinde gerçekleşen inceleme sonucunda, adı geçen çalışmada etik açıdan bir sorun olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Gereğini bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Unvanı / Adı / Soyadı	Kurumu	Araştırma ile ilişki	Karar	İmza
Prof. Dr. Naci Tolga SARUÇ (Başkan)	İktisat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Çiğdem Börke TUNALI (Başkan Yardımcısı)	İktisat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Eray YURİSEVEN (Başkan Yardımcısı)	İstanbul Tıp Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Aydın TOPALOĞLU	İlahiyat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Yasemin İŞIKTAÇ	Hukuk Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR	İktisat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Seyhan NİŞEL	İşletme Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR	Edebiyat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selim YAZICI	Siyasal Bilgiler Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Rasim İlker GÖKBULUT	Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Enes KABAKCI	Edebiyat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Haluk ZÜLFİKAR	İktisat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Hanife Özlem SERTEL BERK	Edebiyat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Şerife Sema KARAKELLE	Edebiyat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Göklem TEKDEMİR YURİDAŞ	Edebiyat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Bengi PİRİM DÜŞGÖR	Edebiyat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Elif YAVUZ SEVER	Edebiyat Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Güven GÜNVER	İstanbul Tıp Fakültesi	E ☒ H ☒	☒ Onay ☒ Katılmadı ☒ Ret ☒ M.Katılmadı	

EK-III. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

T.C. İstanbul Üniversitesi

Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

Sizi Şüheda KÜÇÜKKAYA tarafından yürütülen “Ekosistem Perspektifi Bağlamında Van/Erciş Ulupamir Kırgız Köyü ve Çevre Köyler Arasındaki Sosyo-Kültürel Uyum ve Sosyal Politika Gereksinimleri” başlıklı tezli yüksek lisans araştırmasına davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı, 1982 yılında Ulupamir yaylalarından Türkiye’ye zorunlu göç ile gelen ve Van-Erciş’e yerleştirilen Kırgız topluluğunun sosyo-kültürel uyumunu, kültürleşme durumlarını ve sosyal politika gereksinimlerini incelemektir. Kültürleşme ve uyum göç eden topluluğun ve yerli halkın çift taraflı katılımı gerektirmektedir. Çalışmanın bir diğer amacı sosyal hizmet disiplini içinde önemli bir kullanım alanına sahip olan "Ekosistem kuramı" bağlamında çevresi içinde birey anlayışını merkeze alarak çevre köylerin de Ulupamir Kırgızlarına uyumları üzerine bir çalışma yürütmektir. Araştırmada sizden tahminen 60 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen on dokuz(19) kişi katılacaktır. Bu çalışma yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sürdürülecektir. Görüşme süresinde hiç kimseyle paylaşılmamak üzere ses kaydı alınacaktır. Kayıtlar, yüksek lisans mezuniyetime kadar tarafımda saklı kalacak ve şifreli bir klasörde saklanacaktır. İmha edilirken ise ses kayıtları geri dönüşümsüz olarak silinecektir. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır; ancak verileriniz yayın amacı

ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya s*****@beu.edu.tr e-posta adresi ve 05** *** ** ** numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının :

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ kabul ediyorum ☐ kabul etmiyorum
(lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Araştırmacının :

Danışmanın:

Adı Soyadı : Şüheda Küçükkaya
İmza:

Adı Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi. Zeynep
Özde ATEŞO İmza:

EK-IV. GÖRÜŞME FORMU I

GÖRÜŞME FORMU I (Ulupamir Köyü)

Tanımlayıcı Sorular

1. Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

Göç Süreçleri ile İlgili Sorular

2. Göç süreçlerinizin nasıl gerçekleştiği hakkında bilgi sahibi misiniz / Bu konuda bilgi verebilir misiniz?
3. Bu bilgileri nereden edindiniz?

Aidiyet ile İlgili Sorular

4. Birisi size etnik kimliğinizi sorduğunda nasıl cevap verirsiniz? /kendinizi nasıl tanımlarsınız?
5. Atalarınızın geldiği topraklara özlem/merak duyuyor musunuz?
6. Tercih etme şansınız olsaydı geri dönmek ister miydiniz? Geri dönmeyi düşünür müydünüz?
7. Kırgızistan'daki akrabalarınızla veya tanıdıklarınızla iletişim kuruyor musunuz? Kuruyorsanız bunu hangi yollarla/ nasıl gerçekleştiriyorsunuz?
8. Kendinizi diğer insanlardan farklı hissettiğiniz oldu mu? / Hissettiyseniz bunlar hangi alanlardı?

9. Kendinizi nereye ait hissediyorsunuz? / Bu aidiyeti ortaya koyan belirteçler sizce nelerdir?

Kavramlara Yönelik Sorular

10. Uyum kavramı sizde nasıl bir çağrışım yapıyor?
11. Asimilasyon kavramı sizde nasıl bir çağrışım yapıyor?
12. Göç sizce nasıl bir kavramdır/size neleri çağrıştırıyor?
13. Zorunlu göç sizce nedir?
14. Kültür sizin için ne ifade ediyor?

Uyum ve Kültürleşme ile İlgili Sorular

15. Kendi köyünüzü çevre köylerden farklı hissediyor musunuz?
16. Çevre köylerden farklılaşan yönleriniz sizce nelerdir?
17. Çevre köylerle etkileşim ve iletişim kurmak sizce önemli midir?
18. Çevre köyleri ne kadar tanıyorsunuz ve onları tanımak sizce önemli midir?
19. Çevre köylerin sizi yeterince tanıdığını ve sizi tanımak için çaba gösterdiklerini düşünüyor musunuz?
20. Çevre köylerin sizi yeterince benimsediğini düşünüyor musunuz?
21. Kendi miras kültürünüzü devam ettirmek sizce önemli midir? Kültürünüzü devam ettirmek için neler yapıyorsunuz?
22. Buraya geldikten çevre köylerden öğrenip günlük yaşamınıza dâhil ettiğiniz pratikler var mı?
23. Sizce kendi ritüellerinizle yerli halkın ritüelleri ile kültürel açıdan benzerlikleriniz var mı?

Uyum ve Dil İle ilgili Sorular

24. Yaşlılarınız Türkçe biliyor mu?
25. Kürtçe biliyor musunuz? /öğrenmek için bir merakınız oldu mu?
26. Dil konusunda yerli halk ile anlaşırken nasıl zorluklar yaşıyorsunuz?

Topluluk ve Aile ile İlgili Sorular

27. Bir Ulupamir (Kırgız) ailesi nasıldır? Farklılaşan yönleri nelerdir?
28. Bir Ulupamir kadını nasıldır? Farklılaşan yönleri nelerdir?
29. Nasıl evlilikler gerçekleştiriyorsunuz?
30. Çocuğunuzun çevre köylerden biriyle evlenmesini veya yakın arkadaşlıklar kurmasını nasıl karşılırsınız?
31. Çocuğunuza kendi kültürünüzle ilgili aktarımlarda bulunuyor musunuz?
32. Topluluğun üyeleri genelde hangi işlerle meşguller?

Sosyal Hizmetler ve Sosyal Politika Gereksinimleri ile ilgili Sorular

33. Faydalandığınız kamusal hizmet var mı? / Bunlar hangi alanlardır?
34. Kültürünüzün devamı ve uyum konusunda kamu politikalarının gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?
35. Kamudan sizi ziyaret eden birileri olduğunda kültürünüz hakkında bilgi sahibi olmalarını ister miydiniz?
36. Topluluğunuzda dezavantajlı bireylere yönelik kendi mekanizmalarınız var mı?
37. İhtiyaçlarınızın karşılanması konusunda daha fazla neler yapılabilir?
38. Bahsettiğiniz problemlerin çözümü konusunda bir gücünüz olsaydı neleri değiştirmek isterdiniz?

Şüheda KÜÇÜKKAYA ve Dr.Öğr. Üyesi Zeynep Özde ATEŞOK

EK-V. GÖRÜŞME FORMU II

GÖRÜŞME FORMU II (Çevre Köyler)

Tanımlayıcı Sorular

1. Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

Kavramlara Yönelik Sorular

2. Göç sizce nasıl bir kavramdır/size neleri çağrıştırıyor?
3. Zorunlu göç sizce nedir?
4. Kültür sizin için ne ifade ediyor?

Uyum ve Kültürleşme ile İlgili Sorular

5. Ulupamir köyünün çevre köylerden farklı olduğunu düşünüyor musunuz?
6. Ulupamir köyünün çevre köylerden farklılaşan yönleri sizce nelerdir?
7. Ulupamir köyüyle etkileşim ve iletişim kurmak sizce önemli midir?
8. Ulupamir köyünü ne kadar tanıyorsunuz ve onları tanımak sizce önemli midir?
9. Ulupamir köyünün sizi yeterince tanıdığını ve sizi tanımak için çaba gösterdiğini düşünüyor musunuz?
10. Ulupamir köyünün sizi yeterince benimsediğini düşünüyor musunuz?
11. Ulupamir köyünden öğrenip günlük yaşamınıza dâhil ettiğiniz pratikler var mı?
12. Sizce Ulupamir köyünün ritüelleriyle yerli halkın ritüellerinin kültürel açıdan benzer yönleri var mıdır?
13. Çocuğunuzun Ulupamir köyünden biriyle evlenmesini veya yakın arkadaşlıklar kurmasını nasıl karşılırsınız?
14. Ulupamir toplumu sizce nasıldır? Bahsetmek istediğiniz veya değinmekte faydalı olacağını düşündüğünüz başka konular var mı?

Sosyal Hizmetler ve Sosyal Politika Gereksinimleri ile ilgili Sorular

15. Kamu politikalarının Ulupamir’de yaşayan Kırgız topluluğuna yeterince maddi ve manevi destek sağladığını düşünüyor musunuz?

Şüheda KÜÇÜKKAYA ve Dr.Öğr. Üyesi Zeynep Özde ATEŞOK

